

Δημητρίου Τσελεγγίδη
Καθηγητοῦ Δογματικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Α.Π.Θ

«ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

Μία Σύνοδος
μέ ἔλλειμμα συνοδικότητας
καί Ὁρθόδοξης
αὐτοσυνειδησίας

Ἔκδοση Συνάξεως
Ὁρθοδόξων Ρωμηῶν «ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ»
Μάρτιος 2016

Δημητρίου Τσελεγγίδη
Καθηγητοῦ Δογματικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ

«ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

Μία Σύνοδος
μέ ἔλλειμμα συνοδικότητας
καί Ὁρθόδοξης αὐτοσυνειδησίας

Ἔκδοση Συνάξεως
Ὁρθοδόξων Ρωμηῶν «ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ»
Μάρτιος 2016

Ἡ Σύνοδος τῶν Ἁγίων Πατέρων, φορητὴ εἰκόνα Ἱ.Ναοῦ Ἁγίου Θεράποντος Θεσσαλονίκης.

Ἔργο Ἀδελφῶν Παχωμαίων, Ἁγίου Ὄρους.

Προλογικό Σημείωμα

Ἡ παροῦσα ἔκδοση περιλαμβάνει ἓνα πολύ σημαντικό κείμενο τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Δογματικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, κ. Δημητρίου Τσελεγγίδη, μέ θέμα τήν μέλλουσα νά συνέλθει "Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας". Ἡ Σύνοδος αὐτή, πού ἔχει ιδιαίτερα διαφημισθεῖ ἀπό τούς διοργανωτές της, θά πραγματοποιηθεῖ ἀπό τίς 16 ἕως τίς 27 τοῦ προσεχοῦς Ἰουνίου.

Τό κείμενο αὐτό ἀποτελεῖ ἀπομαγνητοφωνημένη συνέντευξη τοῦ Καθηγητῆ κ. Τσελεγγίδη στόν Ραδιοφωνικό Σταθμό τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας καί συγκεκριμένα στήν ἐκπομπή "Κρυφό Σχολειό" μέ συνομιλητή τόν ἔγκριτο δημοσιογράφο καί διευθυντή προγράμματος τοῦ σταθμοῦ, Λυκοῦργο Μαρκούδη. Ἡ συνέντευξη πραγματοποιήθηκε σέ τρία μέρη, στίς 24, 25 καί 26 Φεβρουαρίου τοῦ 2016, καί εἶχε ὡς θέμα: «Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας: Θεολογικές προσεγγίσεις».

Στό τέλος ἐπισυνάπτουμε καί τίς δύο Ἐπιστολές τοῦ κ. Τσελεγγίδη πρός

τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἐκθέτει τίς θεολογικές του παρατηρήσεις ἐπί τοῦ θέματος τῆς Ἁγίας Συνόδου καί ἐπί τῶν Κειμένων τῶν Ε΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως (10-17 Ὀκτωβρίου 2015).

Τό παραπάνω κείμενο θεωρήσαμε πολύ σημαντικό νά τό τυπώσουμε σέ εἰδική ἔκδοση, ἐπειδή εἶναι θεολογικά τεκμηριωμένο καί προκάλεσε μεγάλο ἐνδιαφέρον καί μιά γενικότερη εὐαισθητοποίηση στό θέμα τῆς μελλούσης «Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Θά θέλαμε δέ νά συγχαροῦμε καί νά εὐχαριστήσουμε, ἐκ καρδίας, τόν Καθηγητῆ κ. Δημήτριο Τσελεγγίδη γιά τόν ἀγιοπατερικό, ἀγιοπνευματικό καί ἐπιστημονικό θεολογικό του λόγο, πού μέ σαφήνεια, εἰλικρίνεια καί ὁμολογιακό πνεῦμα, μᾶς ὑποδεικνύει ξεκάθαρα τόν Ὁρθόδοξο τρόπο ἀντιμετωπίσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου καί θέτει ὅλους μας πρό τῶν εὐθυνῶν μας, ἀφοῦ ἀποτελοῦμε κλῆρος καί λαός τό πλήρωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Σύναξη Ὁρθοδόξων Ρωμηῶν "ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ"
Μάρτιος 2016.

**«ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»**

**ΜΙΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΜΕ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΣΥΝΟΔΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ
ΑΥΤΟΣΥΝΕΙΔΗΣΙΑΣ**

**Συνέντευξη
τοῦ Καθηγητοῦ Δογματικῆς
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ
Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης**

**κ. Δημητρίου Τσελεγγίδα
στόν κ. Λυκοῦργο Μαρκούδη,
Διευθυντή Προγράμματος
τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ
τῆς Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας**

**(24-26 Φεβρουαρίου 2016)
Ἀπομαγνητοφωνημένο Κείμενο**

Στή γραπτή ἀπόδοση τῆς συνεντεύξεως ἔγιναν μικρές λεκτικές διορθώσεις

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

24-2-2016

Γενικά για τή Μεγάλη Σύνοδο

Δημοσιογράφος:

Τό θέμα τό οποίο θά μᾶς ἀπασχολήσει στήν σημερινή ἐκπομπή εἶναι ἡ λεγόμενη "Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος" ἡ ὁποία, Θεοῦ θέλοντος, ἔχει προγραμματιστεῖ νά συνέλθει ἀπό τίς 16 ἕως τίς 27 τοῦ Ἰουνίου τοῦ ἔτους πού διατρέχουμε.

Ὁ λόγος πού μᾶς ἀπασχόλησε τό θέμα αὐτό εἶναι ἀφ' ἑνός μὲν ἡ μεγάλη σπουδαιότητά του αὐτή καθ' ἑαυτή ἀλλά καί τό ὅτι ὅπως ἀντιλαμβανόμαστε, τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὁ πιστός λαός, οὐσιαστικά ἀγνοεῖ τά σχετικά μέ αὐτό, πού ἀκοῦμε συνεχῶς νά λέγεται: τήν μέλλουσα νά συνέλθει Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Θά μπορούσατε, κ. Καθηγητά, ὡς Καθηγητής Δογματικῆς πού εἴστε, νά μᾶς ἐνημερώσετε πού, πότε καί γιατί πρόκειται νά συνέλθει αὐτή ἡ Μεγάλη Σύνοδος;

Καθηγητής: Πολύ εὐχαρίστως, ἀφοῦ κατ' ἀρχήν σᾶς εὐχαριστήσω θερμά γιά τήν δυνατότητα, πού μοῦ δίνετε μέσω τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθ-

μοῦ σας, νά ἐπικοινωνήσω μέ τούς ἐκλεκτούς ἀκροατές αὐτοῦ τοῦ σταθμοῦ, οἱ ὅποιοι, στό μέτρο πού τούς γνώρισα ἀνά τήν Ἑλλάδα, ἔχουν ἔντονα πνευματικά ἐνδιαφέροντα καί ὑγιές ἐκκλησιαστικό φρόνημα. Στήν καλλιέργεια αὐτοῦ τοῦ φρονήματος συνέβαλε καί συμβάλλει σημαντικά ὁ ἐξαιρετος ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρα σταθμός σας. Καί τώρα ἀπαντῶ στό ἐρώτημά σας.

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως ὀνομάστηκε ἀπό τοῦ ἐμπνευστές της, θά συνέλθει στό Κολυμπάρι τῶν Χανίων τῆς Κρήτης, κατά τήν Πεντηκοστή τοῦ τρέχοντος ἔτους. Καί ἐνῶ τό γεγονός αὐτό εἶναι πάρα πολύ σημαντικό, ὑπάρχει μεγάλο ἔλλειμμα ἐνημερώσεως, ὄχι μόνον τῶν ἀπλῶν λαϊκῶν καί κληρικῶν, ἀλλά καί πολλῶν Ἀρχιερέων τῶν Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Μόλις πρὶν λίγες ἡμέρες ἔγινε γνωστή ἡ θεματολογία, πού θά ἀπασχολήσει τήν Σύνοδο καί «ὁ Κανονισμός Ὁργανώσεως καί Λειτουργίας τῆς Συνόδου». Ἀπό τήν μελέτη τῶν δημοσιοποιημέ-

νων κειμένων, προκύπτουν πολλά και καίρια έρωτήματα, αλλά και έντονος προβληματισμός για τόν χαρακτήρα και τόν σκοπό τής Μεγάλης αυτής Συνόδου τής Όρθοδοξίας μας.

Γιατί Μεγάλη και Άγια Σύνοδος και όχι Οικουμενική

Δημοσιογράφος: Είναι πραγματικά πολύ ενδιαφέρον αυτό, πού προσπαθοῦμε νά μάθουμε, κ. Καθηγητά, και κρατῶ αυτό πού μᾶς εἶπατε: «ονομάστηκε ἔτσι ἀπό τούς ἐμπνευστές της». Γιατί ἡ μέλλουσα νά συνέλθει Σύνοδος ονομάστηκε Άγια και Μεγάλη; Και γιατί δέν ονομάστηκε Οικουμενική ἢ Πανορθόδοξος Σύνοδος; Εἶχαμε κάποια επίσημη ἐρμηνεία ἀπό τούς διοργανωτές της; Και τί σημαίνει στήν πράξη αὐτή ἡ ὀνομασία Άγια και Μεγάλη;

Καθηγητής: Δέν ὑπάρχει κάποια επίσημη ἐρμηνεία, ἀλλά μπορεῖ νά εικάσει κανείς και, κυρίως ὡς ἐπιστήμων, νά ἀναζητήσει τήν σκοπιμότητα, μέ τήν ὁποία τής δόθηκε ὁ τίτλος αὐτός. Ἡ ὀνομασία τής μελλούσης νά συνέλθει Συνόδου ὡς Άγίας και Μεγάλης εἶναι μιά προβληματική και διφορούμενη διατύπωση. Μέ ἄλλα λόγια,

ἐπιδέχεται διπλῆ ἀνάγνωση, ὅπως συνήθως σήμερα λέγεται. Και τοῦτο, γιατί διαβάζοντας τὰ Πρακτικά τῶν Οικουμενικῶν Συνόδων πληροφοροῦμαστε, ὅτι ἡ ὀνομασία Άγια και Μεγάλη Σύνοδος ἀπεδίδετο στίς Οικουμενικές Συνόδους. Εἶναι χαρακτηριστικά, ἐν προκειμένῳ, ὅσα διατυπώνονται στούς Κανόνες συγκεκριμένων Συνόδων, ὅπως ἔχω ὑπόψιν μου αὐτή τήν στιγμή, τής Α΄ και τής Δ΄ Οικουμενικῆς Συνόδου, ὅπου γίνεται μνεία τοῦ γεγονότος, ὅτι αὐτοί οἱ Κανόνες προῆλθαν ἀπό αὐτή τήν Άγια και Μεγάλη Σύνοδο. Αὐτό σημαίνει στήν πράξη, ὅτι τό κύρος τῶν ἀποφάσεων μιᾶς τέτοιας Συνόδου εἶναι ἀπόλυτο και ὑποχρεωτικό γιά ὅλους τούς πιστούς -ιδιαιτέρα ὅταν πρόκειται γιά τόν Όρο, γιά τήν ἀπόφαση δηλαδή, ἢ τό Σύμβολο τής Πίστεως, ὅπως εἶναι στήν Α΄ και τήν Β΄ Οικουμενική- ἀλλά και γιά τούς Κανόνες αὐτῆς τῆς Συνόδου.

Μή ὀνομάζουσα ὅμως τόν ἑαυτό της Οικουμενική ἢ μέλλουσα Σύνοδος, ἐμφανίζεται ὡς νά φοβᾶται κάτι. Και αὐτό εἶναι κάτι, πού σχετίζεται ὄχι μέ μᾶς τούς Όρθοδόξους, ἀλλά, πάντα κατά τήν γνώμη μου, μέ τούς ἑτεροδόξους και μάλιστα τούς Ρωμαιοκαθολικούς. Στό σημεῖο αὐτό, ὑπάρχει ἡ ἐσφαλμένη ἄποψη, ὅτι γιά νά συγκληθεῖ Οικουμενική Σύνοδος, θά πρέπει νά συμπεριλάβει και τίς ἄλλες λεγόμε-

νες «έκκλησίες», πού βρίσκονται στην αίρεση, ὅπως εἶναι κυρίως ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός καί ὁ Προτεσταντισμός. Αυτό, ὅμως, δέν συνέβη ποτέ στην ἱστορία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ποτέ δέν ἔλαβαν μέρος στίς Οἰκουμενικές Συνόδους ὅσοι ἀπέκλιναν ἀπό τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας, ὅσοι δηλαδή ἦσαν αἰρετικοί.

Τά λέμε αὐτά, ἐπειδή σέ ἓνα δογματικό θέμα καί εἰδικότερα ἐκκλησιολογικό τῆς μέλλουσας Μεγάλης Συνόδου, οἱ παραπάνω αἰρετικοί ὀνομάζονται «έκκλησίες». Ἀλλά σ' αὐτό τό θέμα θά πρέπει νά ἐπανέλθουμε εἰδικότερα, γιατί εἶναι καί τό σημαντικότερο καί τό σοβαρότερο ἀπό ὅλα τά ἄλλα θέματα.

Δημοσιογράφος: Καί εἶναι, νομίζω κ. Καθηγητά, καί τό θέμα πού μέχρι στιγμῆς ἔχει συγκεντρώσει καί τίς πρῶτες ἀντιδράσεις ἀπό Ἐπισκόπους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Κι ὄχι ἄδικα, προφανῶς, ἀπ' ὅ,τι ἀντιλαμβανόμαστε. Μᾶς εἶπατε κάτι πολύ σημαντικό, ὅτι οὐδέποτε ἱστορικά στίς μεγάλες αὐτές Οἰκουμενικές Συνόδους συμμετεῖχαν οἱ αἰρετικοί. Καί νομίζω, ὅτι θά μπορούσαμε νά τονίσουμε, ὅτι στην Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο δέν συμμετέχουν οἱ «έκκλησίες» πού ἀποσχίστηκαν, πχ. οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι.

Καθηγητής: Ἀκριβῶς, αὐτό εἶναι

ἓνα τεκμήριο. Ἡ καί νωρίτερα, σέ ἄλλες Συνόδους, δέν συμμετεῖχαν Ἀρειανοί, Νεστοριανοί, Μονοφυσῖτες κ.τ.λ.

Εἶναι Σύνοδος Πανορθόδοξη; Ποιοί θά μετέχουν;

Δημοσιογράφος: Ἄρα, βλέπουμε μία, ἴσως ἐκ τοῦ πονηροῦ, διάθεση νά μή θέλουμε νά τήν ὀνομάσουμε Οἰκουμενική, γιατί θά ἀντιδράσουν οἱ «ἀδελφές ἐκκλησίες». Εἶναι τελικῶς αὐτή ἡ Σύνοδος Πανορθόδοξη; Θά παρευρεθοῦν δηλαδή ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας;

Καθηγητής: Ἄλλο ἓνα πρόβλημα, πού καθιστᾷ αὐτή τήν Σύνοδο κυριολεκτικά προβληματική. Στην Σύνοδο αὐτή θά ἀντιπροσωπευθοῦν ὅλες οἱ Τοπικές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, τυπικά. Καί λέμε ὅτι θά ἀντιπροσωπευθοῦν, γιατί περιέργως δέν θά προσκληθοῦν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς κάθε, Τοπικῆς δηλαδή, Ἐκκλησίας. Κάθε Τοπική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία θά ἀποστείλει 23 Ἐπισκόπους, μέ 24^ο τόν ἡγέτη καί Προκαθήμενό της. Δέν εἶναι γνωστό ἀκόμη μέ ποιά κριτήρια θά ἐκλεγοῦν αὐτοί οἱ Ἐπίσκοποι, πού θά συμμετάσχουν. Ἔτσι, ὅμως, ἡ Σύνοδος αὐτή δέν εἶναι κυριολεκτικά Πανορθόδοξη, ἀφοῦ κά-

ποιοι Επίσκοποι αποκλείονται. Μέ άλλα λόγια, δέν μπορεί νά εἶναι Ἁγία καί Μεγάλη. Γι' αὐτό εἶπα εἶναι προβληματική αὐτή ἡ ὀνομασία, ἐν σχέσει μέ τήν μεθοδολογία τῆς συγκλήσεώς της.

Στήν πραγματικότητα, γιά νά ποῦμε τά πράγματα μέ τό ὄνομά τους, εἶναι μία διηυρυμένη Σύνοδος Προκαθημένων. Δηλαδή, εἶναι οἱ Προκαθημένοι καί κάποιοι Ἐπίσκοποι. Βέβαια, ὑπάρχουν μικρές Ἐκκλησίες ἀριθμητικά, ὅπως εἶναι ἡ Κύπρος, ὅπου θά πᾶνε ὅλοι. Ὑπάρχουν ὅμως καί μεγάλες Ἐκκλησίες, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ Ρωσική, μέ πάνω ἀπό 350 Ἐπισκόπους καί θά πᾶνε 24. Δηλαδή οἱ ἄλλοι Ἐπίσκοποι τί γίνονται; Εἶναι δευτέρας κατανομῆς; Ἐκφράζονται ἀπό αὐτούς τούς 24; Εἶναι καίρια αὐτά τά ἐρωτήματα. Ὁ θεσμός αὐτός, τῶν Συνόδων, δηλαδή, τῶν Προκαθημένων, θά πρέπει νά ποῦμε ὅτι εἶναι νεωτεριστικός καί τελείως ἄγνωστος στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἔγινε γνωστός, καθιερώθηκε, ἀπό τόν σημερινό Οἰκουμενικό Πατριάρχη καί μέ τήν ὀνομασία «Σύνοδος Προκαθημένων», ὅπως εἶπα, εἶναι ἀμάρτυρος καί ἄγνωστος τελείως στήν Ἐκκλησιαστική μας Ἱστορία.

Δημοσιογράφος: Θά μπορούσαν ἐνδεχομένως κάποιοι νά μᾶς ποῦν ἐδῶ, κ. Καθηγητά, ὅτι καί κατά τό παρελθόν, στούς προηγουμένους αἰῶ-

νες, εἶχαν γίνει κάποιες Σύνοδοι τῶν Πατριαρχῶν, τῶν Ἀνατολικῶν Πατριαρχείων τουλάχιστον. Ὡστόσο, ὅμως, καταλαβαίνουμε αὐτό πού μᾶς εἶπατε, ὅτι ὑπάρχει μιά μικρή Ἐκκλησία π.χ. ἡ Κύπρος ἢ ἡ Ἐκκλησία Τσεχίας καί Σλοβακίας, οἱ ὁποῖες δέν ἔχουν τόσους Ἐπισκόπους, ἐνῶ μιά ἀντίστοιχη Ἐκκλησία μεγάλη, ὅπως ἡ Ρωσική, ἔχει πάρα πολλούς καί δέν μπορούν νά συμμετέχουν ὅλοι. Καί προφανῶς ὁ κάθε Ἐπίσκοπος, ἔχοντας καί τό ποιμνίό του, δέν παύει νά εἶναι καί φορέας τοῦ φρονήματος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Καθηγητής: Αὐτό εἶναι πάρα πολύ σημαντικό πού λέτε, γιατί τό πρᾶγμα δέν εἶναι καθαρά ἀριθμητικό. Κάθε Ἐπίσκοπος καλεῖται νά φέρει τό φρόνημα τῆς Τοπικῆς του Ἐκκλησίας. Ποιός μπορεί αὐτό τό φρόνημα νά τό ὑποτιμήσει, νά τό παραβλέψει ἢ νά τό ἀκυρώσει καί ταυτόχρονα νά μιᾶ γιά Μεγάλη Σύνοδο; Ὅπως σωστά εἶπατε, προηγουμένως, ὑπῆρξαν καί Σύνοδοι, καί στήν Τουρκοκρατία ἔχουμε τέτοιες Συνόδους, κάποιων Πατριαρχῶν, οἱ ὁποῖοι συνῆλθαν καί ἀποφάσισαν κάτι, ἀλλά ἔχουμε στή συνέχεια ἀποδοχή αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων, πρίν νά γνωστοποιηθοῦν εὐρύτερα στό κοινό, καί ἀπό Πατριαρχεῖα, πού δέν συμμετεῖχαν, ἐνδεχομένως, σ' αὐτήν

τήν συνάντηση, για λόγους τεχνικούς της εποχής και άπεδέχθησαν ή απέριψαν αυτήν την απόφαση. Δηλαδή, συνθήκες ιστορικές μπορεί να περιορίζουν κάπως τά πράγματα, αλλά πάντοτε πρέπει να υπάρχουν τά κριτήρια. Μπορούμε σήμερα να επικαλεστούμε τέτοιες συνθήκες, όταν τήν εποχή τών Οίκουμενικών Συνόδων ή δυνατότητα τής μετακίνησης είχε πάρα πολλές δυσκολίες, ενώ σήμερα υπάρχει ή δυνατότητα στό διάστημα μιᾶς ημέρας ή ὀλίγων ὡρῶν να συγκεντρωθοῦν οἱ Ἐπίσκοποι ἀπ' ὄλο τόν κόσμο;

Αυτό προφανῶς δέν γίνεται ἐξαιτίας κάποιων σκοπιμοτήτων, οἱ ὁποῖες σκοπιμότητες ὅμως δέν ὁμολογοῦνται, εἶναι ἀνομολόγητες. Ὁ καθένας ὅμως πιστός, ὡς σκεπτόμενος καί εὐαισθητοποιημένος ἐκκλησιολογικά, μπορεί να κάνει τίς σκέψεις του, να βγάξει τά συμπεράσματά του. Μπορεῖ κάποια ἀπ'αὐτά να εἶναι ἐσφαλμένα, ἀλλά κάτι πλανᾶται, τό ὁποῖο δέν εἶναι διαφανές. Ἐνα πρᾶγμα, πού θέλω να πῶ ἐπ' αὐτοῦ καί θεωρῶ ὅτι εἶναι σημαντικό, εἶναι ἡ ὑπογράμμιση αὐτή πού εἶπα, ὅτι πρώτη φορά στήν ἱστορία, ἀπ' ὅσο εἶμαι σέ θέση να γνωρίζω, θά ἀγνοηθεῖ ἡ συντριπτική πλειοψηφία τών Ἐπισκόπων τής Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας για μιᾶ τέτοια Μεγάλη Σύνοδο. Ἐμμεσα πλὴν σαφῶς, μέ τόν τρόπο αὐτό ἀμφισβητεῖται στήν πρά-

ξη ἡ θεμελιώδης ἐκκλησιολογική ἀρχή, ὅτι ὁ κάθε Ἐπίσκοπος ἔχει μία ἰσοκυρη ψῆφο, ὄχι μόνο μέ τούς συνεπισκόπους του ἀνά τόν κόσμο, ἀλλά καί μέ τόν Προκαθήμενό του, τής Τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί μέ τόν πρῶτο στό «πρεσβεῖα τιμῆς», δηλαδή τόν Πρόεδρο αὐτῆς τής Συνόδου.

Αὐτό εἶναι τό Ἁγιοπνευματικό Συνοδικό Σύστημα τής Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Κάθε ἄλλο παραπέμπει στό παπικό, συγκεντρωτικό καί ἀπνευματιστο σύστημα, θά μπορούσα να τό πῶ μετά λόγου γνώσεως, τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ.

Ἀκύρωση τῆς Συνοδικότητος καί τῆς Ἁγιοπατερικῆς Παράδοσης τῆς Ἐκκλησίας

Δημοσιογράφος: Σ' αὐτό τό σημείο πεῖτε μας λίγο, πῶς θά γίνει ἡ ψηφοφορία, για να ληφθοῦν οἱ ἀποφάσεις σ' αὐτή τήν μέλλουσα Μεγάλη Σύνοδο;

Καθηγητής: Στό ἐρώτημα αὐτό θά μοῦ ἐπιτρέψετε να ἔρθουμε μετά, ἀπό πλευρᾶς διαδικασίας, γιατί ἐκεῖνο τό ὁποῖο δέν πρέπει να ἀντιπαρέλθουμε αὐτή τήν στιγμή εἶναι, ὅτι ὁ τρόπος αὐτός κατ' ἀρχήν τῆς ψηφοφορίας, μέ

τήν ἐπιλογή ὀρισμένων Ἐπισκόπων, ὡς ἐκφραστῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀκυρώνει οὐσιαστικά στήν πράξη τόν Ἁγιοπνευματικό καί ἐκκλησιολογικό χαρακτήρα τῆς συνοδικότητος. Δηλαδή, μιᾶμε ὄχι γιά κάτι περιθωριακό, ἀλλά κατεξοχήν πνευματικό χωρίς τό ὅποιο ἀκυρώνεται ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει ὡς ἁγιοπνευματική λειτουργία τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἀκυρώνεται μέ ἄλλα λόγια, ἂν θέλετε νά σᾶς τό πῶ καί διαφορετικά, ἡ Ἁγιοπατερική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Καί Ἁγιοπατερική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καί Ἁγιοπνευματική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἀντιλαμβάνεστε, ποῦ προσκρούει μία τέτοια μέθοδος στήν πράξη.

Μίμηση Ρωμαιοκαθολικισμοῦ -Προτεσταντισμοῦ

Δημοσιογράφος: Εἶναι πάρα πολύ σημαντικό, ἔτσι ὅπως μᾶς τό τοποθετεῖτε, κ. Καθηγητά, ὅτι ἀκυρώνεται ἡ Ἁγιοπατερική καί Ἁγιοπνευματική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Καί πραγματικά, αὐτό πού ἀντιλαμβανόμεστε εἶναι, ὅτι στήν οὐσία ἀντιγράφουμε αὐτό, πού τόσα χρόνια κατηγοροῦμε, ὅτι κάνει ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός.

Καθηγητής: Ναι, αὐτό ἀκριβῶς

ἔχει καί τήν ἐξήγησή του. Δηλαδή, τά τελευταῖα ἑκατό χρόνια -καί θά πρέπει νά ἔρθουμε καί σ' αὐτό τό θέμα- ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία φαίνεται στήν πράξη νά ἐκτρέπεται ἀπό τόν τρόπο τῆς δικῆς τῆς Ἁγιοπνευματικῆς ζωῆς καί νά μιμεῖται τόν Ρωμαιοκαθολικισμό, καί κατά περίπτωση τόν Προτεσταντισμό. Κυρίως, ὅμως, τό ἱερατεῖο τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μιμεῖται τόν τρόπο τόν συγκεντρωτικό, τόν ἀπολυταρχικό τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Καί τοῦτο ἐπειδή, ὅταν κάποιος χάσει τήν Ἁγιοπνευματική αὐτή βίωση, δέν ἔχει πλέον τήν βεβαιότητα γι' αὐτήν τήν ἐνότητα στήν Ἐκκλησία. Καί τότε ἐξαντλεῖ ἀνθρωπίνως αὐτές τίς δυνατότητες σέ μία πειθαρχία, ἡ ὁποία εἶναι καθαρὰ ἐξωτερική καί ἀνθρώπινη. Γι' αὐτό καί ἡ πειθαρχία αὐτή θεωρεῖται ὅτι εἶναι σπουδαία, ἀφοῦ εἶναι καισαρικοῦ τύπου. Καί αὐτό συμβαίνει πρακτικῶς σέ ὑπαρξιακό επίπεδο, ὅταν ἐκλείψει ἡ χαρισματική παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὄταν δηλαδή δέν βιοῦται αὐτό, τότε ὁ ἄνθρωπος ψάχνει γιά ὑποκατάστατα. Καί τό τραγικό εἶναι, ὅτι αὐτό ἔγινε θεσμικά στή Δύση, στόν Ρωμαιοκαθολικισμό. Ἀναζητήθηκε δηλαδή ὁ Καίσαρας στό πρόσωπο τοῦ Πάπα γιά τήν ἐπιβολή μιᾶς κοσμικοῦ τύπου πειθαρχίας.

Σήμερα θαυμάζεται αὐτό εὐρύτερα, ἀλλά θαυμάζεται ἀπό ἐκείνους,

πού έχασαν τήν χαρισματική σχέση μέ τό Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, τό Ὅποιο εἶναι ὁ ἐγγυητής αὐτῆς τῆς Ἀληθείας, κατά τήν υπόσχεση τοῦ Χριστοῦ. Λησμονεῖται ὅμως ἀκόμη, ὅτι κεφαλή καί φερέγγυα Ἀλήθεια εἶναι ἡ ἴδια ἡ Ὑποστατική Ἀλήθεια, δηλαδή ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Αὐτά τά πράγματα εἶναι στήν πράξη πολύ σοβαρά, καί φανερόνουν ἕνα ἔλλειμμα ὄχι ἀπλῶς γνωσιολογικοῦ - θεολογικοῦ χαρακτήρα, ἀλλά τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Βεβαίως, ἱστορικά θά μπορούσε κανεῖς νά δώσει τήν ἐρμηνεία: Ναί. Τόν προηγούμενο αἰῶνα οἱ θεολόγοι καί μελλοντικοί ἡγέτες τῆς Ἐκκλησίας εἶχανε πάει στή Δύση γιά νά μορφωθοῦν-παραμορφωθοῦν- θεολογικά καί ἐκκλησιαστικά καί, κατά τό λαϊκό, «μ' ὅποιον δάσκαλο καθίσεις, τέτοια γράμματα θά μάθεις», προσπάθησαν αὐτοί οἱ ἡγέτες κατά καιρούς νά κάνουν, θεσμικά, μία σύνθεση μεταξύ τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως καί Πνευματικότητας καί τῆς Δυτικῆς αὐτῆς ἀλλοτριωμένης ζωῆς. Καί αὐτή τήν στιγμή δέν μιῶ καθόλου θεωρητικά. Γι' αὐτά, τά ὅποια λέγω, μιλοῦν τά ἴδια τά κείμενα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατά τόν 20^ο αἰῶνα. Καί μπορούμε νά μιλήσουμε πιό συγκεκριμένα ἐπ' αὐτοῦ, γιατί φαίνεται ἀπό τίς διακηρύξεις τῶν προσώπων αὐτῶν, ὅτι κάθε ἄλλο παρά ἐκφραστὲς τῆς

Ὁρθοδόξου Θεολογίας καί τῆς Θεσμικῆς ἔκφρασης τῆς Ἀνατολῆς εἶναι.

Τρόπος ψηφοφορίας Ποῦ βρίσκεται ἡ Ἀλήθεια;

Δημοσιογράφος: Πραγματικά ἡ ἀλήθεια πονάει, κ. Καθηγητά, καί εἶναι μία ἀλήθεια πού μᾶς προβληματίζει. Γιατί, ἂν ἀπ' αὐτόν τόν λόγο ξεκινήσαμε καί σιγά σιγά φθάσαμε ἐδῶ πού φθάσαμε σήμερα, τότε πρέπει νά θλιβόμα-

Ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος περιστοιχισμένος ἀπό στρατιῶτες καί ἐπισκόπους παρακολουθεῖ τό κάψιμο τῶν ἔργων τοῦ Ἀρείου μετά τήν καταδίκη του ἀπό τήν Α΄ Οἰκουμένη Σύνοδο. Μικρογραφία ἀπό χειρόγραφο τοῦ 9^{ου} αἰῶνα, Vercelli, Βιβλιοθήκη Ἀρχιεπισκοπῆς.

στε, γιατί πραγματικά υπάρχει έλλειψη της βιωματικής Χάριτος, όπως μάς είπατε. Καί νομίζω, ότι από εκεί ξεκινάει και τελειώνουν τά πάντα. Όμως, εμείς θα συνεχίσουμε τά έρωτήματα, γιατί πραγματικά είναι πολύτιμη ή δική σας σημερινή βοήθεια προς όλους.

Ξεκινάει λοιπόν ή διαδικασία - ή τελική ευθεία της Συνόδου. Μάς είπατε νωρίτερα, ακριβώς αυτή την έλλειψη που θα υπάρχει στη συμμετοχή όλων των Έπισκόπων. Καί ταυτόχρονα θα υπάρχουν επιλεγμένοι -δέν ξέρω μέ ποιόν τρόπο θα αποφασίσει ή κάθε Έκκλησία, ποιοί θα είναι αυτοί οι Έπίσκοποι, που θα συμμετέχουν μέ τον Προκαθήμενο. Αυτοί θα έχουν λόγο στη Σύνοδο; Θα ψηφίσουν τελικά αυτοί οι Έπίσκοποι, όταν θα βρεθούνε στη Σύνοδο; Πώς θα γίνει ή ψηφοφορία στά θέματα, που θα πρέπει να συζητηθούν; Σ' αυτά τά θέματα που έχουν, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, δεϊτό φως της δημοσιότητας;

Καθηγητής: Όπως κι έσεϊς τό θέσατε έρωτηματικά, δέν έχει ανακοινωθεί και δέν υπάρχει ενημέρωση σε κάποιο Κείμενο επίσημο από την Ε' αυτή Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη, που έγινε στό Σαμπεζύ της Γενεύης από 10-17/10/2015. Δέν έχουν δοθεϊ αρχές και κριτήρια και προϋποθέσεις, επί τη βάσει των οποί-

ων θα γίνει αυτή ή έπιλογή, για να γίνει ή ψηφοφορία. Η ψηφοφορία θα γίνει παραδόξως, και αυτό είναι πρωτοτυπία στην Έκκλησιαστική μας Ιστορία, μόνον από τους Προκαθήμενους. Δηλαδή, είμαστε 15 Έκκλησίες; Θα υπάρχουν 15 ψήφοι, οι όποιες θα συνοψίζουν την θετική ή αρνητική θέση των 24 Έπισκόπων της κάθε Τοπικής Έκκλησίας - κατά πλειονοψηφία, βεβαίως. Καί τό έρώτημα είναι βαθύτερο βέβαια: Γιατί γίνεται έτσι και γιατί δέν εκφράζονται όλοι οι Έπίσκοποι, όπως είπα προηγουμένως;

Νομίζω ότι, μετά από όσα είπα, μπορεί να καταλάβει κανείς την υποτίμηση, που γίνεται εκ μέρους του έκαστοτε Πρώτου, ως Προκαθήμενου της Έκκλησίας, για την έκφραση των Έπισκόπων. Θεωρείται δηλαδή, ότι ή ψήφος αυτών που μειοψήφισαν, που ήταν λιγότεροι δηλαδή, δέν μετράει. Κι αυτό είναι εκκλησιολογικά φρικαλέο. Όπως γνωρίζετε, έχω γράψει δύο Έπιστολές, όπου συμπυκνωμένα, έχω μία αποτίμηση των Κειμένων. Θα επανέλθουμε όμως και σ' αυτά. Στίς Έπιστολές όμως αυτές λέω λοιπόν, ότι ή ψήφος αυτή του κάθε Έπισκόπου έχει βαρύνουσα σημασία και δέν μπορεί εκκλησιολογικά να αγνοηθεϊ και να θεωρηθεϊ ως επιμέρους θέμα της Τοπικής Έκκλησίας. Σ' αυτό όμως θέλω να επανέλθουμε στη συνέχεια.

Δημοσιογράφος: Καί θά έπανέλθουμε σίγουρα. Άρα, λοιπόν, κάθε Έκκλησία μία ψήφος, όσες Τοπικές Έκκλησίες, τόσες θά εἶναι οἱ ψήφοι.

Καθηγητής: Στήν περίπτωση βέβαια πού, προσέξτε, επί τῆ βάσει τοῦ Κανονισμοῦ, μία Τοπική Έκκλησία ἔχει ἀρνητική ψήφο ὡς πρός ἕνα θέμα πού θά τεθεῖ -γιατί θά τίθενται ξεχωριστά τά θέματα- τότε αὐτό τό θέμα δέν θά περνάει, ἐπειδή πρέπει νά ὑπάρχει ὅπωςδήποτε ὁμοφωνία. Καί ἡ δική μου ἡ λογική λέει τό ἐξῆς: Γιατί ἡ μία ψήφος, ἡ ὁποία ἐκφράζεται διά τοῦ Προκαθημένου, ὡς ψήφος τῆς πλειοψηφίας, ὅταν εἶναι ἀρνητική, ἀκυρώνει τό θέμα, καί δέν τό ἀκυρώνει ἡ ψήφος ἑνός Ἐπισκόπου; Δηλαδή, γιά νά πᾶμε λίγο πίσω στήν Έκκλησιαστική μας Ἱστορία, ἡ ψήφος τοῦ Μ. Ἀθανασίου τότε, ἄς τό ποῦμε ἔτσι, πού ἐξέφραζε τόν Πατριάρχη του, ἄν ὑποτεθεῖ ὅτι ἦταν ἡ σωστή καί ὅλες οἱ ἄλλες ἦταν λάθος, δέν θά ἔπρεπε νά ληφθεῖ ὑπόψη, διότι δέν ἀπηχοῦσε τήν πλειοψηφία; Αὐτή ἡ μεθοδολογία εἶναι τελείως κοσμική, καί αὐτά πού λέγω τά ἐννοῶ, ἐπειδή ἡ ἀλήθεια στήν Έκκλησία δέν εἶναι, ὅπως στόν κόσμο, ὑπόθεση τῆς πλειοψηφίας – τί θά ποῦν οἱ πολλοί. Αὐτό τό λέει ἡ Δημοκρατία.

Στήν Έκκλησία, ὅμως, ἡ ἴδια ἡ Ἀλή-

θεια εἶναι πλειοψηφική. Δηλαδή, καί ἕνας ὅταν τήν ἐκφράζει, αὐτή πλειοψηφεῖ ἔναντι τῶν ἑκατομμυρίων καί δισεκατομμυρίων ἄλλων ψήφων, πού εἶναι ἀντίθετες. Γιά ποιό λόγο; Γιατί ἡ Ἀλήθεια στήν Έκκλησία δέν εἶναι ἰδέα, δέν εἶναι ἄποψη. Εἶναι Ὑποστατική. Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Άρα, ὑποτίθεται, ὅτι οἱ μετέχοντες Ἐπίσκοποι ἔχουν «νοῦν Χριστοῦ» καί ὡς ἔχοντες «νοῦν Χριστοῦ» εἶναι σέ θέση, νά διακρίνουν τό ὀρθό ἀπό τό ἐσφαλμένο. Γιατί, ἔτσι εἶναι ἱστορικά. Γι' αὐτό ἡ Α' Ἀποστολική Σύνοδος εἶπε: «Ἐδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν». Καί τό «ἡμῖν», φυσικά, -νά τό προσέξουμε καί αὐτό- δέν ἦταν ἀπλῶς μόνον οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλά καί «οἱ σὺν αὐτοῖς», δηλαδή οἱ Πρεσβύτεροι, «σὺν ὅλῃ τῇ Έκκλησίᾳ», οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀκυρωθεῖ τώρα, δέν φαίνονται πουθενά.

Καί ἀναφέρονται κάποιοι ἀπό τόν χῶρο αὐτό, οἱ ὁποῖοι συνέλαβαν καί ἐξέφρασαν τό πῶς θά γίνεῖ αὐτή ἡ Σύνοδος, στόν Ἅγιο Ἰγνάτιο τόν Θεοφόρο. Ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ὅμως λέει, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος μέ τούς Πρεσβυτέρους βρίσκονται σέ μιά ἀρμονία -ὅπως εἶναι οἱ χορδές σέ μιά κιθάρα-, προκειμένου νά ὑπάρξει συμφωνία. Άρα, δέν μπορεῖ ὁ Ἐπίσκοπος νά ἀγνοεῖ τούς πρεσβυτέρους καί τό πλήρωμα τῆς Έκκλησίας. Στήν Α' Ἀποστολική Σύνοδο ἐκφράστηκε ἡ Συνο-

δική Ἀλήθεια «σύν ὅλη τῇ Ἐκκλησίᾳ». Καί ὅλη ἡ Ἐκκλησία εἶναι καί ὁ ἀπλός λαός. Ποῦ καί πότε ἐκφράζεται πλήρως ἀντιπροσωπευτικά αὐτός ὁ λαός;

Προσωπικά, ἔκανα ἓνα γκάλοπ καί ρώτησα κάποιους ἀνθρώπους, καί ὄχι τυχαίους, καί διαπίστωσα, ὅτι δέν γνωρίζουν οὔτε ποῦ, οὔτε πότε, οὔτε γιατί, οὔτε πῶς θά ψηφίσουν οἱ Ἐπίσκοποι, οὔτε ποιὰ εἶναι ἡ θεματολογία αὐτῆς τῆς Συνόδου. Γιατί ὅλα αὐτά τά πράγματα ἔγιναν ἐν κρυπτῷ καί γιατί γίνονται τόσο βεβιασμένα; Γιατί δέν γνωστοποιήθηκαν, ὅπως γνωστοποιοῦνται ἄλλα πράγματα; Γιατί δέν δόθηκε αὐτός ὁ χρόνος, πρὶν ἢ καθοριστεῖ ὁ τρόπος, μέ τόν ὁποῖο θά γίνει; Καί τό πληροφοροῦνται αὐτό τό γεγονός, ὅπως τό βλέπουμε, καί Ἐπίσκοποι καί ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι ἀπό κάποιο κέντρο, πού ἀποφαίνεται τό πῶς θά γίνει ἡ ψηφοφορία; Δέν ἦταν δηλαδή μιὰ συλλογική ἀπόφαση τῆς βάσης; Καί τό πιό ἀπλό: Γνωρίζουμε, ὅτι ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι ἔχουν ἰσότιμο ψῆφο. Ἄν ἔχουν ἰσότιμο ψῆφο, δέν μποροῦν νά κληθοῦν αὐτοὶ ἐρήμην τοῦ ὅλου προβληματισμοῦ, νά ψηφίσουν ἢ νά μήν ψηφίσουν. Ἄρα, δέν ἔγιναν μέ τρόπο διαφανῆ οἱ διαδικασίες μέχρι τώρα.

Ἀπαραίτητη προϋπόθεση ἡ Ἀγιοπνευματική Ζωή

Ὅμως, ὅπως ὑποστηρίζω καί στίς Ἐπιστολές μου, δέν εἶναι ἀκόμη πολύ ἀργά. Τά πράγματα εἶναι ἰάσιμα. Πῶς; Ἐφόσον τώρα ἐνημερωθοῦν ὅλοι. Καί ὅταν λέω ὅλοι, ἐννοῶ τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή κληρὸς καί λαός ἀπό κοινοῦ. Διότι, ὅταν θά πάρουν αὐτές τίς ἀποφάσεις οἱ συγκεκριμένοι αὐτοὶ Ἐπίσκοποι, ἢ ἂν θέλετε ἡ ἐλίτ αὐτῆ πού θά κληθεῖ ἐκεῖ, νομίζετε ὅτι στήν πράξη μπορεῖ νά τίς ἐφαρμόσει ὁ λαός τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐνεργοποιημένο μέσα του τό Πνεῦμα τό Ἅγιο; Δέν μπορεῖ νά δεχθεῖ πράγματα, τά ὁποῖα δέν εἶναι ἐκεῖνα, πού «πάντοτε ὑπό πάντων ἐπιστεύθησαν» στήν Ἐκκλησία. Δηλαδή, ἔχουν «νοῦν Χριστοῦ» κι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι κεκαθαρμένοι. Καί μπορεῖ νά εἶναι ἓνας ἀπλός μοναχός, μπορεῖ νά εἶναι ἓνας ἀσκητής, μπορεῖ νά εἶναι ἓνας ἀπλός πιστός, καί νά πεῖ, πῶς αὐτά δέν στοιχοῦν στήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἄρα, ὁ κάθε πιστός, ὁ ὁποῖος εἶναι «ἐπόμενος τοῖς Ἁγίοις Πατράσι», ὁ ὁποῖος θά βλέπει διαχρονικά τί «ὑπό πάντων ἐπιστεύθη», ἀντιστοιχῶς, θά δεχθεῖ τό ὀρθό καί θά ἀπορρίψει τό ἐσφαλμένο. Καί

αυτό δημιουργεί ένα μεζον θέμα, ένα μεζον πρόβλημα για την σκοπιμότητα του να συνέλθει αυτή ή Σύνοδος και να πάρει κάποιες σημαντικές αποφάσεις. Για ποιά λόγο; Φυσικά για τό καλό.

Δέν είναι όμως θέμα διακηρύξεων αυτά. Είναι θέμα πραγματικότητας. Καί ή πραγματικότητα καί ή Βασιλεία του Θεού έντός ήμῶν -χωρίς έξαίρεση- τῶν βεβαπτισμένων πιστῶν ὑπάρχει. Ἡ ἐνεργοποίηση, ὅμως, τῆς Χάριτος αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἀπό τήν τήρηση τῶν προδιαγραφῶν αὐτῆς τῆς Βασιλείας, πού εἶναι οἱ ἐντολές του Θεού. Κι αὐτό δέν εἶναι προνόμιο κανενός περισσότερο ἀπό κάποιον ἄλλο στό σῶμα του Χριστοῦ. Δηλαδή, μία Σύνοδος θά μιλήσει ὄχι σέ ὑπηκόους, ἀλλά σέ ὁμότιμα μέλη του Σώματος του Χριστοῦ. Προσέξτε, μή θεωρηθεῖ αὐτό προτεσταντικῶ τῶ τρόπῳ. Δέν καταργοῦμε τήν ἱεραρχική δομή τῆς Ἐκκλησίας. Δέν ἀμφισβητοῦμε, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι θά πάρουν τίς ἀποφάσεις αὐτές, διότι αὐτοί εἶναι ἐντεταλμένοι ἐκφραστῆς της. Ἀλλά, εἶναι ἐκφραστῆς της στήν πράξη, ὅταν ζοῦν αὐτή τήν ἀγιοπνευματική ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας καί τήν προσφέρουν στήν σημερινή συγκυρία μέ τά συγκεκριμένα προβλήματα. Ὅταν διαβάσει ὅμως κανείς τήν θεματολογία, στήν ὁποία πρέπει νά ἐπανέλθουμε, βλέπει ἐξ ἄν-

τικειμένου τί κεῖται. Δηλαδή, ὅτι αὐτοί ὄχι μόνο ἐκφραστῆς τῆς Ἀγιοπνευματικῆς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι σέ κάποια σημεῖα, ἀλλά εἶναι ἐκφραστῆς του ἄλλοτρίου πνεύματος, τό ὁποῖο θά ἔπρεπε νά καταδικάζεται μέ τόν πλέον σαφή τρόπο. Καί ὄχι νά γίνεται εἰσήγησις ὑπέρ αὐτοῦ. Θά γίνω πιό συγκεκριμένος, ὅταν τά ἐρωτήματα θά ὀδηγήσουνε σ' αὐτό τό θέμα.

Δημοσιογράφος: Σᾶς ἀκοῦμε, κ. Καθηγητά, τόση ὥρα νά μᾶς μιλάτε, καί ή σκέψη μας, θέλοντας καί μή, πάει ὄχι στους Κανόνες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλά στους κανόνες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης. Πῶς παίρνονται δηλαδή οἱ ἀποφάσεις, πῶς συνεδριάζει τό Συμβούλιο τῶν Ὑπουργῶν ἢ τῶν Ἡγετῶν μέ τήν εἰδική πλειοψηφία ἢ τήν ὁμοφωνία -γιατί νομίζω, ὅτι τελικά αὐτό ἀντέγραψαν στήν οὐσία. Γιατί ἀντί νά πᾶμε πίσω καί νά δοῦμε τί ἔκαναν οἱ Σύνοδοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πήγαμε ἕνα βῆμα πιό μπροστά. Καί θαρρῶ, πῶς ξεπεράσαμε καί τό Ρωμαιοκαθολικισμό -πάνω στό θέμα τῆς ψηφοφορίας πού εἶπατε.

Καί ἀπό τήν ἄλλη, μᾶς εἶπατε μόλις τώρα, κ. Καθηγητά, ὅτι ή ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι αὐτή ἀκριβῶς, ὅτι ὄλοι μας λάβαμε ἐξίσου τήν Χάρη του Ἁγίου Πνεύματος ἀπό τήν ὥρα πού βαπτιστήκαμε καί ὅτι ὄλοι εἴμαστε

φορείς αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί μπορούμε νά εἶμαστε ἐκφραστές του. Αὐτό μοιάζει νά ἀγνοεῖται δυστυχῶς, τραγικά, ἀπό τούς Ἐπισκόπους σήμερα. Καί μάλιστα βλέπουμε στίς ἀποφάσεις αὐτές, ἔτσι πώς δημοσιεύτηκαν, νά ὑπάρχει καί μία δήλωση-τοποθέτηση, ὅτι, προσέξτε, γιατί αὐτό πού θά πάρει ὡς ἀπόφαση ἡ Μεγάλη καί Ἁγία Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας, δέν θά χωρᾷ ἀμφισβήτηση ἀπό κανέναν.

Καθηγητής: Ναι. Στό ἐρώτημα αὐ-

τό ἔχω ἀπαντήσει ἤδη σέ Ἐπίστολή μου, λέγοντας ὅτι τό πρᾶγμα αὐτό δέν πιστοποιεῖται οὔτε ἀπό τήν Ἐκκλησιαστική μας Ἱστορία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στήν προκειμένη περίπτωση ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής. Καί δέν εἶναι ἡ μόνη περίπτωση εἶναι καί ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός στήν ψευδοσύνοδο τῆς Φλωρεντίας. Ἀποδεικνύεται ἐκεῖ, πώς ἓνας ἄνθρωπος ἔδωσε τήν ἀπάντηση τῆς Ἐκκλησίας καί τόν δικαίωσε ἡ Ἐκκλησιαστική Ἱστορία καί ἀγίασε σέ σχέση μέ ὅλους

Α' Οικουμενική Σύνοδος. Τοιχογραφία ἱ.Μ. Σταυρονικήτα, Ἁγιον Ὄρος.
Ἔργο Θεοφάνους τοῦ Κρητός

τούς άλλους, τόν Αὐτοκράτορα, τόν Πατριάρχη καί ὄλους τούς άλλους πού συμμετεῖχαν, καί οἱ ὅποιοι δέν τήν ἐξέθεσαν. Ἄρα, ὅπως εἶπα καί προηγουμένως, δέν εἶναι θέμα ἀριθμοῦ, ἀλλά εἶναι θέμα Ἀληθείας ἢ μή Ἀληθείας. Αὐτό τό πράγμα δέν πρέπει νά τό ξεχνοῦμε, γιατί μιᾶ ἄλλη παράμετρος αὐτῆς τῆς ἀπειλῆς, τῆς ἔμμεσης ἀπειλῆς, πού εἶπατε προηγουμένως καί ὑπάρχει πράγματι στό κείμενο, δέν λαμβάνει ὑπόψη τό γεγονός, ὅτι στήν Ἐκκλησία -καί ὅταν λέω Ἐκκλησία, ἐννοῶ πάντα τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία- τά πράγματα δέν λειτουργοῦν παπικά. Δέν εἶναι ὁ πάπας ὑπεράνω καί τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅπως ἐκεῖ, οὔτε φυσικά ἐδῶ ὑπάρχει κάποιος ἐπιμέρους πάπας, πού νά τοποθετηθεῖ πάνω ἀπό τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅμως, τό θέμα δέν εἶναι αὐτό. Τό θέμα εἶναι τί λέγει αὐτή ἡ Σύνοδος, ὅταν συνέρχεται. Καί ἡ Ἐκκλησιαστική Ἱστορία μᾶς παραπέμπει καί σέ Ληστικές Συνόδους. Ἄρα, κριτήριο στήν Ἐκκλησία δέν εἶναι, ὅτι συνῆλθε ὅλη ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἔστω καί μέ τόν ἐπιλεκτικό αὐτό τρόπο. Θά σᾶς ἔλεγα, ὅτι θά μπορούσε νά εἶναι θεωρητικά καί ὄλοι οἱ Ἐπίσκοποι, καί ἕνας, δύο, τρεῖς ἢ ἐλάχιστοι ἀπό αὐτούς νά λέγανε κάτι τό ἀντίθετο. Δέν σημαίνει, ὅτι ἐκεῖνο πού θά πεῖ ἡ συντριπτική πλειο-

ψηφία τῶν Ἐπισκόπων, αὐτό ἀποτελεῖ ἐχέγγυο τῆς Ἀληθείας, καί ὅτι θά ἔπρεπε ὅπωςδήποτε αὐτό νά τό ἀποδεχτεῖ τό πλήρωμα. Ὅχι, δέν εἶναι ἔτσι τά πράγματα. Κριτήριο τῆς Ἀληθείας εἶναι, ἐάν τά λεγόμενα αὐτά εἶναι «ἐπόμενα τοῖς Ἁγίοις Πατράσι».

Μεθοδολογία

Προκειμένου νά μιλήσουμε γιά τήν «νομιμότητα» τοῦ κύρους αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων, θά ποῦμε λίγα πράγματα γιά τήν μεθοδολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε νά δοῦμε πῶς λειτούργησαν οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι. Ὅσα βλέπουμε στή μεθοδολογία αὐτῆς τῆς Συνόδου, μᾶς παραπέμπουν σίγουρα στόν παπισμό. Τό ζητούμενο εἶναι, ἂν ὅσα ἀποφασίζονται, ἔχουν τήν ἀναφορά τους σέ ὅσα διαχρονικά ὑπεστηρίχθησαν ἀπό τήν Ἐκκλησία. Οἱ Ἐπίσκοποι ὀφείλουν ἀπό πλευρᾶς μεθοδολογίας, γιά νά τό πῶ τώρα, πρῶτα νά ἀναφερθοῦν σ' αὐτή τήν Ἀλήθεια διαχρονικά, καί μετᾶ νά ποῦν αὐτό, πού θά ποῦν. Καί ὅχι νά θέτουν ἀυθαίρετα ἕνα θέμα, ὡς νά προέκυψε διά παρθενογεννήσεως γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία, τό ὁποῖο δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τό παρελθόν, γιά τό ὁποῖο μάλιστα νά εἶναι κεκλημένοι οἱ Ἐπίσκοποι, ὡς νῦν Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, νά ἀποφανθοῦν

ἐπ' αὐτοῦ. Τέτοια περίπτωση δέν ὑπῆρξε ποτέ στήν Ἐκκλησία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Θά γίνω ὅμως πιο σαφῆς στή συνέχεια τοῦ λόγου.

Δημοσιογράφος: Νομίζω πῶς τώρα εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή, κ. Καθηγητά, νά ἀναφερθοῦμε λίγο στά θέματα πού πρόκειται νά συζητηθοῦν, ἢ μάλλον –γιά νά τό ποῦμε πιο σωστά– στά θέματα πού πρόκειται νά ψηφιστοῦν, γιατί μάς λένε, ὅτι τά θέματα αὐτά τά ἔχουν προσυζητήσει τίς προηγούμενες δεκαετίες, ἔχουν κατασταλάξει σέ κείμενα, πού εἶναι κοινῶς ἀποδεκτά. Ἄρα, ἀπομένει νά τά ψηφίσουν.

Καθηγητής: Ναί. Καταρχήν νά ποῦμε, ὅτι δέν εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι. Διότι αὐτοί πού τά προαπεφάσισαν, εἶναι οἱ «διορισμένοι» ἀντιπρόσωποι τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Καί λέω «διορισμένοι», μέ τήν ἐξῆς νοσηματοδότηση: ὅτι δέν λειτούργησαν κατά συνοδικό τρόπο, ὅπως ἀρμόζει στήν Ὁρθοδοξία. Δηλαδή νά συνέλθουν οἱ κατά Τόπους Ἱεραρχίες, νά ἀποφασίσουν καί νά ἐγχειρίσουν στόν ἀντιπρόσωπό τους τήν ἀπόφαση τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐπ' αὐτοῦ, γιά νά τήν διακομίσει στήν Προσυνοδική Διάσκεψη, πού γίνεται ἡ συζήτηση, καί μετά νά φέρει πίσω τήν ὅποια συνολική ἀπόφαση, γιά νά τήν ἀποτιμήσει καί πάλι ἡ Τοπική Ἱεραρχία, προκει-

μένου νά διακομιστεῖ στή συνέχεια στό συντονιστικό κέντρο, πού εἶναι τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

Μίλησα γιά «διορισμένους» Ἐπισκόπους. Θά μοῦ πεῖτε, ἐκλεγμένοι δέν εἶναι ἀπό τήν Σύνοδο; Ναι, ἐκλεγμένοι, ἀλλά δέν λειτουργοῦν μέσα στό συνοδικό πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Πῆγαν δηλαδή στήν Ε΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη ἀπό 10-17 Ὀκτωβρίου τοῦ '15 στό Σαμπεζύ τῆς Γενεύης, μαζί μέ τούς Προκαθημένους, καί ὅλοι μαζί, τρόπον τινά, νομιμοποίησαν αὐτό, πού εἶπαν οἱ ἀντιπρόσωποί τους, χωρίς ὅμως νά ἔχουν ἐξουσιοδότηση οἱ ἴδιοι ἀπό τίς Ἱεραρχίες τους. Αὐτή ἡ μέθοδος θυμίζει Ρωμαιοκαθολικισμό καί θά ἔλεγα καί γενικώτερα, τώρα, ἀφοριστικά, ὅτι ἡ ὅλη διοργάνωση ἀκολούθησε τήν πρακτική μεθοδολογία τῆς Β΄ Βατικανῆς Συνόδου. Ἄλλωστε, δέν εἶναι τυχαῖο τό γεγονός, ὅτι καί ὁ σημερινός πάπας ἐκφράστηκε μέ τά καλύτερα λόγια καί ἔχει τίς καλύτερες προσδοκίες ἀπό τήν μέλλουσα αὐτή Σύνοδο τῆς Ὁρθοδοξίας. Καί ὅταν ἀκούει καλά λόγια ἀπό τόν πάπα ἡ Ὁρθοδοξία, πρέπει τό λιγότερο νά προβληματίζεται γιά τήν σκοπιμότητα αὐτῶν τῶν λόγων του. Νά ὑπάρχει τουλάχιστον ἀπό τούς Ὁρθοδόξους μιά ἐπιφύλαξη, ὅτι μάλλον δέν πάει καλά ἡ ὑπόθεση αὐτή. Γιατί ἂν πάει καλά καί ὅποτε πάει καλά κάτι

ὀρθόδοξο, κάθε ἄλλο παρά ἐπαίνους εἶχε στό παρελθόν. Καί τό εἶδαμε αὐτό στήν Ἐκκλησιαστική μας Ἱστορία, ιδιαίτερα στήν Φλωρεντία. Μέ ρωτήσατε ὁμως, ποιά εἶναι τά θέματα, πού ἐπισημως ὀρίστηκαν ἀπό τήν Ε΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη.

Δημοσιογράφος: Καί νά μᾶς πεῖτε κιόλας, κ. Καθηγητά, ἂν θά εἶναι μόνο αὐτά τά θέματα ἢ ὥσπου νά γίνει ἡ Σύνοδος, θά μποῦν καί ἄλλα.

Καθηγητής: Ἐπισημως, ὑπῆρξε αὐτή ἡ μεθοδολογία τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Ἀλλά, σ' ἓνα ζωντανό σῶμα ὑποτίθεται, ὅτι μπορεῖ νά προκύψει κάτι, τό ὁποῖο νά εἶναι σοβαρότατο ὡς θέμα. Π.χ. νά τεθεῖ κατ' ἀρχήν κάτι πολύ λογικό καί, ἐφ' ὅσον γίνει ἀποδεκτό ἀπό τήν πλειοψηφία, μπορεῖ νά συζητηθεῖ. Τό νά ἀποκλείονται ἐκ τῶν προτέρων ὁμως σ' ἓνα ζωντανό σῶμα αὐτές οἱ δυνατότητες, νομίζω, ὅτι δέν θυμίζει ὀρθόδοξη ἀγιοπνευματική ζωή. Τό παρακάμπουμε ὁμως αὐτό τό θέμα καί ἐρχόμαστε στήν θεματολογία. Αὐτά πού δημοσιοποιήθηκαν ὡς θέματα, συζητοῦνταν συστηματικῶς ἐδῶ καί πενήντα πέντε χρόνια, ἀπό τό '61 καί ἐξῆς. Ὑπῆρχαν αὐτές οἱ προσυνοδικές κ.λπ., καί ὀριοθετοῦνταν αὐτά τά θέματα καί ὄχι μόνο. Ὑπῆρχαν καί ἄλλα θέματα, τά ὁποῖα δέν ἦρθαν σ' αὐτόν τόν κατάλογο, ἐπειδή ἀπορρί-

φθηκαν ἀπό τίς Τοπικές Ἐκκλησίες. Ὅμως, κάτω ἀπό ποιούς ὄρους; Πῶς τέθηκαν; Πῶς ἔφθασαν νά γίνουν ἀποδεκτά τελικῶς τά θέματα, πού γνωρίζουμε; Δέν μᾶς εἶναι γνωστά τά Πρακτικά τῶν συζητήσεων αὐτῶν. Χαρακτηρίστηκαν ἀπόρρητα. Μοῦ θυμίζει καί αὐτό κάτι, τό ὁποῖο μόνον ὀρθόδοξο δέν εἶναι. Δέν θέλω νά τό σχολιάσω αὐτό. Δείχνουνε πάντως, ὅτι δέν ἀκολουθοῦνε τήν διαφάνεια καί τήν καθαρότητα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό, ἀπλῶς, γιά νά μᾶς προβληματίσει. Τή στιγμή αὐτήν, δέν θέλω νά γίνω ἐγώ ἓνας ἀξιολογητής καί νά μεμφθῶ πρόσωπα καί πράγματα, ἀλλά ἡ αὐτογνωσία δέν θά μᾶς κάνει κακό. Ἀπεναντίας, ὅταν δέν ἀκολουθεῖται αὐτή ἡ διαφάνεια, γεννῶνται ἐρωτήματα. Γιατί ἀκολουθεῖται αὐτή ἡ μεθοδολογία, ὅταν μάλιστα εἶναι γνωστό, ὅτι ἐφαρμόζεται στήν πράξη ἀπό κοσμικούς φορεῖς ἢ ἀπό θρησκευτικούς παράγοντες, ὅπως εἶναι ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός, ἀλλά μέ κοσμικό προσανατολισμό;

Θέματα τῆς Συνόδου

Τό πρῶτο ἀπό τά θέματα αὐτά εἶναι «τό Αὐτόνομο καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεώς του».

Ἐνα ἄλλο εἶναι «τό Ζήτημα τῆς Ὀρθόδοξης Διασποράς».

“Ένα τρίτο θέμα είναι οι «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον». Καί αὐτό εἶχε ἄλλες περιέργες διατυπώσεις, οἱ ὁποῖες ἔδειχναν τὸν πραγματικὸ προσανατολισμὸ του. Ἀλλὰ γιὰ λόγους εὐνοήτους, γιὰ νὰ μὴν προκαλοῦν δηλαδή οἱ διατυπώσεις τουλάχιστον ἐξωτερικά, ἤρθε τελικά σέ αὐτὴ τὴν μορφή, ἐνῶ τὸ περιεχόμενο, ὅπως θὰ δοῦμε στὴν συνέχεια, ἀποκαλύπτει τὸ ξένο, τὸ ἀλλότριο τῆς Ὁρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας μας.

“Ένα τέταρτο θέμα εἶναι «ἡ Ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ». Εἶναι ἓνα κοινωνικοῦ χαρακτῆρα, θὰ λέγαμε, θέμα τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ θέμα τῆς νηστείας

“Ένα πέμπτο θέμα εἶναι «ἡ Σπουδαιότητα τῆς νηστείας καὶ ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον», ἓνα περιέργο θέμα, θὰ ἔλεγα. Γιατί, ποῖός ἀμφισβητεῖ τὴν σπουδαιότητα τῆς νηστείας καὶ τὴν τήρησή της σήμερα; Μόνον κάποιοι, οἱ ὁποῖοι μᾶλλον δὲν ἔχουν τὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἔχω τὴν προσωπικὴ ἀποψη, ὅτι αὐτά εἶναι αὐτονόητα πράγματα καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ πάρουμε ἀποφάσεις γιὰ τὰ αὐτονόητα. Ὅμως, ἴσως δὲν εἶναι τόσο αὐτονόητο. Καί φαίνεται αὐ-

τό περισσότερο, ὅταν γνωρίζει κανεὶς, πῶς φτάσαμε σέ αὐτὸ τὸ θέμα, σέ κάποιες ἄλλες διατυπώσεις, σέ κάποιες ἄλλες προτάσεις, οἱ ὁποῖες τελικά ἀπερρίφθησαν, γιὰ νὰ λεχθεῖ τελικῶς, σχεδὸν τὸ αὐτονόητο.

Δημοσιογράφος: Νομίζω, ὅτι στό συγκεκριμένο θέμα ἡ ἀρχικὴ τοποθέτηση ἦταν ἡ ἀναθεώρηση τῆς νηστείας καὶ ἔφτασε σταδιακά νὰ γίνῃ ἡ σπουδαιότητα τῆς νηστείας.

Καθηγητής: “Ἔτσι. Χαίρομαι τελικά πού τὸ λέτε ἐσεῖς, γιατί κάποια πράγματα δὲν θέλω νὰ τὰ πῶ, ὡς ἓνα σημεῖο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως δημιουργοῦνται εὐλόγα ἐρωτήματα. Μὰ, τί θὰ μᾶς πεῖ ἡ Πανορθόδοξη Σύνοδος; Ὅτι ἡ νηστεία ἦταν ἀπὸ τὸν Παράδεισο ἀκόμη, ὅτι ἡ νηστεία καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Χριστό ἢ ὅτι ὅλοι οἱ Κανόνες μιλοῦν γι’ αὐτό; Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ σήμερα εἶναι γνωστὴ. Ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ἔχουμε τὸν οἰκονόμο, τὸν πνευματικὸ μας ὁδηγό, ὁ ὁποῖος κατὰ περίπτωσιν, ἀγιοπνευματικά, μὲ τὴν διάκριση τῶν πνευμάτων πού ἔχει, θὰ μᾶς πεῖ τὸ σωστό. Τὸ ἄλλο κεῖται ἔτσι κι ἄλλιῶς. Ἐξ ἀντικειμένου ἰσχύει γιὰ ὅλους... Ναι, γεννῶνται ἐρωτήματα ἐδῶ. Ἔτσι, γιὰ νὰ ἔχουμε θέματα ἢ θέλουμε νὰ περάσουμε κάτι ἄλλο τὴν τελευταία στιγμὴ; Αὐτά τὰ πράγματα

μόνο κοσμικά μπορεί νά θεωρήσει κανείς, ότι θά ἔχουν ἐπιτυχία, ἂν λεχθεῖ δηλαδή κάτι σέ μιά κατεύθυνση νεωτεριστική. Θά πέσει, τότε, ἀπό μόνο του. Καί τό χειρότερο, φοβοῦμαι, μήπως ἐξευτελιστεῖ ἡ Ὁρθοδοξία μας μέ μία ληστρική Σύνοδο. Μέ μία Σύνοδο δηλαδή, πού νά μὴν ἐκφράζει τήν αὐτοσυνειδησία, διαχρονικά, τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Τό θέμα τοῦ Γάμου

Καί νά τελειώσω μέ ἓνα ἕκτο θέμα, πού εἶναι τά κωλύματα τοῦ γάμου...

Δημοσιογράφος: Τοῦ γάμου τῶν ἱερέων ἢ τοῦ γάμου γενικά;

Καθηγητής: Ὁχι, τοῦ γάμου γενικά, πού συμπεριλαμβάνει βέβαια καί τῶν ἱερέων καί τῶν μοναχῶν. Καί ἐκεῖ ὑπάρχει μιά ὀλόκληρη φιλολογία, πρὶν καταλήξουμε ἐδῶ. Ἀλλά καί πάλι, στήν Ἐπιστολή μου κάνω μία κριτική γιά κάποια εἰσήγηση, πού ἐπιτρέπει, δηλαδή κάνει μιά πρόταση, νά ἐπιτρέπεται ὁ μικτός γάμος, ἐνόσω νωρίτερα τίθεται ὁ Κανόνας, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο εἶναι τελείως ξεκάθαρο, ὅτι δέν ἱερολογεῖται ὁ μικτός γάμος. Δηλαδή, δέν μπορεῖ νά γίνει γάμος ὀρθόδοξου μέ ἕτεροδόξο. Καί λέει ἐκεῖ κάποιο «ἀλλά», τό ὁποῖο «ἀλλά» εἶναι καί προ-

σβλητικό ἀγιοπνευματικῶς, διότι ἂν ὁ Κανόνας εἶναι αὐτός, τί «ἀλλά»; Σέ μερικές περιπτώσεις λέει ἡ πρόταση, ὅταν δηλώσει ὁ ἕτεροδόξος ὅτι τά παιδιά του θά βαπτιστοῦν καί τά λοιπά, τότε μπορεῖ νά ἱερολογηθεῖ αὐτός ὁ γάμος. Κι ἐγώ ρωτῶ, ἔτσι, ρητορικά: κι ἂν αὐτός ὁ ἕτεροδόξος δέν θέλει νά κάνει παιδιά, ἔχει νομιμοποιηθεῖ ἐκκλησιαστικά τό μυστήριο; Ἐχει γίνει δηλαδή μυστήριο εἰς Χριστόν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν; Ἐνός ἕτεροδόξου; Ἐάν δέν κάνει παιδιά, παρ' ὅτι θέλει νά κάνει, πάλι, ἐνῶ παραμένει τό πρόβλημα, αὐτός θά ἔχει ὡς κοινό παρανομαστή τήν νομιμοποίηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γάμου του; Καί αὐτό μπορεῖ νά τό λέει ἡ Ἐκκλησία; Αὐτό εἶναι τρίκ. Κι αὐτά νομίζω, ὅτι μποροῦν νά τά εἰσηγοῦνται δικηγόροι. Ὁχι ὅμως ἡ Ὁρθοδοξία, τήν στιγμή κατά τήν ὁποία ὡς προμετωπίδα τίθεται ὁ Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, καί μάλιστα Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἀλλά τό πρόβλημα βρίσκεται καί στό περιεχόμενο τοῦ Κειμένου. Δέν εἶναι ἔτσι, ἐπειδή τό λέει ἀπλῶς ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος αὐτό τό πρᾶγμα, ὅτι δηλαδή δέν εἶναι νοητό, ἀλλά τό καταλαβαίνουμε καί θεολογικά καί ἐκκλησιολογικά. Ἀφοῦ ὁ γάμος εἶναι εἰς Χριστόν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν, γεννᾶται τό ἐρώτημα: πῶς θά γίνει αὐτή ἡ ἀναφορά στόν Χριστό καί στήν Ἐκκλησία, ἀφοῦ αὐτός εἶναι ἐκτός τῆς

Ἐκκλησίας, ὡς ἑτερόδοξος; Πῶς μπορεῖ νά εἰσέρχεται δι' ἄλλης ὁδοῦ στήν Ἐκκλησία καί νά γίνεται τό μυστήριον; Μυστήρια ἐκτός Ἐκκλησίας δέν γίνονται. Ἐντός Ἐκκλησίας γίνονται γιά τούς πιστούς. Δέν γίνονται γιά τούς μή πιστούς. Δηλαδή, ἂν τέτοια πράγματα περάσουν, σᾶς λέγω, ὅτι αὐτά τά πράγματα δέν μποροῦν νά ἰσχύσουν στήν πράξη.

Δημοσιογράφος: Φοβοῦμαι, κ. Καθηγητά, ὅτι αὐτή ἡ διατύπωση γίνεται -καί μακάρι ἐγώ νά μὴν καταλαβαίνω σωστά- γιά νά ἀμνηστεύσει τήν πρακτική, πού εἶχαμε μέχρι τώρα στόν Δυτικό Ὁρθόδοξο χριστιανικό κόσμο.

Καθηγητής: Ἔτσι. Πολύ εὐστοχα τό εἶπατε αὐτό. Δηλαδή, αὐτή τή στιγμή μεταξύ τῶν πιστῶν γίνονται κάποια κακῶς, ὡς ἔκτροπα καί γίνονται ἀνεκτά σέ κάποιο βαθμό. Αὐτό πραγματι συμβαίνει. Δέν μποροῦμε νά τό ἀρνηθοῦμε. Ἄλλά εἶναι φοβερό, νά νομιμοποιεῖς αὐτό, τό ὁποῖο δέν εἶναι σωστό. Εἶναι σάν νά λέμε, ὅτι σ' ἓνα γάμο χριστιανικό ὑπάρχει καί μιά παλλακίδα, ὑπάρχει δηλαδή μιά μοιχεία. Δέν ὑπάρχουν χριστιανικοί γάμοι, πού τούς συμβαίνει αὐτό; Ναί, συμβαίνει, ἀλλά κατά παρέκκλιση, καί οὐσιαστικά ἀκυρώνει τό γάμο μιά τέτοια

πράξη. Νά ἔρθουμε, τώρα, νά ποῦμε ἐμεῖς, ὅτι ἐπειδή ἡ ἐποχή μας εἶναι ἔτσι κι ἔτσι, θά νομιμοποιήσουμε αὐτό γιά μερικές περιπτώσεις; Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού ἐπιτρέπεται νά παραβιάζεται ἡ ἐντολή τοῦ Χριστοῦ «οὐ μοιχεύσεις» καί «πᾶς ὁ βλέπων... ἤδη ἐμοίχευσε»;

Ἔτσι, μέ αὐτή τή λογική, φτάσαμε καί στό θέμα τῶν ὁμοφυλοφίλων. Δέν εἶναι τυχαῖο, ὅτι συζητήθηκε κι αὐτό τό θέμα. Γιατί εἶναι τελείως ξεκάθαρο τό γεγονός, ὅτι ἀποτελεῖ κάτι παρά τήν φύση. Ὁ Θεός δέν δημιούργησε ὁμοφυλόφιλους. Δέν δημιούργησε τρίτο φύλο, κατά τό κοινῶς λεγόμενο. Κατά συνέπεια, δέν ἔχει καμμία νομιμοποίηση θεσμική αὐτό τό πρᾶγμα. Ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἡ συμπάθεια, ἡ βοήθεια τήν ὁποία μπορεῖ νά παράσχει κανεῖς πνευματικῶς, νά τούς δεῖ ὡς ἀσθενεῖς, καί στόν γάμο δηλαδή καί σέ ἄλλα τέτοια θέματα. Ἄλλά αὐτό ἤδη γίνεται μέσω τῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή ἡ θεραπευτική πρόσβαση στόν πνευματικῶς ἀσθενῆ. Σέ καμμία περίπτωση ὅμως νά μὴ νομιμοποιεῖς τήν περίπτωση τῆς ἀσθένειας αὐτῆς, ἡ ὁποία δέν ἔχει βιολογικό χαρακτήρα, ἀλλά πνευματικό. Δηλαδή, εἶναι δυνατό νά φέρουμε τό πνεῦμα τῆς πονηρίας νά συζευχθεῖ μέ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο; Εἶναι τελείως

αδύνατο αυτό τό πράγμα. Ποιά σχέση «Χριστοῦ πρὸς Βελίαρ»; Ποιά σχέση «φωτὸς πρὸς σκότος;» Μά, γι' αὐτό εἶναι ἡ Ἐκκλησία τό φῶς τοῦ κόσμου, τό ἀλάτι τῆς γῆς... Καί φυσικά, ὅπως λέει εὐστοχα ὁ ἱερός Χρυσόστομος, τό ἀλάτι δέν χρησιμοποιεῖται γιά τὰ σάπια, γιά τίς σάπιες τροφές, ἀλλά γιά τίς ὑγιεῖς. Ὁ νοῶν νοεῖτω.

«Βαπτισματική Θεολογία»

Δημοσιογράφος: Κύριε Καθηγητά, ἐνδέχεται σ' αὐτήν τήν τοποθέτηση γιά τὰ κωλύματα τοῦ γάμου καί γιά τό πῶς μποροῦν νά γίνονται μικτοί γάμοι,

νά ἔχουμε ἐμμέσως, ἀλλά σαφῶς, τήν ἀναγνώριση τῆς «Βαπτισματικῆς» πλέον περίφημης «Θεολογίας»; Ἀναγνωρίζουμε τήν *minimum* πλήρωση τῶν προϋποθέσεων, ὅτι ἔχουμε βαπτιστεῖ ἀκόμα καί οἱ ἑτερόδοξοι;

Καθηγητής: Κοιτᾶτε, ἐπειδή μιλήσατε γιά *minimum*, θά σᾶς πῶ ὅτι στήν Ἐκκλησία, κυρίως στά δογματικά θέματα, τό *minimum* εἶναι πολύ. Δέν εἶναι ὅπως εἶναι ἔξω ἀπό αὐτήν. Δηλαδή, μέ τό νά πεῖς στόν ἄλλον, ὅτι εἶναι βαπτισμένος, ἔχεις πεῖ τό μέγιστο πράγμα, δηλαδή ὅτι αὐτός ἔχει τήν ὑψίστη τιμή νά εἶναι μέλος τοῦ μυστηριακοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Δηλα-

Β' Οικουμενική Σύνοδος. Τοιχογραφία Ι.Μ. Μεγίστης Λαύρας, Ἁγιον Ὄρος.

δή ἔχει μυστήριο, γιατί μόνο διά τοῦ μυστηρίου μπορεῖς νά ἐνταχθεῖς ἐκεῖ. Ἀπό κεῖ καί πέρα ὅλα εἶναι αὐτονόητα. Μετά, πῶς τόν ἀποκλείεις αὐτόν ἀπό τήν μετοχή τοῦ Σώματος καί Αἵματος; Τό βλέπουμε στό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος, πῶς τά ἔχουμε ἐμεῖς στήν Παράδοσή μας συγκεντρωμένα. Βαπτίζεσαι, μυρώνεσαι, παίρνεις τήν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί κοινωνεῖς. "Ἐληξε τό θέμα τῆς ζωῆς. "Ἐχεις τήν πληρότητα τοῦ πράγματος. Ἐπιλεκτικά δέν γίνεται στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, νά εἶναι κανεῖς καί νά μὴν εἶναι.

Τά ὅρια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πολύ σαφῆ καί συμπίπτουν τά κανονικά της ὅρια μέ τά χαρισματικά της ὅρια. Δέν μπορεῖ νά ἔχει κανεῖς λίγο Πνεῦμα Ἅγιο. Πολλές φορές, ὅταν κάνω διαλέξεις, μέ ρωτοῦν αὐτό: Οἱ Δυτικοί δέν ἔχουν λίγη Χάρη; Καί ἀπαντῶ ἐγώ, ὅτι λίγη Χάρη ἔχουμε ἐμεῖς, οἱ πιστοί, κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ. Τό πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς ὑπάρχει μόνο στό Χριστό. Ἐμεῖς «ἐκ τοῦ πληρώματος Αὐτοῦ ἐλάβομεν...». Αὐτό τό λίγο τῆς Χάριτος εἶναι τό λίγο φῶς, πού παίρνουμε ἀπό τό Χριστό, τό ὁποῖο ὅμως εἶναι **ἄκτιστο φῶς**. Τό ὅτι τώρα λέγω, ὅτι δέν ἔχουν τήν Χάρη, καί τό λέγω ὡς δογματολόγος μετά βεβαιότητος, τό λέω, ἐκτός τῶν θεωρητικῶν ἐπιχειρημάτων μου, καί ἐπί πρακτικοῦ πεδίου. Οἱ ἴδιοι οἱ ἑτερό-

δοξοὶ δηλαδή βεβαιώνουν, ὅτι ἡ Χάρη αὐτή, λίγη ἢ πολλή, δέν μέ ἀπασχολεῖ, εἶναι κτιστή. Οἱ Δυτικοί λένε ἀλήθεια σ' αὐτήν τήν περίπτωση, γιά τό τί εἶναι αὐτό πού ἔχουν, δηλαδή ὅτι εἶναι κτιστό. Καί τό λένε αὐτό ὄχι ὡς ἔτυχε, ἀλλά δογματικά διατυπωμένο· πού σημαίνει σέ τελευταία ἀνάλυση, ὅτι δέν ἔχουν ἐμπειρία τῆς ἀκτίστου Χάριτος, δηλαδή δέν ἔχουν ἐμπειρία τοῦ μυστηρίου. Γιατί αὐτό εἶναι, πού μᾶς κάνει κοινωνούς ἄμεσα καί προσωπικά μέ τόν Θεό, δηλαδή μέ τήν ἄκτιστη Θεότητα, τήν ὁποία δέν τήν παίρνουμε, ἐπειδή εἴμαστε καλοί ἢ ἐπειδή κάνουμε καλές πράξεις, ἀλλά γιατί μετέχουμε στή ζωή τοῦ Θεοῦ μέ μυστηριακό τρόπο. Καί τό πρῶτο εἰσαγωγικό μυστήριο εἶναι τό Βάπτισμα.

Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει τέτοια «Βαπτισματική Θεολογία». Λέτε τώρα γιά τούς Ρωμαιοκαθολικούς, ἂν ἔχουν βάπτισμα ἢ ὄχι. Παρεμπιπτόντως, θά ποῦμε, ὅτι δέν ἔχουν τόν τύπο τοῦ Βαπτίσματος. Ἐχουν ράντισμα ἢ ἐπίχυση νεροῦ οἱ ἄνθρωποι. Ψεκασμό ἔχουν. Δηλαδή, δέν ἔχουν τήν τριπλῆ κατάδυση καί ἀνάδυση, ἡ ὁποία, ὅπως μᾶς λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, εἶναι ὁ θάνατος, ἡ μαρτυρία, ἡ ὁμολογία ὅτι πεθαίνουμε ἐμεῖς κατά τήν ἁμαρτία καί ἀνιστάμεθα μέ τήν ἀναστημένη ζωή τοῦ Χριστοῦ. Δέν τηροῦν, δηλαδή, οἱ Δυτικοί ἀκόμη καί τόν ἐξωτερικό τύπο.

Ἡ δέ ἀναφορά στήν Ἁγία Τριάδα εἶναι σέ ἄλλο Θεό. Τό Filioque, κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, μιλῶ ἐπιστημονικά αὐτή τή στιγμή, εἶναι κατατεθειμένο στήν πίστη τῶν Δυτικῶν. Τό Filioque ἀκυρώνει τόν ἄκτιστο χαρακτήρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τό καθιστᾶ κτίσμα. Δέν θέλω νά τό ἀναλύσω αὐτό περισσότερο, γιατί δέν εἶναι τοῦ παρόντος. Ἦδη ἔχουμε εἰσάγει τό κτιστό μέσα στό ἄκτιστο. Ἄλλωστε, ὑποστηρίζοντας οἱ Δυτικοί, ὅτι ἡ Χάρη τοῦ Βαπτίσματος εἶναι κτιστή, πάλι τό ἴδιο πρᾶγμα κάνουν, τό ὁποῖο εἶναι τελείως ἀντιφατικό. Ὑποστηρίζουν, ὅτι ἐξέρχεται ἀπό μιά ἄκτιστη πραγματικότητα κτιστή ἐνέργεια. Γιατί ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι κάτι, πού ἀφορᾶ ἐμᾶς μόνο· εἶναι καθεαυτήν φυσική ἐνέργεια τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Πῶς λοιπόν νά δεχτοῦμε τήν «Βαπτισματική Θεολογία»; Γιά παράδειγμα, καθένας πού πιστεύει σ' ἓνα Θεό, γιά τόν ὁποῖο λέει, ὅτι εἶναι τρία πρόσωπα, δέν σημαίνει ὅτι εἶναι καί Ὁρθόδοξος. Οὔτε καθένας, πού μιμεῖται μερικῶς τό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος, μπορούμε νά ποῦμε, ὅτι τελεῖ ἓνα μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ εἶναι ἐκτός Ἐκκλησίας καί ἀποδέχεται ὅλες τίς ἄλλες αἰρετικές ἀποκλίσεις, τά ἄλλα δόγματα δηλαδή, πού

τόν ἀποκόπτουν οὔτως ἢ ἄλλως ἀπό Αὐτήν. Δέν γίνονται αὐτά. Γιατί; Γιατί στά μυστήρια τελετουργός εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὡς Αὐτοαλήθεια. Ὅταν ἐσύ κόπτεσαι κάτι ἀπό τήν Ἀλήθεια, ἢ ὁποῖα εἶναι ἀπερίμητος καθεαυτήν, εἶσαι ἐκτός τῆς Ἀληθείας καί κατά συνέπεια ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας. Καί αὐτό δέν τό λέω ἐγώ. Τό λένε τά Πρακτικά τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Κάθε αἰρετικός αὐτό τό πρᾶγμα ἔκανε.

Δημοσιογράφος: Νομίζω κ. Καθηγητά, ὅτι ἀρκετές πληροφορίες πήραμε σήμερα, ἀλλά ἔχουμε ἀφήσει πάρα πολλά σημαντικά στοιχεῖα, πού πρέπει νά τά κουβεντιάσουμε, γιατί εἶμαι σίγουρος, ὅτι τά ἐρωτήματα εἶναι ἀκόμα μεγαλύτερα. Ἦταν ἡ εἰσαγωγή σήμερα. Καί θά σᾶς παρακαλέσουμε, νά μᾶς κάνετε αὐτήν τήν τιμή, ἀλλά καί τήν μεγάλη χάρη, νά συνεχίσουμε αὐτήν τήν συζήτηση πρὸς χάριν ὅλων μας.

Καθηγητής: Νομίζω, ὅτι δέν εἶναι χάρη, ἀλλά ὑποχρέωση, γιατί ἀφήσαμε πάρα πολλά πράγματα χωρίς ἀπαντήσεις. Καί εἶναι εὐλογο, νά ἀναμένεται αὐτό ἀπό τό κοινό, τοῦ ὁποῖου μᾶλλον ἀνοίξαμε τήν ὄρεξη.

Δημοσιογράφος: Σᾶς εὐχαριστοῦμε.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

25-2-2016

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος σέ σχέση μέ τίς Οἰκουμενικές Συνόδους

Δημοσιογράφος: Κύριε Καθηγητά, ὅπως ἀκριβῶς λέγαμε καί στήν προηγούμενη ραδιοφωνική μας συνάντηση, ἀνοίξαμε τήν ὄρεξη τοῦ κοινοῦ. Καί πολύ καλά κάναμε, θεωρῶ, γιατί εἶναι πολλά τά ἐρωτήματα καί πολύ μεγάλο τό ἐνδιαφέρον. Γιατί μέχρι στιγμῆς, ὄλοι ζούσαμε στό ἀπόλυτο σκοτάδι. Ἐμεῖς προσπαθοῦμε, λοιπόν, μέ αὐτήν τήν εὐκαιρία πού μᾶς δίνετε ἐσεῖς, ν' ἀνάψουμε μικρές σπίθες. Καί μακάρι αὐτές οἱ μικρές σπίθες νά μᾶς φωτίσουν μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί νά λάμπει στό τέλος ἡ ἀλήθεια, ἡ ὁποία, ὅπως μᾶς λέγατε στήν προηγούμενη ραδιοφωνική μας συνάντηση, εἶναι πάντοτε ἡ πλειοψηφοῦσα, γιατί εἶναι ἡ Ὑποστατική Ἀλήθεια, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μας.

Μιλᾶμε λοιπόν γιά τή Μέλλουσα νά συνέλθει Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Κάναμε ἀρκετές ἀναφορές στήν προηγούμενη ραδιοφωνική μας ἐπικοινωνία γιά τή Σύνοδο αὐτή, γιά τό πῶς προέκυψε, τί θά συζητήσει, ποιά εἶναι τά θέματά

της. Κι ἐκεῖ ἀκριβῶς εἶχαμε σταματήσει. Στά θέματα πού πρόκειται νά συζητηθοῦν. Ἦταν ἔξι αὐτά τά θέματα, ὅπως μᾶς εἶπατε: α) Τό Αὐτόνομο καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεώς του, β) Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπό χριστιανικό κόσμο, γ) Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στό σύγχρονο κόσμο, δ) Ἡ σπουδαιότητα τῆς Νηστείας καί ἡ τήρησή της σήμερα, ε) Τά κωλύματα τοῦ Γάμου καί στ) Τό ζήτημα τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς. Αὐτά λοιπόν εἶναι τά συμφωνημένα θέματα, πού πρόκειται νά συζητηθοῦν ἔτι περαιτέρω καί νά ψηφισθοῦν.

Ὅμως αὐτό, πού μᾶς μένει, καί πού οἱ περισσότεροι, ἀπό τό λίγο πού μπορεῖ νά ἔχουν ἀσχοληθεῖ, γνωρίζουν, εἶναι ὅτι πάντοτε, ὅταν συνερχόταν μιά Μεγάλη Σύνοδος, καλοῦνταν, ὅπως μᾶς λέγατε καί σεῖς στήν προηγούμενη ἐπικοινωνία μας, νά ἐπιβιβαιώσῃ ὅλες τίς προηγούμενες Συνόδους, γιά νά μπορέσει στή συνέχεια νά προχωρήσει ἕνα βῆμα παραπέρα.

Αυτή λοιπόν ἡ Σύνοδος, ἡ μέλλουσα νά συνέλθει, θά μπορούσε νά κατονομάσει μέ κάθε ἀκρίβεια καί νά ἀποδεχθεῖ τήν πίστη τῶν προηγούμενων Οἰκουμενικῶν Συνόδων; Καί ἐν προκειμένῳ, ὀφείλει νά κατοχυρώσει τόν Πανορθόδοξο χαρακτήρα τῆς πίστεώς μας, ὅπως αὐτός ἐκφράστηκε σ' αὐτές πού ὀνομάζονται σήμερα -ἔστω καί ἀνεπισήμως - Η' καί Θ' Οἰκουμενική Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας;

Καθηγητής: Εἶναι πολύ ὠραῖες οἱ ἐρωτήσεις σας καί εὐχαρίστως θά ἀπαντήσω. Ἄν ἡ συγκεκριμένη αὐτή Σύνοδος ἔρθει πραγματικά, ἔστω καί μέ αὐτή τή σύνθεση, τήν ὁποία κριτικάραμε προηγουμένως, νά διεκδικήσει, δίκαια ὅμως, τόν τίτλο τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, θά πρέπει νά κάνει καί τά δύο αὐτά πράγματα, σ' αὐτά ὁποῖα ἀναφερθήκατε. Θά πρέπει δηλαδή προηγουμένως νά φανεῖ στήν πράξη -κι αὐτό θά κριθεῖ ἀπό τίς ἀποφάσεις της- σύμφωνη ἀπολύτως μέ τίς προηγούμενες Οἰκουμενικές Συνόδους. Κάτι, πού σημαίνει στήν πράξη, ὅτι θά πρέπει νά ἀναφερθεῖ μία πρὸς μία στίς Συνόδους αὐτές καί στό τί ἔχουν ἀποφασίσει, καί νά δείξει τήν κατάφασή της σ' αὐτές τίς ἀποφάσεις καί νά κατακυρώσει στή συνέχεια καί θεσμικά τήν Ὁρθόδοξη Πίστη, πού ἐξέφρασε οὕτως ἢ ἄλλως ἡ Σύνοδος τοῦ

879-80 ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου. Πρέπει νά ποῦμε, ὅτι ἡ Σύνοδος αὐτή, ἐπισήμως, μέ τήν παρουσία καί τῶν Δυτικῶν Ἐπισκόπων, καταδίκασε ἀπερίφραστα τό filioque. Ἀλλά αὐτό τό καταδίκασε καί ἡ Σύνοδος τοῦ 1351, ἡ ὁποία δικαίωσε τόν Ἡσυχασμό καί τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, ὁ ὁποῖος ὑπεραμύνθηκε τοῦ ἀκτίστου χαρακτήρα τοῦ Θείου Φωτός καί τῆς θεοποιουῦς Χάριτος, γιά τήν ὁποία μιλήσαμε προηγουμένως, καί τῆς ὁποίας τόν χαρακτήρα ἀμφισβητοῦν συνοδικῶς οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ μέ ἀπόφαση τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Δηλαδή, γιά νά μιλήσουμε πιό ἀπλά. Δέν γίνεται ἡ Σύνοδος αὐτή νά εἶναι καί νά θέλει νά εἶναι Ἁγία καί Μεγάλη ἔτσι αὐτόνομα, ἐπειδὴ ἔτσι αὐτονομάστηκε. Θά πρέπει νά δικαιώσει τό ὄνομά της, πιστοποιώντας αὐτήν τήν ταυτότητά της μέ τίς Οἰκουμενικές Συνόδους, ἀλλά καί μέ ἐκεῖνες, οἱ ὁποῖες ἔχουν Οἰκουμενικό χαρακτήρα, Πανορθόδοξο. Καί λέγω μέ ἔμφαση, ὅτι δέν ὑπάρχει σήμερα οὔτε μία Τοπική Ἐκκλησία, οὔτε ἓνας Ἐπίσκοπος -ἐγώ τουλάχιστον πουθενά δέν τό ἄκουσα αὐτό ἀνά τήν Οἰκουμένη- πού νά ἀμφισβητεῖ τίς ἀποφάσεις αὐτές τοῦ 879-80 ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου, πού ἀφοροῦν τό filioque, ἢ τίς ἀποφάσεις, πού ἔλαβε ἡ Ἐκκλησία ἀπό τό 1341-51. Καί κυρίως, ἡ

τελευταία αυτή Σύνοδος τοῦ 1351 ἔδωσε θεσμικό χαρακτήρα τῆς ἀλήθειας, πού βίωνε ὁ Ἡσυχασμός τήν ἐποχή ἐκείνη, ἡ ὁποία βεβαίως ἀλήθεια ἐβιοῦτο καί στό παρελθόν καί βιοῦται καί σήμερα. Κατά συνέπεια, θά κάνει κάτι τό αὐτονόητο, ὅταν τήν ἐπικυρώσει. Δέν μπορεῖ νά ἀγνοήσει τίς Συνόδους αὐτές, γιατί, ἂν τίς ἀγνοήσει, γεννᾶται τό ἐρώτημα, μήπως δέν τίς ἀποδέχεται, ὡς πρός τήν πίστη. Ἄν ἀναφερθεῖ στήν πίστη καί αὐτῶν τῶν Συνόδων, οἱ ὁποῖες σημάδεψαν τήν Ἐκκλησιαστική Ἱστορία τῶν νεωτέρων χρόνων, δηλαδή μετά τίς γνωστές ἐπτά Οἰκουμενικές, θά μπορούσαμε νά ποῦμε, ὅτι καί μέ αὐτή τήν προβληματική της σύνθεση

ἐξέφρασε τήν συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, διαχρονικά.

«Σχέσεις τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον»

Δημοσιογράφος: Αὐτό θά ἦταν πολύ παρήγορο γιά ὅλους μας καί ἐνδεχομένως θά ἔπαυαν καί πολλά ἄλλα ἐρωτήματα, προβληματικοί συλλογισμοί, ἀλλά καί κριτική, πού δέχεται αὐτή ἡ Σύνοδος. Νά ἐπανέλθουμε, λοιπόν, ἀκριβῶς στά θέματα αὐτῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου. Μία Πανορθόδοξη Σύνοδος, μᾶς τό τονί-

Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος. Ὁ αὐτοκράτορας Μαρκιανός μεταξύ τῶν Ἐπισκόπων, πού κρατοῦν εἰλητάριο μέ τοὺς Ὅρους τῆς Συνόδου.

ζετε ιδιαιτέρως, κύριε Καθηγητά, πού διεκδικεῖ τόν χαρακτήρα τῆς Μεγάλης Συνόδου, δηλαδή τῆς Οἰκουμενικῆς, δέν θά πρέπει νά ἀσχοληθεῖ καί μέ κάποιο σοβαρό θέμα τῆς πίστεώς μας; Γιατί ἀπό τά θέματα αὐτά πού ἔχουμε, ποιοί θά μπορούσαμε νά ποῦμε, ὅτι εἶναι τό σοβαρό θέμα τῆς πίστεώς μας; Ὑπάρχει τέτοιο δογματικό πρόβλημα στά θέματα, πού τέθηκαν στή Σύνοδο, ἢ ὅποια πρόκειται νά συνέλθει;

Καθηγητής: Ναί, ὑπάρχει τέτοιο δογματικό ζήτημα καί αὐτό τίθεται στό θέμα, πού ἔχει τίτλο: «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον». Ἐδῶ, τίθεται ἕνα κατεξοχήν δογματικό θέμα, πού ἔχει ἐκκλησιολογικό χαρακτήρα. Ἀναφέρεται, δηλαδή, στήν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας, στό τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία καθεαυτήν. Καί στό θέμα αὐτό, εἰδικῶς, ἀναφέρθηκαν ἀναλυτικότερα στήν πρώτη μου Ἐπιστολή, πρός τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μέ κοινοποίησή της σέ ὅλους τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς χώρας, μέ τήν ἡμερομηνία 3/2/16, δηλαδή πρὶν ἀπό λίγες μέρες, ἢ ὅποια δημοσιοποιήθηκε ἀπό κάποιους καί στό διαδίκτυο. Τήν Ἐπιστολή μου αὐτή τήν ἔχω μπροστά μου καί μπορῶ νά σᾶς διαβάσω τά κύρια ἐπιχειρήματά μου καί τήν τελική ἀποτίμησή μου, πού εἶναι νά ἀπο-

συρθεῖ πλήρως τό κείμενο αὐτό, ἐπειδή εἰσηγεῖται τήν θεσμική νομιμοποίηση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

Δημοσιογράφος: Νομίζω, ὅτι ἀξίζει νά μᾶς τό διαβάσετε. Θά ἐνδιέφερε πάρα πολύ, γιατί ὄντως ἔχουν προκληθεῖ καί οἱ πρῶτες ἀντιδράσεις ἀκριβῶς σ' αὐτό τό Κείμενο, πού πάσχει ἀπό δογματικῆς ἀπόψεως.

Καθηγητής: Ναί. Καί τά σχόλια καί οἱ ἀντιδράσεις, στίς ὁποῖες ἀναφέρεσθε, πρέπει νά σᾶς πῶ, ὅτι ἔφτασαν καί στά δικά μου αὐτιά, εὐήχως. Δηλαδή, ἐκτιμήθηκε θετικά αὐτή ἡ παρέμβαση. Συγκεκριμένα, γράφω στήν Ἐπιστολή αὐτή, ἢ ὅποια, ὅπως εἶπα, δημοσιοποιήθηκε, ὅποτε δέν ἀποτελεῖ κάτι τό ἀπόρρητο: «Τό κείμενο αὐτό», γράφω, «ἐμφανίζει κατά συρροή τήν θεολογική ἀσυνέπεια, ἀλλά καί τήν ἀντίφαση. Ἐτσι, στό ἄρθρο 1 διακηρύσσει τήν ἐκκλησιαστική αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, θεωρώντας αὐτήν –πολύ σωστά– ὡς τήν «Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία». Ὅμως, στό ἄρθρο 6 παρουσιάζει μιᾶ ἀντιφατική πρός τό παραπάνω ἄρθρο (1) διατύπωση. Σημειώνεται χαρακτηριστικά, ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τήν ἱστορικήν ὑπαρξίν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν μή εὐρισκομένων ἐν κοινωνίᾳ μετ' αὐτῆς». Στήν προκειμένη περί-

πτωση, τό Κείμενο ύπαινίσσεται τούς Ρωμαιοκαθολικούς καί τήν πανσπερμία τῶν Προτεσταντῶν.

«Ἐδῶ γεννᾶται τό εὐλόγο θεολογικό ἐρώτημα: Ἄν ἡ Ἐκκλησία εἶναι «ΜΙΑ», κατά τό Σύμβολο τῆς Πίστεως καί τήν αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας (Ἄρθρο 1), τότε, πῶς γίνεται λόγος γιά ἄλλες Χριστιανικές Ἐκκλησίες; Εἶναι προφανές, ὅτι αὐτές οἱ ἄλλες Ἐκκλησίες εἶναι ἑτερόδοξες». Ἡ λέξη “ἑτερόδοξος” εἶναι μία κομπή, εὐγενική ἔκφραση τοῦ “αἰρετικός”. Γιατί, ἑτέρα δόξα γιά τόν Θεό εἶναι ἡ αἵρεση.

«Οἱ ἑτερόδοξες ὅμως «ἐκκλησίες» δέν μποροῦν νά κατονομάζονται καθόλου ὡς «ἐκκλησίες» ἀπό τούς Ὁρθοδόξους, ἐπειδή δογματικῶς θεωρούμενα τά πράγματα, δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος γιά πολλαπλότητα «ἐκκλησιῶν», μέ διαφορετικά δόγματα καί μάλιστα σέ πολλά θεολογικά θέματα. Κατά συνέπεια, ἐνόσω οἱ «ἐκκλησίες» αὐτές παραμένουν ἀμετακίνητες στίς κακοδοξίες τῆς πίστεώς τους, δέν εἶναι θεολογικά ὀρθό νά τούς ἀναγνωρίζουμε ἐκκλησιαστικότητα –καί μάλιστα θεσμικά– ἐκτός τῆς «Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας».

Στό ἴδιο ἄρθρο (6) ὑπάρχει καί δευτέρη σοβαρή θεολογική ἀντίφαση. Στήν ἀρχή τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ σημειώ-

νεται τό ἐξῆς: «Κατά τήν ὄντολογικήν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐνότης αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νά διαταραχθῆ». Στό τέλος, ὅμως, τοῦ ἴδιου ἄρθρου γράφεται, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ τήν συμμετοχή της στήν Οἰκουμενική Κίνηση ἔχει ὡς «ἀντικειμενικόν σκοπόν τήν προλείανσιν τῆς ὁδοῦ τῆς ὁδηγούσης πρὸς τήν ἐνότητα».

Ἐδῶ, τίθεται τό ἐρώτημα: Ἐφόσον ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δεδομένη, τότε τί εἶδους ἐνότητα Ἐκκλησιῶν ἀναζητεῖται στό πλαίσιο τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως; Μήπως ὑπονοεῖται ἡ ἐπιστροφή τῶν Δυτικῶν χριστιανῶν στή ΜΙΑ καί μόνη Ἐκκλησία; Κάτι τέτοιο, ὅμως, δέν διαφαίνεται ἀπό τό γράμμα καί τό πνεῦμα σύνολου τοῦ Κειμένου. Ἀντίθετα, μάλιστα, δίνεται ἡ ἐντύπωση, ὅτι ὑπάρχει δεδομένη διαίρεση στήν Ἐκκλησία καί οἱ προοπτικές τῶν διαλεγόμενων ἀποβλέπουν στήν διασπασθεῖσα ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Θεολογική σύγχυση προκαλεῖ μέ τήν ἀσάφειά του καί τό ἄρθρο 20, τό ὁποῖο λέγει: «Αἱ προοπτικά τῶν θεολογικῶν διαλόγων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετά τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν προσδιορίζονται πάντοτε ἐπί τῆ βάσει τῶν κανονικῶν κριτηρίων τῆς ἤδη διαμορφωμένης ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως (κανόνες 7 τῆς Β΄ καί 95 τῆς Πενθέ-

κτης Οικουμενικῶν Συνόδων)».

Ὅμως, οἱ Κανόνες 7 τῆς Β΄ καί 95 τῆς Πενθέκτης κάνουν λόγο γιά τήν ἀναγνώριση συγκεκριμένων αἰρετικῶν, πού ἐκδηλώνουν ἐνδιαφέρον γιά προσχώρηση στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἀλλά, ἀπό τό γράμμα καί τό πνεῦμα τοῦ θεολογικῶς κρινομένου Κειμένου ἀντιλαμβανόμεστε, ὅτι δέν γίνεται καθόλου λόγος γιά ἐπιστροφή τῶν ἑτεροδόξων στήν Ὁρθόδοξη καί μόνη Ἐκκλησία. Ἀντίθετα, στό κείμενο θεωρεῖται τό Βάπτισμα τῶν ἑτεροδόξων ἐκ προοιμίου –καί χωρίς Πανορθόδοξη ἐπ’ αὐτοῦ ἀπόφαση– ὡς δεδομένο. Μέ ἄλλα λόγια, τό Κείμενο υἱοθετεῖ τήν «βαπτισματική θεολογία». Ταυτόχρονα, ἀγνοεῖται σκοπίμως τό ἱστορικό γεγονός, ὅτι οἱ σύγχρονοι ἑτεροδόξοι τῆς Δύσεως (Ρ/λικοί καί Προτεστάντες) ἔχουν ὄχι ἓνα, ἀλλά σωρεία δογμάτων, πού διαφοροποιοῦνται ἀπό τήν πίστη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας (ἐκτός τοῦ *filioque*, κτιστή Χάρη τῶν μυστηρίων, πρωτεῖο, ἀλάθητο, ἄρνηση τῶν εἰκόνων καί τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων κ.ἄ.).

Εὐλογα ἐρωτηματικά ἐγείρει καί τό ἄρθρο 21, ὅπου σημειώνεται, ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία... ἐκτιμᾷ θετικῶς τά ὑπ’ αὐτῆς (ἐνν. τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καί Τάξις») ἐκδοθέντα θεολογικά κείμενα... διά τήν προσέγγι-

σιν τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἐδῶ, θά πρέπει νά παρατηρήσουμε, ὅτι τά Κείμενα αὐτά δέν κρίθηκαν ἀπό τίς Ἱεραρχίες τῶν Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν». Αὐτό εἶναι θεμελιακό, διότι ἀκυρώνει στήν οὐσία τό Συνοδικό Σύστημα τῆς Ἐκκλησίας.

Τά Κοινά Κείμενα τοῦ Π.Σ.Ε.

Δημοσιογράφος: Αναφέρεσθε στά Κείμενα πού ἦταν στούς Διαλόγους τοῦ Π.Σ.Ε.

Καθηγητής: Ἀκριβῶς. Τά Κείμενα αὐτά εἶναι μετέωρα. Τά διαχειρίζονταν κάποιοι ἀντιπρόσωποι, οἱ ὁποῖοι εἶπαν τίς ἀπόψεις τους, ὑπέγραψαν τά Κείμενα ἐξ ὀνόματος τῶν Τοπικῶν βέβαια Ἐκκλησιῶν, πλὴν ὁμως οἱ Ἱεραρχίες τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν δέν εἶχαν ἰδέα, ποιές ἦταν οἱ ἀποφάσεις, πού πάρθηκαν μέ τίς ὑπογραφές τῶν ἀντιπροσώπων τους. Καί σᾶς τό λέω αὐτό, ἐπειδή ἐπικοινωνήσα πολλές φορές, ὅταν ἐπρόκειτο γιά τέτοια Κείμενα, μέ τούς Ἐπισκόπους τῆς Ἑλλάδος. Καί αὐτοί δέν ἐγνώριζαν καν τήν προβληματική τῶν συζητουμένων θεμάτων.

Ἀκούγονται αὐτά πολύ παράδοξα σήμερα, σέ μιά ἐποχή τῆς πληροφόρησης. Ἀλλά καί αὐτοί οἱ ἴδιοι οἱ ἀν-

τιπρόσωποι ένοχλήθηκαν πολύ, όταν δημοσιοποιήθηκαν τά Κείμενα, έπειδή δημοσιοποιήθηκαν οί ύπογραφές τους. Αύτοί οί άντιπρόσωποι είπαν καί έκαναν πράγματα τελείως άπάρადεκτα έξ έπόψεως Όρθοδόξου αυτόσυνειδησίας. Θεωρήθηκε, όμως, άφελώς, από πολλούς Έπισκόπους μας, ότι αυτά γίνονται στό πλαίσιο τών κοινωνικών, διπλωματικών καί άλλων σχέσεων, καί νόμισαν, ότι έτσι θά δικαιωνίζονται συνεχώς.

Νά, τώρα όμως, πού ήρθαν στό πιάτο μας. Είναι άποφάσεις, οί όποϊες ύπογράφηκαν στό παρελθόν μέ αυτόν τόν τρόπο. Υπάρχουν καί άλλες άποφάσεις, καί χειρότερες από αυτές, πού έχουν παρθεϊ στό πλαίσιο του Π.Σ.Ε., πού κυκλοφοροϋν άτελώς ως άπόψεις καί τής Όρθοδόξου Έκκλησίας, άφοϋ έχει τίς ύπογραφές κάποιων Έπισκόπων της, πλην όμως είναι καθαρά αίρετικές, γιατί δέν εκφράζουν τήν Όρθόδοξη αυτόσυνειδησία. Δέν τέθηκαν επί τάπητος, δέν ήρθαν πρός συζήτηση στίς Τοπικές Έκκλησίες. Καί αυτό δέν έγινε μόνο, επειδή τό Όργανωτικό Κέντρο δέν τίς έφερε. Είναι καί εύθύνη, δέν μέμφομαι, λέω τά πράγματα έδω όπως είναι, τών Τοπικών μας Έκκλησιών καί Ίεραρχών, οί όποϊοι δέν άπαίτησαν, ως όφειλαν, τήν συζήτηση έπ' αυτών καί τήν άπόφασή τους θετικώς ή αρ-

νητικώς. Δέν θά πω, τί έπρεπε νά άποφασίσουν, αλλά τί έπρεπε θεσμικώς, άγιοπνευματικώς νά πράξουν. Γιατί ή ιδιότητα του Έπισκόπου είναι συνδεδεμένη άρρήκτως μέ τή συνοδικότητα, ή όποία έχει χριστολογικό καί άγιοπνευματικό χαρακτήρα.

Είναι δεσμευτικά αυτά τά Κείμενα;

Δημοσιογράφος: Κύριε Καθηγητά, πάνω σέ αυτό πού μάς λέτε, αυτά τά Κείμενα, έτσι όπως υιοθετήθηκαν ή μάλλον όπως ύπογράφηκαν, γιατί δέν υιοθετήθηκαν τελικά, άφοϋ δέν συζητήθηκαν, είναι δεσμευτικά για τήν Όρθόδοξη Έκκλησία;

Καθηγητής: Πολύ ώραϊο τό έρώτημά σας. Διαβάζοντας κανείς Κείμενα, πού κυκλοφοροϋν στόν λεγόμενο οικουμενικό χώρο, από τούς οικουμενιστές έτεροδόξους, εκπλήσσεται μέ μάς τούς Όρθοδόξους, γιατί δέν κάνουμε τίς άναμενόμενες από αυτούς προόδους -μέ άρνητικό πρόσημο βεβαίως έδω οί πρόοδοι- μέ βάση τίς ύπογραφές, πού έχουμε βάλει. Καί θεωρούμεθα ανακόλουθοι, επειδή οί Έκκλησίες, τίς όποϊες εκπροσωποϋν οί εν λόγω εκπρόσωποι, δέν είναι διατεθειμένες νά προχωρήσουν πρός αυτήν τήν κατεύθυνση. Γι' αυτό καί πι-

έζονται από πολλές δυνάμεις, ακόμη και κοσμικές. Καί τό έκπληκτικό εἶναι, ὅτι ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν Ὀρθοδόξων πιστῶν δέν γνωρίζει κἄν αὐτές τίς ἀποφάσεις ἢ δέν θέλησε νά τίς συζητήσει, ὑποτιμώντας αὐτήν τήν πρακτική, τήν ὁποία βέβαια υἱοθέτησε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί μέ βάση αὐτήν προωθεῖ αὐτά τά Κείμενα. Οἱ ἴδιες οἱ Τοπικές Ἐκκλησίες νόμισαν, ὅτι μποροῦν νά ἀδιαφοροῦν, ἀφοῦ δέν τούς ἀγγίζουν ἀκόμη οἱ ὑποτιθέμενες γι' αὐτούς δεσμεύσεις.

Ὅμως, δέν εἶναι ἔτσι τά πράγματα. Κάποτε θά μᾶς ζητηθεῖ ἡ εὐθύνη γιά τήν ὑπογραφή τῶν ἀντιπροσώπων μας. Βεβαίως, τό κυρίαρχο σῶμα παραμένει πάντοτε ἡ Ἱεραρχία καί μπορεῖ, ὅταν ἀσχοληθεῖ, καί ὀφείλει νά ἀσχοληθεῖ τό συντομότερο, νά πεῖ τήν ἀποψή της καί νά τήν στείλει στό Συντονιστικό Κέντρο, πού εἶναι τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, γιά νά ὑπάρχει μέ τόν τρόπο αὐτό μία ἀπόφαση, ἡ ὁποία νά ἐκπροσωπεῖ τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Θά σᾶς πῶ ἕνα ἀπλό παράδειγμα ἐδῶ, ἔτσι γιά νά γίνουμε πολύ συγκεκριμένοι: Τό 1993, στό Βalamand τοῦ Λιβάνου, ἔγινε ἕνα Κείμενο. Τό Κείμενο αὐτό κατ' ἀρχήν εἶναι ἐπαίσχυντο.

Δημοσιογράφος: Τό πρῶτο πού ἐπέβαλε τομές.

Καθηγητής: Ναί, ἦταν τό χειρότερο Κείμενο, πού μποροῦσε νά ὑπάρξει, γιατί δίνει ἐκκλησιαστικότητα καί νομιμότητα στά μυστήρια τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, τά ὁποῖα θεωρεῖ ἰσότιμα μέ τά δικά μας. Τό μόνο πού διαφέρει δηλαδή ἡ Ὀρθοδοξία ἀπό τούς Ρωμαιοκαθολικούς, εἶναι ἡ ἔλλειμματική της αὐτή Ἐκκλησιολογία, πού ἀφορᾷ τήν ἀναγνώριση τοῦ Πάπα. Ὅλα τά ἄλλα εἶναι κοινά. Ὅμως αὐτό κυκλοφορεῖ εὐρέως διά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅτι εἶναι φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας μας. Καί αὐτό πιστοποιεῖται ἀπό τίς ἐπισκέψεις τοῦ Πάπα καί τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, μέ τίς συμπροσευχές πού κάνουν· γιατί ἔτσι νομιμοποιοῦνται, νομίζουν δηλαδή πώς νομιμοποιοῦνται, αὐτές οἱ ἐνέργειές τους. Ὅμως, δέν λαμβάνεται ὑπόψη, ἐπειδή δέν γνωρίζουν οἱ περισσότεροι, πώς ἔξι Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες δέν πήραν μέρος στή σύναξη αὐτή, στήν ἀπόφαση αὐτή. Αὐτές εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, τῆς Σερβίας, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Γεωργίας, τῶν Ἱεροσολύμων καί τῆς Τσεχίας. Ἀλλά, καί μία νά μὴν ἔπαιρνε μέρος, μέ βάση τόν Κανονισμό αὐτό, θά ἔφτανε νά τήν ἀκυρώσει. Παρά τό γεγονός, ὅτι ὄχι μόνο δέν παρέστησαν, ἀλλά ἄσκησαν καί κριτική. Θυμᾶμαι πώς τότε ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἦταν ὁ μακαριστός καθηγητής π. Ἰωάννης Ρωμανίδης καί ἡ Ἐκ-

κλησία τῆς Ἑλλάδος δέν θέλησε νά ἀντιπροσωπευθεῖ, ἐξαιτίας ἀκριβῶς τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ τοῦ Κειμένου.

Τότε, λοιπόν, ἐγράφησαν κριτικές καί ἀπορρίφθηκαν οὐσιαστικά αὐτές οἱ θέσεις ἀπό τήν γρηγοροῦσα συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Μιλᾶω γιά τήν Ἑλλάδα, ὅπου γνωρίζω, ὅτι ἔτσι ἔγιναν τά πράγματα. Τελικά ὁμως κυκλοφοροῦν, σάν νά εἶναι ἓνα Κοινό Κείμενο, πού ὑπεγράφη ἀπό ὅλες τίς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Δηλαδή, γιά νά ποῦμε τά πράγματα μέ τό ὄνομά τους -γιατί ὑπάρχει παραπληροφόρηση ἐσκεμμένη καί μεθοδευμένη. Τά λέμε, τά λέμε, τά λέμε αὐτά, πού δέν εἶναι σωστά, γιά νά πιστευθοῦν μέ τήν ὑπεραπλουστευμένη σκέψη, ὅτι, ἀφοῦ κυκλοφοροῦν τόσο πολύ, εἶναι ἀλήθεια. Βέβαια, αὐτή εἶναι μιά μεθοδολογία τῆς Νέας Τάξης Πραγμάτων, ἀλλά πρέπει νά γνωρίζουμε τί γίνεται στό σπίτι μας καί τό σπίτι μας εἶναι αὐτό. Κάποιοι, χωρίς ἐμᾶς, καί μή θεωρηθεῖ αὐτό προτεσταντικό, σᾶς παρακαλῶ, ἀποφασίζουν γιά μᾶς. Ἀποφασίσθηκαν αὐτά τά πράγματα, μέ τά ὅποια δέν συμφωνοῦμε, δέν ἐρωτηθήκαμε, καί ὁμως πρακτικά προχωροῦν, ὡς ἐάν νά ἤμασταν σύμφωνοι.

Αὐτά τά πράγματα εἶναι μετέωρα αὐτή τήν στιγμή. Αὐτό θέλω νά πῶ σ'

αὐτήν τήν ἐκπομπή. Καί αὐτά τά ὑποτιμήσαμε, γιατί ὁ προσανατολισμός μας εὐρύτερα, ὡς πιστῶν, εἶναι κοσμικός, ἀσχολούμαστε μέ τά βιοτικά, ἔχουμε τόν σκοτασμό μας κ.τ.λ. καί δέν δίνουμε τή σημασία πού πρέπει σ' αὐτά. Ἔρχονται, ὁμως, καί θά ἔρχονται στό πιάτο μας, γιατί ἐξήγγειλε ἡ παροῦσα Σύνοδος, ὅτι ἡ θεματολογία της πρὸς τό παρόν εἶναι αὐτή, ἀλλά ἐπιφυλάσσεται στή συνέχεια νά κάνει καί ἄλλες τέτοιες Ἁγίες καί Μεγάλες Συνόδους, γιά νά φέρει καί τά ὑπόλοιπα θέματα, πού εἶναι προγραμματισμένα. Ἄρα, τά πράγματα μᾶς λέγονται ξεκάθαρα αὐτή τή στιγμή. Θά ἔρθουν ἐκεῖνα, στά ὅποια βάλανε κάποιοι ὑπογραφές, ἀλλά θά ἔρθουν κι ἐκεῖνα, τά ὅποια κάποιοι δέν τά ὑπογράψανε. Δέν ξέρω μέ ποιόν τρόπο. Μπορεῖ νά ἀγνοηθεῖ τό γεγονός, ὅτι δέν τά ἔχουν ὑπογράψει ὅλοι, ἀλλά θά ἔρθουν αὐτά τά θέματα. Ἐπομένως, δέν μποροῦμε νά τά παραβλέπουμε αὐτά ἢ νά μήν λέμε τήν ἱστορία τους καί νά τά ὠραιοποιοῦμε.

Κοιτάξτε, εἶναι ἐκπληκτικό, πῶς ἡ ἴδια ἡ Ἁγία Γραφή καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ἀλλά καί οἱ Εὐαγγελιστές δέν ὠραιοποιοῦν ποτέ τήν ἀλήθεια. Βλέπετε, οἱ Εὐαγγελιστές μιλοῦνε εἰς βάρος τῶν Ἀποστόλων, γιά τίς ἀσυνέπειες καί τά λάθη τους. Καί οἱ ἁμαρτίες κάποι-

ων ανθρώπων λέγονται μέ τό ὄνομά τους. Ἄρα, δέν ὑπάρχει ὠραιοποίηση. Ἡ ὠραιότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἄκτιστη καί εἶναι τέτοια, πού δέν φοβᾶται τήν ἀλήθεια. Ἐπομένως, σ' αὐτήν τήν κατεύθυνση θά πρέπει νά κινεῖται καί ἡ θεσμική ἔκφραση τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ συνόλω της.

Θά μοῦ ἐπιτρέψετε, ὅμως, νά συμπληρώσω τήν ἀνάλυση τοῦ Κειμένου αὐτοῦ, ὅπως κατατίθεται στήν Ἐπιστο-

λή μου: «Τέλος στό ἄρθρο 22 δίνεται ἡ ἐντύπωση ὅτι ἡ μέλλουσα νά συνέλθει Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος προδικάζει τό ἀλάθητο τῶν ἀποφάσεών της», κι αὐτό εἶναι ἐκεῖνο, στό ὁποῖο ἀναφερθήκαμε λιγάκι στήν προηγούμενη συζήτηση, «ἐπειδή θεωρεῖ ὅτι ἡ διατήρηση τῆς γνησίας ὀρθοδόξου πίστεως διασφαλίζεται μόνο διά τοῦ συνοδικοῦ συστήματος τό ὁποῖο ἀνεκαθεν διά τήν Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τόν

Ε' Οἰκουμενική Σύνοδος. Τοιχογραφία Ἱ.Μ. Μεγίστης Λαύρας, Ἁγιον Ὄρος.

ἀρμόδιο καί ἔσχατο κριτή περί τῶν θεμάτων τῆς πίστεως». Ἐδῶ, ἐκτός χειρογράφου, νά πῶ, ὅτι ὑπαινίσσεται σαφῶς -καί σέ ἓνα ἄλλο σημεῖο εἶναι πολύ ἐμφανεστερο-, ὅτι θά ὑπάρξουν κάποιοι πού θεωροῦνται ζηλωτές, θά λέγαμε φονταμενταλιστές, οἱ ὅποιοι δέν θά δεχθοῦν ἐνδεχομένως αὐτές τίς ἀποφάσεις. Κι αὐτοί θά πρέπει νά προσέξουν, γιατί τούς βάζει μπροστά στήν ἱστορική τους εὐθύνη, ἔναντι τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό εἶναι φρικαλέο, ἐξ ἐπόψεως Ὁρθόδοξου. Αὐτό θά μποροῦσε νά τό πεῖ μόνο ἓνας Πάπας, μόνον οἱ Ρωμαιοκαθολικοί. Δηλαδή, προδικάζει τό ἀλάθητο καί καταδικάζει τήν ὅποια ἀντίδραση, ἐκ προοιμίου. Ἄν, ὅμως, αὐτή ἡ ἀντίδραση στοιχεῖ στήν γρηγοροῦσα συνείδηση καί εἶναι «ἐπόμενη τοῖς ἁγίοις Πατράσι», ἄν δηλαδή αὐτή εἶναι ἐκείνη, πού ἐκφράζει τόν Ἅγιο Μάρκο τόν Εὐγενικό, θά ποῦμε, ὅτι αὐτοί πού τήν ἐκφράζουν τίθενται ἐκτός Ἐκκλησίας; Ἡ ὅτι διασαλεύουν τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὅποια ὑπερασπιζότανε οἱ λατινόφρονες; Ἐδῶ, φτάσαμε στήν ἀνατροπή τῶν πραγμάτων.

Γι' αὐτό, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς πῶ τήν κριτική, πού ἀσκῶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ συγκεκριμένου ἄρθρου. Στό ἄρθρο αὐτό παραγνωρίζεται τό ἱστορικό γεγονός, ὅτι στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔσχατο κριτήριο εἶναι ἡ γρηγοροῦ-

σα δογματική συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὅποια στό παρελθόν ἐπικύρωσε ἢ θεώρησε ληστρικές ἀκόμη καί Οἰκουμενικές Συνόδους. Ὄταν δηλαδή ἡ δογματική αὐτή συνείδηση - καί ὅταν λέμε δογματική συνείδηση, μπορῶ νά πῶ, ὅτι εἶναι ἡ συμπυκνωμένη πνευματική ἐμπειρία μέσα στήν Ἐκκλησία, εἶναι δηλαδή αὐτό τό λειτουργοῦν μέσα μας Ἅγιο Πνεῦμα, τό ὅποιο λάβαμε, καί αὐτή εἶναι ἡ μοναδική ἰσότητα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων μέσα στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ - ὅταν αὐτή, λοιπόν, εἶναι ἐνεργοποιημένη, αὐτή εἶναι πού μᾶς πληροφορεῖ γιά αὐτή τήν συνέχεια, καί ἐπιστημονικά τό πιστοποιοῦμε καί ἐμεῖς ὡς ἐπιστήμονες.

Τό συνοδικό σύστημα, γιά νά ἐπανεέλθω στήν Ἐπιστολή, ἀπό μόνο του, δέν διασφαλίζει μηχανιστικά, θά λέγαμε δηλαδή μαγικά, τήν ὀρθότητα τῆς Ὁρθόδοξου πίστεως. Αὐτό γίνεται μόνον, ὅταν οἱ συνοδικοί Ἐπίσκοποι, αὐτοί δηλαδή πού λαμβάνουν μέρος στήν Σύνοδο, ἔχουν μέσα τους ἐνεργοποιημένο τό Ἅγιο Πνεῦμα καί τήν Ὑποστατική Ὁδό, δηλαδή τόν ἴδιο τόν Χριστό. Ὄποτε ὡς συν-οδικοί -ὡς αὐτοί δηλαδή πού πηγαίνουν ἐπί τῆς ὁδοῦ πού εἶναι ὁ Χριστός, μαζί μέ τόν Χριστό- εἶναι στήν πράξη «ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις Πατράσι». Καί αὐτό ἀποδεικνύεται καί ἱστορικῶς-ἐπιστημονικῶς.

Καί τώρα νά κάνω τή γενική αποτίμηση τοῦ Κειμένου: «Μέ ὅσα γράφονται καί ὅσα ὑπονοοῦνται σαφῶς στό παραπάνω Κείμενο, εἶναι προφανές, ὅτι οἱ ἐμπνευστές καί οἱ συντάκτες του ἐπιχειροῦν μιά θεσμική νομιμοποίηση τοῦ χριστιανικοῦ συγκρητισμοῦ-οἰκουμενισμοῦ μέ μιά ἀπόφαση Πανορθόδοξου Συνόδου. Αυτό ὅμως θά ἦταν καταστροφικό γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Γι' αὐτό προτείνω, ταπεινῶς, τήν καθολική ἀπόσυρσή του». Νομίζω, ὅτι ἐκφράζομαι μέ πολύ ἐπιείκεια γιά τήν ἀπόσυρση. Θά ἔλεγα, ἔξω ἀπό τά δόντια, ὅτι θά πρέπει νά υπάρξει καταδίκη αὐτοῦ τοῦ Κειμένου, ὄχι ἀπλῶς ἀπόσυρση. Ἀλλά τό λιγότερο ἀπόσυρση. Ὅχι ἀναθεώρησή του. Δέν ἔχει κάτι πού νά μπορεῖ νά ἀναθεωρηθεῖ, κατά τήν γνώμη μου. Ἀναφέρομαι πάντοτε στά οὐσιαστικότερα τμήματα αὐτοῦ τοῦ Κειμένου. Αὐτό τό Κείμενο γιά λόγους δογματικούς, ἀφοῦ ἔρχεται ὡς θέμα, θά πρέπει νά καταδικαστεῖ. Γιατί; Γιατί εἰσηγεῖται τήν ἀλλοτρίωση τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τῆς Μόνης, Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς, τό ὅποιο παραδόξως ὁμολογεῖται, ἐνῶ στήν συνέχεια ἀκυρώνεται. Αὐτό εἶναι, κατά τήν γνώμη μου, ὁ γνήσιος Οἰκουμενισμός. Ὅλα νά χωροῦν. Ἀντιφατικά πράγματα. Δηλαδή, σέ τελευταία ἀνάλυση, τό Ἅγιο

Πνεῦμα μέ τά ἀκάθαρτα πνεύματα νά ὑπάρχουνε καί νά συνυπάρχουν, ὄχι ἀπλῶς κατά ἀνοχήν, πού οὕτως ἢ ἄλλως ὑπάρχουν καί συνυπάρχουν, ἀλλά νά θεωροῦνται ἕνα, μέ νομιμοποίηση μιᾶς οὐσιαστικά Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀφοῦ θά εἶναι Πανορθόδοξη, Ἁγία καί Μεγάλη. Πρᾶγμα, τό ὅποιο εἶναι φρικαλέο καί μόνο νά τό σκέφτεται κανεῖς, ὅτι δηλαδή μπορεῖ νά ἔχει αὐτό τό πρᾶγμα νομιμοποίηση. Γιατί, βέβαια, κάνει τά πάνω κάτω.

Ἐδῶ, γιά νά πῶ καί κάτι αἰσιόδοξο, μιά καί ἀντηχοῦν αὐτά κάπως ἀπαισιόδοξα, δέν πρόκειται εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων νά περάσει κάτι τέτοιο στήν πράξη. Γιατί τό λέω αὐτό; Καί τό λέω μέ ἀπόλυτο τρόπο. Γιατί, ἐάν περάσει αὐτό, ἀκυρώνεται ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία. Καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ὡς κεφαλή, ἔνδοξη θεανθρώπινη κεφαλή αὐτοῦ τοῦ Σώματος, μᾶς εἶπε, ὅτι θά παραμένει ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, καί τό Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας Του θά ὑπάρχει καί θά τήν καθοδηγεῖ "εἰς πᾶσαν τήν ἀλήθειαν". Ἄρα, ἐκ προοιμίου, εἶμαστε αἰσιόδοξοι, ρεαλιστικά. Γιατί; Γιατί εἶμαστε «ἐπόμενοι τοῖς Ἁγίοις Πατράσι» καί συντασσόμαστε μέ τό λόγο τοῦ ἴδιου τοῦ ἱδρυτοῦ - Αὐτοῦ τοῦ Θεανθρώπου - τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Δημοσιογράφος: Νομίζω, κ. Καθηγητά, πῶς ἱστορικά αὐτό ἔχει ἀπο-

δειχθεῖ σέ περιόδους μέ πολύ μεγαλύτερες δυσκολίες καί παρέμεινε ἡ Ἐκκλησία μας, ὅπως ἦταν, μέ τήν ἐνότητα, πού τώρα προσπαθοῦμε νά τήν ἀναζητήσουμε ἢ νά τήν ἐπαναπροσδιορίσουμε...

Καθηγητής: Γι' αὐτό καί πρακτικῶς, μέχρι σήμερα, ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει Ἁγίους· ἀναγνωρισμένους πρωτίστως ἀπό αὐτήν τήν δογματική συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, καί ἔρχεται κατόπιν τυπικῶς ἡ Ἱεραρχία ἐν Συνόδῳ νά ἐπισημοποιήσῃ. Γι' αὐτό ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι δέν ἀγιοποιοῦμε, ἀλλά ἀγιοκατατάσσουμε ἐπισήμως μέ μιά ληξιαρχική πράξη αὐτό, τό ὅποιο ἤδη ὑφίσταται. Πῶς γίνεται ἕνα βρέφος πού γεννιέται καί στήν συνέχεια ὑπάρχει γιά τήν πολιτεία τυπικῶς; Οὐσιαστικῶς ὑπάρχει, οὐδεὶς μπορεῖ νά τό ἀμφισβητήσῃ, ἀλλά ὀφείλει νά ὑπάρχει καί ἡ ἐπίσημη ληξιαρχική πράξη γιά τήν τυπική κατοχύρωση.

Ἡ ἀνάγκη τῆς δημόσιας τοποθέ- τησῆς μας σέ θέματα πίστεως

Στήν Ἐκκλησία μας δηλαδή δέν ἔχουμε πρόβλημα. Δέν παύει

νά ὑπάρχει ὁ Ἅγιος, ὡς Ἅγιος καί νά ἐπιβεβαιώνεται ὁ ἴδιος ὁ Θεός καί ἡ Ἐκκλησία δι' αὐτοῦ. Καί αὐτό εἶναι τό οὐσιαστικότερο μέρος. Ἔτσι, γιά νά ξέρουμε τί εἶναι μιά Σύνοδος, καί τί εἶναι ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή, καί τό Θεανθρώπινο αὐτό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Γιὰ νά μήν ἔχουμε οὔτε περιδεᾶ συνείδηση, οὔτε νά φοβόμαστε. Καί προσέξτε, ἐπειδή ἔχω ἀκούσει ἐκφράσεις -δέν ξέρω σέ ποιά ἔκταση κυκλοφοροῦν, ἀλλά τό ἄκουσα σέ πολλά μέρη- νά μήν μιλοῦν, λένε, οἱ πιστοί γιά αὐτά τά πράγματα, γιά τά ὅποια τώρα μιλοῦμε ἐμεῖς, γιατί αὐτό ἀποτελεῖ κατάκριση. Σᾶς τό λέγω ὡς καθηγητής τῆς Δογματικῆς. Αὐτό εἶναι ὑποχρέωσή μας καί δέν ἀποτελεῖ κατάκριση. Τό νά μιλοῦμε γιά ἐκεῖνα, πού ἀφοροῦν τήν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεξάρτητα ἂν ἔχουν ἄμεση ἀναφορά, ἂν φωτογραφίζου ἢ κατονομάζου πρόσωπα, αὐτό εἶναι ὑποχρέωσή μας. Λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος σέ σχόλιό του στήν πρὸς Ἑβραίουσ Ἐπιστολή: «πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν... ὧν ἀναθεωροῦντες τήν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τήν πίστιν». Δηλαδή, δέν κάνουμε ἄκριτα ὑπακοή, ἀλλά ἐξετάζουμε μέ βάση αὐτήν τήν γρηγοροῦσα συνείδηση, ἂν αὐτά πού λέγονται ἀπό πρόσωπα ἢ καί θεσμό, ὀλόκληρη Σύνοδο, συνάδουν μ' αὐτά, πού εἶπε ὁ Χριστός καί διαχρονικῶς

υπάρχουν στην Ἐκκλησία διά τῶν Οἰκουμεικῶν Συνόδων καί διά τῆς συμφωνίας τῶν Πατέρων.

Αὐτά ὅμως, πού μᾶς εἰσηγοῦνται οἱ Ὁρθόδοξοι οἰκουμενιστές, καί τό λέγω αὐτό μετά λόγου γνώσεως, ὄχι μόνο δέν συμφωνοῦν, ἀλλά εἶναι καί ἀντίθετα, ὅπως οἱ συμπροσευχές τους. Οἱ Οἰκουμεικές Σύνοδοι ὀρίζουν τήν καθαίρεση καί τόν ἀφορισμό αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι τά κάνουν. Δέν ἔχει σημασία, ποιοί εἶναι αὐτοί. Τό ἄν αὐτό τό πρᾶγμα δέν ἔχει γίνει ἀκόμη, εἶναι θέμα τυπικό, ὅπως εἶπα καί γιά τήν ἀγιοκατάταξη. Ἀντιστοίχως, ἰσχύει καί ἐδῶ τό ἴδιο πρᾶγμα.

Ἄρα, ἡ κατάκριση ἀναφέρεται, λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, στό βίο. Δέν θά ἀσχολεῖσαι μέ τόν βίο τῆς καθημερινότητας τοῦ ἄλλου, ἄν τυχόν αὐτός δέν εἶναι καθαρός κ.τ.λ. Γιατί ἐκεῖνο εἶναι κατάκριση. Κριτής εἶναι μόνον ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος γνωρίζει κ.τ.λ. Δέν θά σφετεριστοῦμε, δηλαδή, αὐτό τό δικαίωμα τό μοναδικό, πού ἔχει ὁ Χριστός. Γιά τά θέματα τῆς πίστεως ὅμως ὀφείλουμε νά μιλήσουμε. Καί μάλιστα μᾶς τό λέει καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: «ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοί»· ἄρα, μέ ἐνεργό τήν παρουσία Του μέσα μας, δηλαδή ὁ Χριστός ὁμολογεῖ τότε. Δηλαδή, ἐάν δέν τό κάνουμε, δέν σημαίνει ὅτι εἴμαστε εὐσεβεῖς, ἐπειδή δέν θέλουμε νά μιᾶμε καί δέν θέλουμε

νά ξέρουμε καί δέν θέλουμε νά ἐνημερωνόμαστε γιά αὐτά τά πράγματα, ἀλλά θά κριθοῦμε, γιατί δέν δίνουμε τήν πρέπουσα ὁμολογία. Δέν ἔχει σημασία ἡ θέση τῶν κρινομένων αὐτῶν ἀνθρώπων μέσα στήν Ἐκκλησία. Γιά φανταστεῖτε, μέ αὐτήν τήν συλλογιστική νά γινόταν τό ἴδιο πρᾶγμα, ἐπειδή ὁ Ἄρειος ἦταν κληρικός, ἐπειδή ὁ Νεστόριος ἦταν Πατριάρχης. Καί πάει λέγοντας. Δέν κάνουμε τίποτε αὐθαίρετο, εἶναι νομιμοποιημένο καί ἐπιβεβλημένο ἀπό τόν ἴδιο τόν Χριστό. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, στόν ὁποῖο παραπέμπει καί ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, ἐπίσης λέει: «καί ἐγώ ὁ ἴδιος ἄν ἔρθω καί σᾶς πῶ διαφορετικά ἀπό αὐτά πού σᾶς εἶπα, ἢ καί ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, ἀνάθεμα ἔστω». Αὐτός εἶναι Βιβλικός λόγος. Δέν χωράει σμίκρυνση. Δέν χωράει στρογγύλεμα, οὔτε μποροῦμε νά τόν δοῦμε σχετικῶς. Εἶναι ἀπόλυτος.

Ἔτσι λοιπόν, αὐτά πού λέμε, τά λέμε μετά λόγου γνώσεως. Καί δέν εἶναι φανατισμός, αὐτό τό ὁποῖο λές, νά τό λές εὐθαρσῶς, ὅταν συμβαίνει νά εἶναι ἡ πίστη καί ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ἀρκεῖ νά τό λές τεκμηριωμένα. Ἀπεναντίας, φονταμενταλισμός καί φανατισμός εἶναι ἡ ἰδεοληψία. Ὅταν ἀπλῶς λές μιά ἰδεολογία, μιά ἄποψη ἀτεκμηρίωτα καί χρησιμοποιεῖς μάλιστα γιά τήν ἐπιβολή της τήν βία.

Ἐμεῖς, προφανῶς, δέν ἔχουμε καμμιά σχέση μέ αὐτόν τόν τρόπο. Εὐθαρσῶς, βέβαια, μπορεῖ νά φωνάζουμε κιόλας, ἀλλά αὐτό δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ ἐγωϊσμό. Γιατί δέν μιλοῦμε γιά μᾶς, μιλοῦμε γιά τόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία καί μιλοῦμε, ἂν θέλετε, καί γιά τήν ταυτότητά μας, ἡ ὁποία εἶναι ἐν Χριστῷ.

Δημοσιογράφος: Εἶναι ἱερή μας ὑποχρέωση λοιπόν αὐτό. Νά μιλοῦμε γιά θέματα πίστεως. Νά μήν σκύβουμε τό κεφάλι, οὔτε νά μποῦμε σ' αὐτό τό

πνεῦμα τῶν τελευταίων πολλῶν ἐτῶν στήν Ἑλλάδα δυστυχῶς, τοῦ ὠχαδελφισμοῦ, κι ἐγώ τώρα θά πῶ, ἐγώ θά κάνω, εἶμαι σέ θέση ἐγώ νά ξέρω; Μᾶς εἶπατε ὅμως ἓνα πολύ ὠραῖο παράδειγμα μέ τούς ἀγίους μας. Ὅτι πρῶτα ἡ συνείδηση τοῦ κόσμου, τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι αὐτή πού πιστοποιεῖ τήν ἀγιότητα, καί ἔρχεται ἀργότερα καί ἡ πράξη τῆς Ἐκκλησίας, ἂν ἔρθει τελικά, νά τήν καταχωρήσει καί ἐπισήμως. Εἶναι ἀκριβῶς τό ἴδιο θέμα.

Καθηγητής: Ἔτσι θά ἔπρεπε νά

Ζ' Οικουμενική Σύνοδος. Τοιχογραφία ἀπό τό νάρθηκα τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱ.Μ. Ἀγίου Στεφάνου, Ἁγίων Μετεώρων. Ἔργο Βλασίου Τσοτσώνη, 2007.

ένεργήσει καί ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος, ἂν θέλει νά εἶναι Ἁγία καί Μεγάλη.

Ἐπάρχουν ἄλλες «Ἐκκλησίες καί Ὁμολογίες»;

Δημοσιογράφος: Ἐνδεχομένως νά εἶναι ἀπλῶς μία συνέλευση αὐτή ἡ Σύνοδος, ἂν τελικά γίνει... Κύριε Καθηγητά, ἀναφερθήκαμε προηγουμένως, καί νομίζω ὅτι ἀξίζει νά τό τονίσουμε λίγο περισσότερο, ὅτι πρέπει νά ψάχνουμε ἀκριβῶς τίς πηγές τῶν προβλημάτων, γιά νά καταλαβαίνουμε λίγο καλύτερα, πῶς δημιουργοῦνται τά προβλήματα. Τό Κείμενο αὐτό τό προβληματικό, πού τίθεται πρὸς συζήτηση ἢ πρὸς ἔγκριση στή μέλλουσα νά συνέλθει Σύνοδος, ἀναφέρεται σέ «Ἐκκλησίες καί Ὁμολογίες». Μιλᾶμε γιά μία διαφορετική καί ἐσφαλμένη ἐκκλησιολογική θεώρηση ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Πότε, ὅμως, ἐμφανίστηκε γιά πρώτη φορά αὐτή ἡ ἐσφαλμένη θεώρηση στήν ἱστορία μας;

Καθηγητής: Αὐτό ἔχει ἐνδιαφέρον πράγματι ἱστορικό· νά δεῖ κανεῖς, ὅτι δέν ἔχουμε μπροστά μας κάτι πού ἦρθε διά παρθενογεννήσεως. Ἐπάρχει ἕνας ὀλόκληρος αἰώνας, πού κυφόρησε αὐτά τά πράγματα. Πρωτοεμφανίζεται μέ τίς Πατριαρχικές

Ἐγκυκλίους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατά τόν 20^ο αἰῶνα. Συγκεκριμένα, τό ἔτος 1902 ἐκδίδεται μιᾶ Ἐγκύκλιος, τό 1904 ἄλλη καί ἡ ἀποφασιστικότερη εἶναι τό 1920 ἀπό τόν Πατριάρχη Μελέτιο Μεταξάκη. Τί γίνεται στίς Ἐγκυκλίους αὐτές; Οἱ ἐτερόδοξοι, κατά κάποιον τρόπο, νομιμοποιοῦνται ὡς «ἐκκλησίες» μέ τήν ἔκφραση «ἀναδενδράδες» τοῦ χριστιανικοῦ δένδρου. Δηλαδή, ὑπάρχουμε ἐμεῖς καί ὑπάρχουν καί «ἀναδενδράδες», πού βγαίνουν ἀπό τήν ἴδια ρίζα. Ἄρα, εἶναι ἀπό τό ἴδιο δένδρο. Ἐπομένως, ἔχουνε νομιμότητα ἐκκλησιαστικῆς ὑπάρξεως. Ἔτσι, μέ ἕμμεσο τρόπο, εἰσηγοῦνται, γιά πρώτη φορά, τήν ἐκκλησιαστικότητα τῶν αἰρετικῶν χριστιανῶν τῆς Δύσεως.

Ὅλα εἶναι μεθοδευμένα

Δηλαδή, αὐτό τό ὁποῖο λεγεται στό Κείμενο, δέν ἦρθε ξαφνικά. Κυοφορήθηκε ὅλο αὐτό τό διάστημα. Μετά τό 1920 ἔχουμε προσπάθειες, γιά νά γίνει αὐτή ἡ «Οἰκουμενική Σύνοδος» ἀπό τοῦς συγκεκριμένους αὐτούς Ἀρχιερεῖς. Στήν συνέχεια, κατεσοχήν ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας ἔκανε ὅλα αὐτά τά ἀνοίγματα πρὸς αὐτήν τήν κατεύθυνση, ἔχοντας αὐτή

τή συνείδηση. Καί ὁ καημός ὅλος ἦτανε, νά δώσουμε τήν ἐκκλησιαστικότητα αὐτή στους Ρωμαιοκαθολικούς καί τους Προτεστάντες. Νά εἶναι νόμιμοι. Δέν κατορθώθηκε ὅμως αὐτό ἱστορικά. Ὑπῆρχε μιά προσπάθεια νά γίνει ἡ Σύνοδος αὐτή τό 1925, γιά νά συμπέσουν μέ τήν πρώτη Οἰκουμενική Σύνοδο, 1600 χρόνια μετά, καί στή συνέχεια τό 1928, τό 1935 νομίζω, καί διάφορες ἄλλες, κατά διαστήματα, ἡμερομηνίες. Τελικῶς, τό πρᾶγμα ἔφτασε ὡς σήμερα, μέ τίς πρωτοβουλίες, ἐξίσου καί στήν ἴδια ἀκριβῶς κατεύθυνση τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα, τοῦ νῦν Πατριάρχου Βαρθολομαίου, μέ τίς ἴδιες μεθόδους, μέ κατά πόδας, θά ἔλεγα, ἀντιγραφή αὐτῆς τῆς μεθοδολογίας, ἡ ὁποία δέν ἔχει νά κάνει τίποτε μέ τήν Ὁρθόδοξη διαφανῆ πρακτική.

Δημοσιογράφος: Νά ποῦμε κάτι, γιά νά βοηθήσουμε λίγο τό ἀκροατήριο καί ὅλους μας. Εἶπατε, ὅτι ξεκίνησε μέ κάποιες Ἐγκυκλίους. Πού σημαίνει, ὅτι εἶναι ἓνα Κεῖμενο, πού στέλνει ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, ἄς ποῦμε, στίς ἄλλες Ἐκκλησίες.

Καθηγητής: Πρός ἐνημέρωση.

Δημοσιογράφος: Πρός ἐνημέρωση... καί διαβούλευση... ποιός ξέρει...

Καθηγητής: ...Ζύμωση στίς συνειδήσεις.

Δημοσιογράφος: Ἄρα, οὔτε αὐτό ἦταν δεσμευτικό Κεῖμενο οὔτε ἦταν κάτι ὡς ἀπόλυτα δογματικό, πού θά ἔπρεπε νά τό ἀκολουθήσουν.

Καθηγητής: Δογματικό εἶναι τό περιεχόμενο, διότι ἀναφέρεται στό χαρακτήρα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά δέν ἦταν ὑποχρεωτικό, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι δέν συζητήθηκε, δέν υἱοθετήθηκε, παρά μόνον μέ ἓναν πλάγιο τρόπο ἔγινε μιά πρακτική ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τήν ὁποία σύντομα ἀκολούθησαν καί τά ἄλλα Πατριαρχεῖα. Εἶναι αὐτή ἡ ἀντίληψη, ἡ ὁποία λέει, ἐμεῖς θά τό κάνουμε πράξη καί μετά θά ἔρθει ἡ ἱστορία μέσα ἀπό συγκεκριμένα πρόσωπα, γιά νά νομιμοποιήσει καί θεσμικά αὐτό, τό ὁποῖο ἤδη τρέχει ὡς ζωή τώρα ἐδῶ. Αὐτό, ὅμως, δέν ἔχει καμμιά νομιμότητα, ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου. Ἡ νομιμότητα ἐκφράζεται μέσα ἀπό τήν συνοδικότητα, τήν ἀγιοπνευματική δηλαδή αὐτή λειτουργία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καί ὅλα αὐτά, τά ὁποῖα μέχρι τώρα ἦταν ἄτυπα, δηλαδή οὐσιαστικά μετέωρα, ἔρχονται τώρα νά νομιμοποιηθοῦν. Αὐτό, ὅμως, κάνει τά πράγματα πολύ σοβαρά. Γιατί, θά μοῦ πεῖτε, ἂν ἡ ἀπόφαση τῆς Συνόδου εἶναι ἐσφαλμένη; Θά δημιουργηθεῖ μιά κατάσταση, ἡ ὁποία θά εἶναι χειρότερη ἀπό αὐτήν πού ὑπάρ-

χει αυτή τή στιγμή, ἄν δέν εἶναι στή σωστή κατεύθυνση. Γι' αὐτό, θεωρῶ κι ἐγώ σκόπιμο ἐκ μέρους μου νά ανταποκριθῶ σ' αὐτό τό προσκλητήριο, πού μοῦ κάνατε, προκειμένου νά δώσω αὐτή τή συνέντευξη, ἐπειδή τό θέμα εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό. Βεβαίως, ἔχει καί πολλές ἄλλες πτυχές καί δέν εἶμαι ἐκεῖνος, πού διεκδικῶ τήν ἀπάντηση σέ ὅλα τά θέματα καί μέ πληρότητα· θά βρεθοῦν κι ἄλλοι ἐν Χριστῶ ἀδελφοί, οἱ ὁποῖοι θά κάνουν τά περαιτέρω βήματα.

Τί θά γίνει, ἄν κάποιοι διαφωνήσουν

Δημοσιογράφος: Συνεπῶς, Κύριε Καθηγητά, μέ ὅλα αὐτά πού μᾶς λέτε καί μέ πολύ ἐνδιαφέρον ἀκοῦμε, καί κάνοντας καί μία σύνδεση μέ ὅσα εἶχαμε πεῖ στήν προηγούμενη ραδιοφωνική μας ἐπικοινωνία, θά ἤθελα νά σᾶς ρωτήσω: τί θά γίνει, ἄν κάποιοι ἀπό τοὺς Ἐπισκόπους, πού θά μετέχουν στίς ἀντιπροσωπεῖες τῶν κατά Τόπους Ἐκκλησιῶν, δηλαδή στίς ἀντιπροσωπεῖες τῶν 24 Ἀρχιερέων, δέν συμφωνήσουν στά πρός ψήφιση θέματα καί μάλιστα μέ ὅσα ἔχουν δογματικό χαρακτήρα, ὅπως αὐτό πού πρό ὀλίγου κουβεντιάσαμε; Ἐχει προβλεφθεῖ κάτι

συγκεκριμένο στόν τρόπο λειτουργίας τῆς συγκεκριμένης Συνόδου;

Καθηγητής: Εἶναι ὠραῖο τό ἐρώτημα. Ἐχει προβλεφθεῖ. Ο Κανονισμός, δηλαδή, Ὁργανώσεως καί Λειτουργίας τῆς Συνόδου, στήν προκειμένη περίπτωση, παραπέμπει τό ζήτημα αὐτό πού θέτετε στήν Τοπική Ἐκκλησία γιά τήν ἐπίλυσή του. Ἡ προτεινόμενη αὐτή λύση ὅμως, ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, εἶναι προβληματική καί ἀνάρμοστη γιά τό χαρακτήρα μιᾶς Συνόδου, πού θέλει νά λέγεται καί νά εἶναι Ἁγία καί Μεγάλη. Στή δεύτερη Ἐπιστολή μου πρός τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μέ ἡμερομηνία 10/2/2016, ἀπαντῶ στό ἐρώτημά σας αὐτό ἀκριβῶς.

Συγκεκριμένα, γράφαμε τά ἐξῆς χαρακτηριστικά πρός τήν Ἱεραρχία μας. Καί θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς τά διαβάσω. Λέγεται λοιπόν ἐκεῖ σέ ἓνα τμήμα: «Στό Ἄρθρο αὐτό βλέπουμε, ὅτι ἡ ὁμοφωνία τῆς Μεγάλης Συνόδου περιορίζεται στή μία ψήφο κάθε Τοπικῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας. Οἱ ἐπιμέρους διαφωνίες -ἐφόσον αὐτές συμβαίνει νά ἀποτελοῦν μειοψηφία, στό πλαίσιο τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν- ἀφήνονται ὡς «ἐσωτερική ὑπόθεσή τους», πράγμα πού εἶναι ἐκκλησιολογικῶς ἀπαράδεκτο γιά τήν συγκεκριμένη Πανορθόδοξη Σύνοδο, ὅταν μά-

λιστα συμβαίνει τό θέμα τῆς διαφωνίας νά εἶναι γιά δογματική υπόθεση. Καί ἡ περίπτωση αὐτή εἶναι πάρα πολύ πιθανή. Λόγου χάρη, τό θέμα τῆς αὐτοσυνειδησίας καί τῆς ταυτότητας τῆς Ἐκκλησίας, πού πραγματεύεται τό Κείμενο: «ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΟΙΠΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ», εἶναι θέμα ἐκκλησιολογικό, δηλαδή κατεξοχήν δογματικό. Κατά συνέπεια, δέν εἶναι θεολογικά ἐπιτρεπτό, ἕνα Κείμενο πού προωθείται πρὸς ἔγκριση, ἀπό τή μία μεριά νά εἰσηγεῖται οὐσιαστικά τήν Προτεσταντική θεωρία τῶν «κλάδων» (ὅτι δηλαδή μία εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἀλλά ἔχει πολλούς κλάδους, πού ἔχουν διαφορετικά δόγματα) -νομιμοποιώντας μέ τήν ἀποδοχή του τήν ὕπαρξη πολλῶν ἐκκλησιῶν μέ πολύ διαφορετικά δόγματα- καί ἀπό τήν ἄλλη ὁ «Κανονισμός Ὁργανώσεως καί Λειτουργίας τῆς Συνόδου» αὐτῆς νά ἀγνοεῖ στήν πράξη τούς ἐνδεχόμενους μειοψηφοῦντες Ἱεράρχες τῶν ἐπιμέρους Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καί νά μήν λαμβάνει σοβαρώτατα υπόψη τίς θεολογικές τοποθετήσεις τῆς ἀρχιερατικῆς συνειδήσεώς τους.

Κι ἐδῶ γεννᾶται τό εὐλογο θεολογικό καί δογματικό ἐρώτημα: Πῶς θά ὁμολογηθεῖ στήν προκειμένη περίπτωση ἡ Μία πίστη τῆς Ἐκκλησίας «ἐν ἐνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ»; Πῶς

θά μπορέσουν οἱ Συνοδικοί Πατέρες νά ποῦν «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν», ὅπως τό εἶπανε στήν Α΄ Ἀποστολική Σύνοδο; Πῶς θά ἀποδείξουν, ὅτι ἔχουν «νοῦν Χριστοῦ», ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ θεοφόροι Πατέρες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας; Στά δογματικά θέματα, ὡς γνωστόν, ἡ ἀλήθεια δέν βρίσκεται στήν πλειοψηφία τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων». Ἐδῶ λέμε αὐτό, πού εἶπαμε καί στήν προηγούμενη ἐκπομπή, ἀλλά θά τό ἐπαναλάβουμε, γιατί ἔχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία. «Ἡ Ἀλήθεια καθεαυτήν εἶναι πλειοψηφική. Γιατί στήν Ἐκκλησία, ἡ Ἀλήθεια εἶναι ὑποστατική πραγματικότητα. Δέν εἶναι ἰδέα δηλαδή. Γι' αὐτό, καί ὅσοι διαφωνοῦν μέ αὐτήν, μέ τήν Ὑποστατική Ἀλήθεια, ἀποκόπτονται ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἀφοῦ καθαιροῦνται καί ἀφορίζονται, κατά περίπτωση. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος δέν ἐπιτρέπεται νά ἀφήσει σέ κατώτερα συνοδικά σώματα τό ἐξαιρετικά σοβαρό θέμα τῆς ἐνδεχόμενης διαφωνίας τῶν μειοψηφούντων Ἐπισκόπων σέ δογματικά θέματα. Ἐπιβάλλεται, ὡς ἀνώτατο συνοδικό σῶμα, νά ἐπιληφθεῖ αὐτοῦ τοῦ θέματος ἄμεσα, γιατί διαφορετικά ὑπάρχει ὁρατός ὁ κίνδυνος τοῦ σχίσματος στήν Ἐκκλησία, τή στιγμή ἀκριβῶς πού ἡ Μεγάλη αὐτή Σύνοδος φιλοδοξεῖ νά ἐπαναβεβαιώ-

σει τήν ὀρατή ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας μας». Κι ἔτσι κλείνει κι αὐτή ἡ Ἐπιστολή.

Δηλαδή, μέ ἄλλα λόγια, θέλω νά πῶ ἐδῶ, πώς οἱ μειοψηφοῦντες αὐτοί Ἐπίσκοποι σέ δογματικό θέμα δέν εἶναι ὑπόθεση περιφερειακοῦ χαρακτήρα. Διότι αὐτό θά ἐξακολουθήσουν νά τό ὑποστηρίζουν, καί ὄχι μόνο αὐτοί, ἀλλά καί ἡ Τοπική Ἐκκλησία, τήν ὁποία ἐκφράζουν, ἐννοῶ τήν Μητρόπολή τους καί ὄχι μόνο. Τί θά γίνει σ' αὐτήν τήν περίπτωση; Θά πλανᾶται μέχρι τότε ἡ ὁποία ἀπόφαση θά πάρει ἡ Τοπική Ἐκκλησία; Καί νά πάρει ἀπόφαση ἡ Τοπική Ἐκκλησία, πάλι οἱ Ἐπίσκοποι αὐτοί μπορεῖ νά ἐφεσηβάλουν τήν καταδίκη τους, ἂν εἶναι ἀρνητική π.χ. σέ Μείζονα Σύνοδο. Μά, ἡ Μείζον Σύνοδος εἶναι παροῦσα. Αὐτό, ἂν ἀφεθεῖ διαδικαστικά, θά πάρει χρόνο, κι ἂν πάρει χρόνο, θά δημιουργηθεῖ μεγάλη ἀναστάτωση καί γιά τήν ἀξιοπιστία αὐτῆς τῆς Συνόδου, γιά τίς ἀποφάσεις πού πήρε, ἀλλά καί τό θέμα τῆς ἐνότητας θά τεθεῖ ἐκ τῆς βάσεως ἐν ἀμφιβόλῳ. Ποιός ἔχει τώρα δίκιο, οἱ λίγοι ἢ οἱ πολλοί; Καί τί θά πεῖ, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι ἐνήργησαν θεσμικά; Τό θεσμικό ἐνεργεῖ μηχανιστικά, μαγικά; Τό Ἅγιο Πνεῦμα δεσμεύεται ἀπό τό γεγονός ὅτι συνῆλθαν ἐν τόπῳ καί χρόνῳ πολλοί Ἐπίσκοποι; Ὅχι σᾶς πληροφορῶ. Τό ἀπέδειξε ἡ ἱστορία,

ὅτι δηλαδή ὑπάρχουν πολύ Μεγάλες Σύνοδοι, οἱ ὁποῖες ἦταν ληστρικές.

Ποιά εἶναι ἡ Ἀλήθεια

Κατά συνέπεια, ὅπως εἶπαμε, ἡ ἀλήθεια εἶναι τό ἴδιο τό Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, τό Ὅποιο λειτουργεῖ καί ἐκφράζεται καί μέ μεμονωμένα πρόσωπα. Καί τό ἔδειξε αὐτό ἡ ἱστορία, ὅπως εἶπα καί στήν προηγούμενη ἐκπομπή, χαρακτηριστικά στό πρόσωπο τοῦ ἁγίου Μαξίμου καί τοῦ Ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, οἱ ὁποῖοι ἦτανε μονάδες, ἔναντι τῆς κυριαρχίας τῆς πλειοψηφίας. Ὅπως συμβαίνει, δηλαδή, νά εἶναι κάποιες μονάδες ἅγιοι καί ὁμως ὁ λαός, πού ἔχει κριτήριο γιά τήν ἐπίλυση σοβαρῶν θεμάτων, εἴτε προσωπικῶν εἴτε εὐρύτερα κοινωνικῶν, οἰκογενειακῶν ἢ ἐθνικῶν, καταφεύγει σ' αὐτούς τούς ἁγίους, γιά τούς ὁποίους δέν ἐξετάζει, ἂν εἶναι ἱερωμένοι ἢ δέν εἶναι ἱερωμένοι, ἂν ἔχουνε κάποια ἐξουσία ἢ δέν ἔχουνε, ἂν εἶναι ἐγγράμματοι ἢ λόγιοι. Ἐχουμε μάλιστα τά τελευταῖα χρόνια αὐτήν τήν πρόκληση τῶν ὀλιγογραμμάτων Ἁγίων, ἡ ὁποία θυμίζει ἀποστολική ἐποχή, ὅπου οἱ ἀγράμματοι ἀπόστολοι ἦταν οἱ πάνσοφοι, πού ἄλλαξαν τήν ἱστορία τῆς Οἰκουμένης.

Ἔτσι βλέπουμε, ὅτι ἐκεῖ πού δέν

μπόρεσαν νά μᾶς ἀπαντήσουν οἱ λόγοι καί τὰ βιβλία καί ἡ ἐπί τόσα ἔτη ἐνασχόλησή μας μέ αὐτά τὰ θέματα, μᾶς ἀπάντησαν αὐτοί οἱ ἅγιοι μέ τρόπο καταλυτικό, πού ἡ καρδιά μας μᾶς πληροφόρησε ὑπαρξιακά, ὅτι αὐτό εἶναι ἡ ἀλήθεια, πού λέγεται ἀπό αὐτούς. Καί τό λέω αὐτό ἐξ ἰδίας ἐμπειρίας, ἐπειδή εἶχα τήν εὐλογία, νά γνωρίσω τουλάχιστον αὐτούς τούς δύο πρός τό παρόν ἀγιοκαταταχθέντες νεοφανεῖς Ἁγίους, τόν Ἅγιο Παῖσιο καί τόν Ἅγιο Πορφύριο. Ἀλλά ὑπάρχουν καί ἄλλοι, γιά τούς ὁποίους δέν χωράει καμία ἀπολύτως ἀμφιβολία στή συνείδησή μας, ὅτι εἶναι ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι συμβαίνει νά εἶναι ὀλιγογράμματοι. Αὐτό τό σημεῖο νά τό προσέξουμε ἰδιαίτερα, γιατί εἶναι ἡ ποιοτική διαφορά μεταξύ Ὁρθοδοξίας καί ἑτεροδοξίας στήν πράξη.

Δημοσιογράφος: Καί εἶναι πραγματικά διαφορά, πού ὅταν τήν προσέξουμε λίγο, ὅπως λέγετε κι ἐσεῖς, μᾶς δίνει τίς ἀπαντήσεις καί μᾶς ξεχωρίζει πλήρως τά πράγματα.

Ποιός εἶναι, τελικά ὁ σκοπός τῆς συγκλήσεως τῆς Συνόδου

Μέ ὅλα αὐτά, πού σᾶς ἀκοῦμε, κύριε Καθηγητά, νά μᾶς λέτε, εἶναι ἀναπόφευκτο τό ἐρώτημα, πού γεννᾶται: Ποιός εἶναι ὁ σκοπός, τελικά, τῆς συγκλήσεως αὐτῆς τῆς Συνόδου; Πολύ δέ περισσότερο, ὅταν, ὅπως διαβάσαμε, μόνον ἡ ἔναρξη καί ἡ λήξη, οἱ δύο αὐτές πανηγυρικές συνεδριάσεις, θά εἶναι ἀνοικτές, ἐνῶ ὅλες οἱ ἄλλες θά εἶναι κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, λές καί τὰ θέματα, πού θά συζητηθοῦν, εἶναι ἐπτασφράγιστα μυστικά καί δέν ἐπηρεάζουν κανέναν. Θά μπορούσαμε νά ποῦμε κάτι ἐπ' αὐτοῦ;

Καθηγητής: Ναί, ἀσφαλῶς καί θά μπορούσαμε νά ποῦμε, καί μᾶλλον νά ὑπενθυμίσω κάτι, πού ἤδη ἔχω πεῖ: Ἡ γνώμη μου γιά τόν σκοπό συγκλήσεως αὐτῆς τῆς Συνόδου συμπυκνώνεται στήν ἀποτίμηση, πού καταθέτω στήν πρώτη μου Ἐπιστολή πρός τήν Ἱεραρχία. Νά σᾶς τήν διαβάσω πάλι, γιατί εἶναι μέ τρόπο ἔτσι συνοπτικό γραμμένο. «Οἱ ἐμπνευστές λοιπόν καί συντάκτες τοῦ συγκεκριμένου κειμένου ἐπιχειροῦν σέ τελευταία ἀνάλυση μιά θεσμική νομιμοποίηση τοῦ Χριστιανικοῦ Συγκρητισμοῦ-Οἰ-

κουμενισμού μέ μιά απόφαση Πανορθοδόξου Συνόδου». Τί σημαίνει αυτό; Δηλαδή, τί θέλω νά πῶ; Γι' αυτό γίνεται αυτή ή Σύνοδος, γιά νά νομιμοποιήσει τόν Οίκουμενισμό. Θά τό άντιστρέψω ἐγώ, γιατί κατά τήν ἀποψή μου ἔπρεπε, ἄργησε κιόλας, νά γίνει αυτή ή Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἢ μιά Οίκουμενική Σύνοδος. Ἄλλ' ὡς θεματολογία της, κατεξοχήν, θά ἔπρεπε νά ἔχει τήν καταδίκη τοῦ Συγκρητισμοῦ, τοῦ Οίκουμενισμοῦ, εἴτε εἶναι Ὁρθοδόξων Οίκουμενισμός εἴτε εἶναι Οίκουμενισμός Δυτικοῦ τύπου. Σέ τελευταία ἀνάλυση, ὁ κοινός παρονομαστής εἶναι ἡ σχετικοποίηση τῆς ἀλήθειας τῆς Ἐκκλησίας μας.

Καί εἶναι πραγματικά περίεργο γιά μένα, πῶς νά σᾶς τό πῶ, ἡ λέξη πού μοῦ βγαίνει εἶναι θράσος, νά τίθεται τέτοιο θέμα πρός ἐπικύρωση, ἐνῶ θά ἔπρεπε νά ἔλθει αυτό τό θέμα μόνο πρός καταδίκη. Ἐπειδή ταλανίζει ἕναν αἰῶνα ἤδη τήν Ἐκκλησία μας καί κινδυνεύουμε νά χάνουμε πάρα πολλούς πιστούς μέσα σ' αὐτήν τήν σχετικοποίηση τῶν πάντων, ἡ ὁποία γίνεται βέβαια στό πλαίσιο τῆς παγκοσμιοποίησης. Γιά νά κυριαρχήσει ἡ παγκοσμιοποίηση σέ ὅλα τά ἐπίπεδα -οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό κ.τ.λ- πρέπει νά ἐπικρατήσει καί στή θρησκεία. Καί τό πρῶτο βῆμα αὐτή τή στιγμή εἶναι ὁ Οίκουμενισμός ὁ χρι-

στιανικός. Δηλαδή, νά τά βροῦμε μέ ἕνα minimum δογματικό -ἂν καί δέν μπορεῖ νά γίνονται, ὅπως ἔλεγε καί ὁ ἅγιος Παῖσιος, ἐκπτώσεις στό δόγμα. Νά κάνουμε, δηλαδή, κάποιες παραχωρήσεις, προκειμένου νά συμφωνήσουμε, νά νομιμοποιηθεῖ αὐτή ἡ παρουσία, διαμυστηριακά ὅμως, σάν νά εἶμαστε ἕνα οἱ χριστιανοί, εἴτε Ὁρθόδοξοι εἴτε Ρωμαιοκαθολικοί εἴτε Προτεστάντες. Καί σ' ἕνα δεύτερο πλάνο, πού ἤδη κυφορεῖται μέσω τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, μέ τίς μονοθεϊστικές λεγόμενες θρησκείες, δηλαδή τόν Ἰουδαϊσμό καί τό Ἰσλάμ.

Τό δεύτερο πλάνο εἶναι αὐτό, ὅπου -σημειωτέον- ἀποφασιστικό ρόλο ἔχει, καί φαίνεται αὐτό ἤδη, ὁ Πάπας, ὁ ὁποῖος θά εἶναι ὁ ἡγέτης, γιατί ἕναν θά πρέπει νά ἔχει ἡ παγκοσμιοποίηση, δέν θά συναλλάσσεται μέ πολλούς. Καί βλέπει κανεῖς διά γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτό τό πρᾶγμα. Σᾶς ὑπεθυμίζω τό Κοινό Κείμενο τῆς Ραβέννας, τό ὁποῖο προσυπογράψαμε, πού κάνει λόγο τόσο πολύ γιά τό πρωτεῖο τοῦ Πάπα, πῶς πρέπει νά νοηθεῖ, καί πού, σέ τελευταία ἀνάλυση, φαίνεται νά εἰσηγεῖται, νά τό ἀποδεχθοῦμε ἐμεῖς. Ἄλλά κι ἂν ἀκόμα δέν τό ἀποδεχτοῦμε αὐτό πρός τό παρόν, θά πρέπει νά ἔχουμε Πρῶτο, γιατί ἂν δέν ἔχουμε Πρῶτο, κινδυνεύει ἡ ἐνότητά μας, ὅπως μᾶς λέει τό Κείμενο τόσο

σαφώς και άθεολόγητα. Νά έχουμε δηλαδή τόν Πρώτον άνευ ίσων. Αυτό είναι φρικτό. Ποιοί είναι οι ίσοι, ή μάλλον οι ύποτιθέμενοι μή ίσοι, κατ' αυτούς πού τό εισηγοϋνται; Οί άλλοι Έπίσκοποι.

Κι αυτό τό βλέπουμε στην ιστορία αυτής τής εξέλιξης, γιά νά φτάσουμε σ' αυτήν τήν Σύνοδο. Γνωρίζουμε πολύ καλά τίς όποιες συζητήσεις έγιναν σέ κάποιο βαθμό, προκειμένου νά υιοθετηθοϋν Δίπτυχα ή όχι, και άλλα πού δέν πέρασαν τελικά. Κι αυτά είχαν έναν άξονα, πού λεγόταν Πρωτεΐο, τό όποιο είναι τελείως άδιανόη-

το γιά τήν Όρθόδοξη Έκκλησία, γιατί σ' Αύτήν ύπάρχουν μόνο «πρεσβεΐα τιμής», τίποτε άλλο. Άλλά τό Πρωτεΐο, κοσμικά θεωρούμενο, χρειάζεται νά τό έχει δυστυχώς και ή Όρθόδοξη Έκκλησία, όπως νομίζουν οι έμπνευστές αυτού τοϋ Κειμένου. Και αυτό τό πράγμα φάνηκε και στή διοργάνωση αυτής τής Συνόδου· και ύπάρχει πολλή γκρίνια και πολλές άμφισβητήσεις γι' αυτό τό θέμα. Σας λέω, απλώς, ότι δέν είναι καθόλου τυχαίο στή συγκυρία αυτή, ότι θέλουν έναν Οικουμενισμό χριστιανικό μέ ήγέτη τελικά τόν Πάπα, πού δέν τόν άμφισβητεί, όπως

Η' Οικουμενική Σύνοδος. Τοιχογραφία από τό νάρθηκα τοϋ Καθολικοϋ τής Ι.Μ. Αγίου Στεφάνου, Αγίων Μετεώρων. Έργο Βλασίου Τσοτσώνη, 2015.

φαίνεται, τό Οικουμενικό Πατριαρχεῖο, παρά τίς ὅποιες δογματικές ἀποκλίσεις, καί στή συνέχεια ἕναν Οἰκουμενισμό τῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν, μέ ἀπώτερο στόχο τόν Οἰκουμενισμό ὅλων τῶν θρησκειῶν τοῦ κόσμου.

Εἶναι φαντασίες αὐτά, πού λέω; Ὁχι. Εἶναι πράξεις ἱστορικές. Ἐμφανίζεται πάλι ὁ Πάπας, νά «καπελώνει» καί αὐτήν τήν ἐκδήλωση τῆς λεγομένης Οἰκουμενικῆς προσευχῆς. Θυμηθεῖτε Ἀσίζη κ.τ.λ., ὅπου καί εἰδωλοάτρες ἀκόμη, ἄνθρωποι, πού σαφῶς ὁμολογοῦν τό σατανᾶ καί τά ἀκάθαρτα πνεύματα, συμπροσεύχον-

ται, πρᾶγμα πού εἶναι καταδικαστέο ἀπό Κανόνες Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καί μέ παρουσία ὀρθοδόξων μάλιστα. Αὐτά δέν πρέπει νά μᾶς ἀφήνουν ἀδιάφορους, ὡς πρός τή σκοπιμότητα τοῦ ἄξονα, ὁ ὁποῖος ὀδηγεῖ σέ μία πανθρησκεία, ὅπου ἕνας θά εἶναι ἡγέτης, δηλαδή ὁ Πάπας. Καί αὐτό θά εἶναι τότε διαχειρίσιμο, ὡς φαινόμενο θρησκευτικό, στό πλαίσιο μιᾶς παγκοσμιοποιημένης ἠλεκτρονικά κατευθυνόμενης κοινωνίας μέ τή γνωστή Παγκόσμια Διακυβέρνηση, ὅπως λέγεται, ὅπου θά εἶναι ἕνα κέντρο καί γιά τά οικονομικά καί γιά τά ἐθνικά καί τά

Θ' Οἰκουμενική Σύνοδος. Τοιχογραφία ἀπό τό νάρθηκα τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱ.Μ. Ἁγίου Στεφάνου, Ἁγίων Μετεώρων. Ἔργο Βλασίου Τσοτσώνη, 2015.

λοιπά. "Αρα, είναι ένα όραμα, τό οποίο πρίν από μερικά χρόνια, ίσως, νά μήν μπορούσε κανείς νά τό αποδεχτεί. Τώρα όμως είναι αισθητό, τό καταλαβαίνουμε.

"Ετσι, λοιπόν, αυτήν τήν Σύνοδο θά πρέπει νά τήν συσχετίσουμε μέ αυτήν τήν κατεύθυνση. Καί τό λέω αυτό καθαρά έπιστημονικά. "Όταν βλέπω, δηλαδή, νά ζητᾶ μία Πανορθόδοξη Σύνοδος τή νομιμοποίηση τῶν λεγομένων έκκλησιῶν αὐτῶν ὡς Έκκλησία, αυτό καί μόνο αντίκειται σέ "Όρο τῆς Β' Οικουμενικῆς Συνόδου, δηλαδή στό Σύμβολο τῆς Πίστεως, ὅπου λέγεται, ὅτι ἡ Έκκλησία εἶναι Μία. Ἀλλά, ἂν εἶναι Μία, δέν μπορεῖ νά εἶναι πολλές μέ διαφορετικά δόγματα κ.τ.λ. "Αρα, τί κάνουμε; Τήν πρώτη απόκλιση από τό Σύμβολο. Αυτό εἶναι ένα ἀπλό πράγμα, πού μπορεῖ κανείς νά τό κάνει; "Όχι. "Όποιος τό κάνει, λένε οἱ Οικουμενικές Σύνοδοι, αὐτός νά καταδικάζεται καί νά ἐκπίπτει ἀπό τήν Έκκλησία καί νά καθαιρεῖται, ἂν εἶναι κληρικός. Καί τό ἐπαναλαμβάνουν αυτό ὅλες οἱ Σύνοδοι, μέχρι καί τήν ἐβδόμη. Πράγμα πού σημαίνει, ὅτι, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀναγνωριστεῖ ἡ πίστη τῶν προηγουμένων Συνόδων, ἡ ὁποία καταδικάζει αὐτά τά πράγματα, πού εἰσηγείται αὐτή ἡ Σύνοδος.

Γί' αυτό τό «ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσι» εἶναι πολύ πρακτικό. Δηλα-

δή, ὅταν θά ποῦμε, ὅτι ἀποδεχόμαστε τό Σύμβολο τῆς Πίστεως, ὅτι ἡ Έκκλησία εἶναι Μία, σημαίνει ὅτι ἡ Έκκλησία δέν εἶναι διηρημένη, ὅτι ἔχει τήν ἐνότητά της δεδομένη ἀπό τόν Θεό. Αυτό εἶναι τό «ἵνα ὦσιν ἕν», καί αυτό πραγματώνεται σέ προσωπικό καί εὐρύτερα κοινωνικό επίπεδο, μέσα στό πλαίσιο τῆς Έκκλησίας, διά τοῦ ἐνεργοποιημένου Πνεύματος. Δέν εἶναι ἡ Έκκλησία Μία, ἐπειδή ἔχουμε ἀπλῶς βαπτιστεῖ. Δέν εἴμαστε κι ἐμεῖς οἱ "Ορθόδοξοι ένα, ὅταν αυτό τό Πνεῦμα τό "Άγιο, τό ὁποῖο λάβαμε, δέν τό ἔχουμε ἐνεργοποιήσει μέ τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν, ὡστε νά ἔχουμε τήν κοινή ἄκτιστη δόξα. Γιατί ὁ Χριστός, στήν ἀρχιερατική Του προσευχή, δέν εἶπε αὐτονομημένα «ἵνα ὦσιν ἕν», δηλαδή, ἐγώ σᾶς δίνω αὐτήν τήν εὐχή, ἀλλά «τήν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς» (ὁ Πατέρας δηλαδή μέ τόν Υἱό). "Αρα, ἡ ἄκτιστη αὐτή δόξα, πού ἔχουν ὁ Πατέρας μέ τόν Υἱό, πού δέν τήν δέχονται ὡς ἄκτιστη οἱ Δυτικοί, ὅταν εἶναι ἐνεργοποιημένη μεταξύ μας -γί' αυτό προσεύχεται ὁ Χριστός, νά τηρήσουμε τίς προδιαγραφές αὐτές, πού εἶναι ἡ τήρηση τῶν ἐντολῶν- τότε θά εἶναι βιωματική πραγματικότητα. "Αν ἐπομένως ἐμεῖς ἐκ προοιμίου, δογματικῶς, ἀρνούμαστε αὐτήν τήν ταυτότητα τῆς Έκκλησίας καί βάζουμε στήν Έκκλησία ἄλλους, πού δέν ὁμολογοῦνε αὐτήν τή

Χάρη, ή όποία εΐναι έκεΐνο τό μέσο, άν έπιτρέπεται νά πώ τή λέξη μέσο, πού μάς ένοποιεί μεταξύ μας, άκυρώνουμε τήν ΐδια τήν ένότητά μας. Γιατί ή άκτιστη θεία δόξα μάς ένοποιεί μέ τόν ΐδιο τό Θεό, μέ τό Πνεϋμα τής άληθείας, και ΐτσι γινόμαστε ένα Πνεϋμα πρῶτα μέ τό Θεό και μετά γινόμαστε έξαιτίας αυτού ένα σῶμα έκκλησιαστικό μεταξύ μας. Άλλωστε, και ως Όρθόδοξοι, δέν γινόμαστε ένα μεταξύ μας, έπειδή βαπτίζόμαστε, γιατί δέν ένεργεί ΐτσι μηχανιστικά αυτό τό Πνεϋμα, παρά όταν έχει και τή συγκατάθεση τοϋ αϋτεξουσίου μας. Κι όταν λέμε συγκατάθεση τοϋ αϋτεξουσίου, έννοοϋμε τήρηση έντολῶν. Κι όταν λέμε τήρηση έντολῶν, έννοοϋμε κατεχοχήν αυτών πού ὀρισε, διευκρίνισε δηλαδή ή Έκκλησία ως δογματικούς Όρους. Όταν παραβαί-

νουμε, λοιπόν, τόν δογματικό Όρο, ότι ή Έκκλησία εΐναι Μία, και αϋτή εΐναι ή Όρθοδοξία, άμέσως εΐμαστε τό λιγότερο μετέωροι, για νά μήν πώ τίποτε περισσότερο, πού μπορεί ό καθένας μας νά σκεφτεΐ. Έτσι, λοιπόν, τά πράγματα εΐναι έξαιρετικά σοβαρά. Εΐναι μία ύπόθεση αϋτή ή Σύνοδος, ή όποία πρέπει πολύ νά μάς άπασχολήσει, και ΐσως πρέπει νά ποϋμε και ποιά θά πρέπει νά εΐναι ή στάση μας, γιατί τό θέμα δέν εΐναι άπλῶς νά άκούσουμε, αλλά και ως άπλοΐ πιστοΐ τί καλούμεθα νά κάνουμε.

Δημοσιογράφος: Νομίζω ότι αϋτά, πού λέγαμε, ήταν τόσο σημαντικά, πού δέν γινότανε νά σᾶς διακόψουμε, Κύριε Καθηγητά, και σᾶς δεσμεϋούμε νά συνεχίσουμε στην έπόμενη συνάντησή μας...

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

26-2-2016

Σκοπός συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου

Δημοσιογράφος: Θά ἔχουμε τήν εὐκαιρία καί πάλι νά κουβεντιάσουμε μέ τόν ἀγαπητό μας Καθηγητή τῆς Δογματικῆς, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Δημήτριο Τσελεγγίδη, καί νά ἐνημερωθοῦμε γιά τή μέλλουσα νά συνέλθει Μεγάλη καί Ἁγία Σύνοδος τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Γιά μία Σύνοδο, πού θά πρέπει ὅλοι μας νά ξέρουμε τί γίνεται, τί συμβαίνει, καί νά καταλάβουμε τί κινδύνους μπορεῖ νά ἐγκυμονεῖ ἢ ὄχι. Ἐκεῖνο, πού εἶναι πῶς σημαντικό ὅμως, κι αὐτό θά προσπαθήσουμε σήμερα νά κάνουμε, εἶναι νά βροῦμε καί τί ὀφείλουμε νά πράξουμε ὅλοι μας, καθώς πορευόμαστε πρὸς τήν περίοδο, ὅπου ἔχει ὀριστεῖ νά συγκληθεῖ αὐτή ἡ Σύνοδος, τήν ἐβδομάδα δηλαδή τῆς Πεντηκοστῆς φέτος.

Δέν ἔχουμε νά ποῦμε τίποτε περισσότερο. Σᾶς εὐχαριστοῦμε ὅλους σας. Ἦταν πραγματικά μεγάλο τό ἐνδιαφέρον καί χαίρομαστε, γιατί ἔτσι ἔπρεπε. Θά μεταδοθοῦν οἱ συζητήσεις αὐτές καί πάλι ἀπό τό ραδιόφω-

νο τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας, νά εἶστε σίγουροι, γιατί χρειάζεται ὅλοι μας νά προσεγγίσουμε τό θέμα, νά καταλάβουμε καί νά εἶμαστε ἔτοιμοι νά πράξουμε τό σωστό, αὐτό πού ἐπιβάλλει ἡ Ὁρθόδοξη συνείδησή μας. Ἡ σκοπιμότητα, λοιπόν, τῆς Συνόδου εἶναι ἓνα ζητούμενο, ἀλλά καί τί γίνεται ἀπό κεῖ καί μετά. Συζήτηση λοιπόν, τρίτη μέρα σήμερα, μέ τόν Καθηγητή τῆς Θεολογικῆς κ. Τσελεγγίδη.

Δημοσιογράφος: Κύριε Καθηγητά, στήν προηγούμενη δεύτερη ραδιοφωνική μας ἐκπομπή καί συζήτηση εἶχαμε κλείσει μέ τήν ἀπάντησή σας στό ἐρώτημα, ποιός εἶναι τελικά ὁ σκοπός τῆς συγκλήσεως αὐτῆς τῆς Μεγάλης καί Ἁγίας Συνόδου, πού πρόκειται νά συνέλθει. Καί δέν ξέρω, ἂν σᾶς δώσαμε τό χρόνο νά τελειώσετε πλήρως τήν ἀπάντησή σας σ' αὐτό τό ἐρώτημα. Μήπως θά θέλατε κάτι νά προσθέσετε, γιά νά περάσουμε στά ἐπόμενα ἐρωτήματα;

Καθηγητής: Ναί. Εὐχαριστῶ γιά

τήν εύκαιρία, πού μοῦ δίνετε, γιατί ἔμεινα μέν στήν ἀποτίμηση τοῦ Κειμένου, πού καταθέτω στήν Ἐπιστολή μου, ἀλλά ἤθελα νά πῶ καί κάτι ἐξ ἀντιθέτου. Ἐνῶ δηλαδή ὁ σκοπός, ὅπως ἀπό τούς ἴδιους τούς ἐμπνευστές τῆς Συνόδου κατατίθεται, εἶναι νά ἐπιβιβαιώσῃ τήν ὁρατή ἐνότητα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἐξαιτίας κυρίως αὐτοῦ τοῦ θέματος, θεωρῶ ὅτι μᾶλλον θά διχάσῃ καί θά προκαλέσῃ τάσεις σχισμάτων. Αὐτό δηλαδή τό ὁποῖο ἀπειλεῖ ἡ Σύνοδος νά μή γίνει, γιά νά μήν ἀμφισβητηθεῖ ἡ ἐνότητα τῶν πιστῶν, πρέπει νά παρατηρήσουμε, ὅτι μᾶλλον δέν θά τό πετύχει, ἐπειδή αὐτό δέν γίνεται μέ ἀπειλές, αὐτό προκύπτει ὡς καρπός ἀποδοχῆς. Ὅταν, δηλαδή, θά ὑπάρξουν κάποιοι Ἐπίσκοποι, πού δέν θά συμφωνήσουν δογματικῶς μέ αὐτό πού προτείνεται, ἐγώ λέγω προσωπικῶς καί ἕνας νά εἶναι, πού θά διαφωνήσῃ, ἀρκεῖ. Ἀλλά κι ἂν δέν ὑπάρχει κι αὐτός ὁ ἕνας, θά τολμήσω νά πῶ, ἀκόμη κάτι παραπάνω. Μπορεῖ νά εἶναι κάποιος ἐκτός τῆς Συνόδου, δηλαδή εἴτε Ἱεράρχης εἴτε καί ἀπλός μοναχός εἴτε καί ἀπλός λαϊκός, γιά νά ὑπενθυμίσω τήν περίπτωση τοῦ Ἁγίου Μαξίμου. Δηλαδή, δέν ἀμφισβητοῦμε τό θεσμικό χαρακτήρα τῆς Ἐκκλησίας, δέν ἀκυρώνουμε ὅμως, δέν δικαιούμαστε νά ἀκυρώνουμε σέ καμμία περίπτωση, καί τόν

χαρισματικό χαρακτήρα της, πού μπορεῖ νά μιλήσῃ μέσα ἀπό ἕναν ἀπλό πιστό. «Καί λίθοι κεκράζονται». Δέν μποροῦν νά ἐπιβληθοῦν αὐτά στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δίκην παπισμοῦ. Δέν γίνεται ἠλεκτρονική καρατόμηση στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, γιατί εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καί λειτουργεῖ τό Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας.

Θά εἶναι δεσμευτικές οἱ ἀποφάσεις τῆς Μεγάλης Συνόδου;

Δημοσιογράφος: Τό Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας. Αὐτό εἶναι τό μεγάλο ζητούμενο. Καί βέβαια στή Σύνοδο αὐτή θά εἶναι ἡ πραγματική ἀναζήτηση τελικά: ἐάν θά μιᾶμε γιά τήν Ἀλήθεια, ἔτσι ὅπως μᾶς τήν ἀναδείξατε καί τίς προηγούμενες φορές, κύριε Καθηγητά, γιά τήν Ἀλήθεια τήν Ὑποστατική, γιά τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ἢ γιά τίς ὅποιες ἀλήθειες θέλουμε νά τίς ἐρμηνεύουμε καί νά τίς κόβουμε, νά τίς ράβουμε στά μέτρα μας. Αὐτή λοιπόν ἡ Ἀλήθεια, ἔτσι ὅπως θά ἐκφραστεῖ, ἔτσι ὅπως ἐκ τῶν προτέρων ἔχει τεθεῖ, δέν θά πρέπει νά ἀμφισβητηθεῖ. Ὁλοκληρώνεται ἡ Σύνοδος, βγαίνουν κάποιες ἀποφάσεις ἢ ψηφίζονται κάποια ἀπό αὐτά τά κείμενα. Θεωρεῖτε, ὅτι τό κύρος τῆς Συνόδου αὐτῆς θά εἶ-

ναι ισχυρό; Θά είναι, δηλαδή, δεσμευτικές και υποχρεωτικές, για όλες ανά την οίκουμένη Όρθόδοξες Έκκλησίες, οι αποφάσεις τῆς Συνόδου αὐτῆς;

Καθηγητής: Όπως εἶπα, ἡ ὀνομασία πού ἔχει δώσει σέ αὐτήν τῆ Σύνοδο ἡ Όργανωτική Έπιτροπή διεκδικεῖ οἰκουμενικό κύρος. Εἶναι μάλιστα περίεργο, ὅτι ἀπειλεῖ, πώς ἂν δέν γίνουν ἀποδεκτές οἱ αποφάσεις τῆς, θά ὑπάρξουν σχίσματα. Θά ἔλεγα, ὅτι τήν εὐθύνη γι' αὐτά τά σχίσματα τήν ἀφήνει σ' ὅσους ἀμφισβητοῦν τίς ἀποφάσεις τῆς. Όμως, ἂν οἱ αποφάσεις αὐτές δέν εἶναι σύμφωνες μέ ὅλες τίς προηγούμενες Οἰκουμενικές Συνόδους, δέν ἔχουν, ἐκ τῶν πραγμάτων, κανέναν δεσμευτικό χαρακτήρα γιά κανέναν ἀπολύτως ἀπό τούς πιστούς. Έννοῶ, βεβαίως, τούς πιστούς, πού θά εἶναι στήν πράξη «ἐπόμενοι τοῖς ἀγίοις πατράσι». Καί αὐτή ἡ «ἀκολουθία» φαίνεται διά λόγων καί πράξεων.

Ποιά ἡ ἀναγκαιότητα συγκλήσεως τῆς Συνόδου

Δημοσιογράφος: Περιμένουμε, λοιπόν, αὐτήν τήν «ἀκολουθία», ὅπως εἶπατε, διά λόγου καί πράξεων. Καί τώρα, θά θέλαμε, μετά ἀπ' ὅλα αὐτά

πού σᾶς ἀκοῦμε νά μᾶς λέτε, κύριε Καθηγητά, νά μᾶς πεῖτε, ποιά ἐμφανίζεται νά εἶναι τελικά ἡ ἀναγκαιότητα στή σύγκληση τῆς Συνόδου αὐτῆς.

Καθηγητής: Κοιτᾶτε, ὅλο τό πρᾶγμα φαίνεται νά κατευθύνεται πρὸς μιά θεσμική νομιμότητα μέ Πανορθόδοξο κύρος. Μέχρι σήμερα, ὑποστηρίζονται, εὐκαίρως ἀκαίρως, οἱ οἰκουμενιστικές ἀπόψεις ἀπό τήν συντριπτική πλειοψηφία τῶν Προκαθημένων τῶν Όρθοδόξων Τοπικῶν Έκκλησιῶν, ἀλλά καί ἀπ' τούς περισσότερους Πανεπιστημιακούς Καθηγητές τῆς Θεολογίας καί ὄχι μόνον ἀπό αὐτούς, ὅπως εἶμαι σέ θέση νά γνωρίζω. Πλήν ὅμως, δέν ὑπάρχει καμμία ἔως τώρα θεσμική κατοχύρωση τῶν ἀποψέων αὐτῶν ἀπό μιά Πανορθόδοξη Σύνοδο καί, κατά τῆ γνώμη μου, αὐτό ἀκριβῶς ἐπιχειρεῖται αὐτήν τήν στιγμή.

Νά μὴν συγκληθεῖ ἡ Σύνοδος

Δημοσιογράφος: Ό σκοπός, λοιπόν, εἶναι ἡ προσπάθεια νά θεσμοθετηθοῦν, νά νομιμοποιηθοῦν, ὅπως μᾶς εἶπατε, ὅλα αὐτά τά Κείμενα, πού κατά καιρούς ἔχουν βγεῖ στήν δημοσιότητα ἢ ἔχουν συμφωνηθεῖ στό πλαίσιο τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Μιλῆσαμε

για τό σκοπό, για τήν ἀναγκαιότητα. Ἐσεῖς θεωρεῖτε, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα ἡ σύγκληση μιᾶς τέτοιας Συνόδου καί μέ τά θέματα ἔτσι, ὅπως ἔχουν ἐκφραστεῖ;

Καθηγητής: Θά σᾶς ἀπαντήσω εὐθέως καί αὐτά, πού θά πῶ, θά τά τεκμηριώσω, κατά τή γνώμη μου. Ἡ ἀποψή μου εἶναι, ὅτι τό καλύτερο πρᾶγμα, πού εὐχομαι, εἶναι νά μὴν συγκληθεῖ. Τήν ἔχω ἀκούσει αὐτή τήν εὐχή ἀπό πολλούς σοβαρούς Ἐπισκόπους, τόσο στήν Ἑλλάδα ὅσο καί στό ἐξωτερικό. Ποιός εἶναι ὁ λόγος αὐτῆς τῆς γνώμης; Εἶναι, ὅτι ἡ σύγκλησή της θά δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα ἀπ' αὐτά πού φιλοδοξεῖ νά λύσει. Καί τοῦτο, ἐπειδή σχεδόν, ὅπως φαίνεται ἀπό τή θεματολογία της, σχεδόν λέω ὄχι τελείως, δέν ἀκολουθεῖ τήν Ἁγιοπνευματική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ὡς πρός τή σύνθεσή της καί ὡς πρός τή θεματολογία της. Τό τελευταῖο αὐτό, πού σχετίζεται μέ τή σύνθεσή της, προδικάζει, κατά τήν προσωπική μου γνώμη, τήν παταγώδη ἀποτυχία της, ἐκτός βέβαια ἂν οὐσιαστικά αὐτοαναιρεθεῖ, ὡς πρός τίς ἐσφαλμένες δογματικά νεωτεριστικές της θέσεις, ἂν ἀρνηθεῖ δηλαδή αὐτά, πού εἰσηγεῖται. Τά ὅσα ὀρθά ὑποστηρίζονται στή θεματολογία της, για νά μὴν εἴμαστε ὑπερβολικοί, γιατί ὑπάρχουν κι αὐτά,

εἶναι τόσο αὐτονόητα ἀπ' τή μέχρι τώρα ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νά μή δικαιώνεται ἡ ἐπί τόσα χρόνια πολυέξοδη καί κωπιδῆς αὐτή προετοιμασία, ἡ ὁποία, ὅπως εἶπαμε, κυριολεκτικά, ἔχει τουλάχιστον 55 χρόνια.

Δημοσιογράφος: Πενήντα πέντε χρόνια μιᾶς προετοιμασίας, πού πέρασε ἀπό πολλά στάδια ἐνδεχομένως. Θά ἦταν ἐνδιαφέρον, ὅπως λέγαμε καί στίς προηγούμενες συζητήσεις μας, κύριε Καθηγητά, νά μαθαίναμε τά Πρακτικά. Πῶς ἀπό τή μία θεματική ἔφθασαν στήν ἄλλη, ἢ πῶς τελικά ἔφθασαν στή ἐπικαιροποίηση τοῦ ἀντικειμένου;

Τό πνεῦμα καί τό φρόνημα τῶν πρωτεργατῶν τῆς Μεγάλης Συνόδου

Καθηγητής: Κι αὐτό, ὄχι για ἄλλο λόγο -ἔτσι κουτσομπολιοῦ θά λέγαμε- ἀλλά για νά δοῦμε τό πνεῦμα, ἀπό τό ὁποῖο διέπονταν αὐτοί οἱ συντάκτες ἢ οἱ εισηγητές αὐτῶν τῶν θεμάτων. Ὅταν ἀναθεωροῦν, ὅταν βάζουν στό περιθώριο κάποια θέματα, ποιά ἦταν τά ἐπιχειρήματα αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι διαφωνοῦσαν μέ αὐτά.

Ἔχει τεράστια σημασία, νά δεῖ κανεὶς καταγραμμένο αὐτό τό φρόνημα.

Καί ἐπειδή υπάρχουν κριτήρια καί προ-
ϋποθέσεις ἀγιοπνευματικές, γιά νά
ἀποτιμήσει κανείς αυτό τό πνεῦμα, νο-
μίζω, ὅτι καί ἐπιστημονικά - θεολογικά
θά ἦταν πάρα πολύ ἐνδιαφέρον, νά τά
δεῖ κανείς αὐτά τά κείμενα. Βεβαίως,
ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας κάποια πράγματα
ἀπό τίς προηγούμενες Πανορθόδοξες,
πράγματα πού ἄλλαξαν θεματολογικά,
ἄλλαξαν λεκτικά. Γνωρίζουμε, ἐπειδή
ἔγιναν στήν ἐποχή μας, ποιοί λίγο πο-
λύ τά εἰσηγήθηκαν. Γνωρίζουμε ποιοί
εἶναι αὐτοί καί γιατί τελικῶς ἔγινε αὐ-
τός ὁ συμβιβασμός. Καί ἂν εἶναι δυνα-
τόν -κατά τήν ἀποψή μου- νά γίνονται
σέ καίρια θέματα δογματικά τέτοιοι
συμβιβασμοί. Πάντα θυμᾶμαι τήν ρή-
ση τοῦ Πατρός Παῖσιου, ὅτι τά δόγμα-
τα δέν μπαίνουν στήν ΕΟΚ, στά δόγμα-
τα δέν γίνονται ἐκπτώσεις.

Δημοσιογράφος: Ἄρα, οὔτε χωρᾶ
ἢ γλώσσα τῆς διπλωματίας σ' αὐτά τά
θέματα.

Καθηγητής: Προφανῶς.

Δημοσιογράφος: Γιατί μοιάζουν
αὐτά τά Κείμενα, καί ιδιαίτερα αὐτό
τό προβληματικό Κείμενο, νά διπλω-
ματίζουν ἐπικίνδυνα. Ὅπως λέει καί
χαριτωμένα ἓνα γεροντάκι, «διπλω-
ματία σημαίνει νά ἔχεις δύο μάτια
καί νά βλέπεις πότε ἀπό δῶ, πότε ἀπό
κεῖ» καί νά τά στρογγυλεύεις.

Καθηγητής: Ὅχι ἀπλῶς αὐτό, ἀλ-
λά διπλωματία εἶναι ἢ ἐπίσημη ἔκ-
φραση τῆς ὑποκρισίας. Τά δύο μάτια
τῆς διπλωματίας εἶναι κάτι ἀντίστοιχο
μέ τήν διψυχία, τήν ὁποία καταδικά-
ζει ἡ Ἁγία Γραφή. Πουθενά ὁ Χριστός
δέν μᾶς ἔδωσε ἐντολή διπλωματίας
καί πουθενά τό Πνεῦμα τό Ἅγιο δέν
ὀνομάζεται διπλωματικό, ἀλλά ὀνο-
μάζεται «εὐθές».

Οἱ σύγχρονοι ἅγιοι γιά τήν Μεγάλη Σύνοδο καί τόν Οἰκουμενισμό

Δημοσιογράφος: Μιλήσατε, κύ-
ριε Καθηγητά, γιά τά πενήντα πέντε
χρόνια τῆς προετοιμασίας αὐτῆς τῆς
Συνόδου. Νωρίτερα, εἶπατε κάτι, τό
ὄποιο καί μεῖς ἀκοῦμε πολλές φορές
νά τό εὐχονται ὀλόκαρδα ἀρκετοί,
νά μήν συγκληθεῖ τελικά αὐτή ἡ Σύ-
νοδος, γιατί φοβοῦνται, ὅτι θά εἶναι
πρόκληση περισσοτέρων προβλη-
μάτων παρά θά ἐπιτευχθοῦν λύσεις.
Θά θέλαμε, νά μᾶς πεῖτε ἀπό τή δι-
κή σας ἐμπειρία, κύριε Καθηγητά, ἂν
ὑπάρχει κάποιος σύγχρονος Ἅγιος τῆς
Ἐκκλησίας μας, ἀφοῦ μιᾶμε γιά τά
τελευταῖα πενήντα πέντε χρόνια τῆς
προετοιμασίας αὐτῆς τῆς Συνόδου,
πού νά εἶχε ἐκφραστεῖ σαφῶς γιά τή
σύγκλησή της.

Καθηγητής: Εύχαριστώ. Αυτό τό ερώτημα είναι καίριο από τήν άποψη, ότι θά δώσει μιά φερεγγυότητα καί σε έκείνα, τά όποια είπα, κατά τή γνώμη μου. Τά περισσότερα πράγματα από αυτά πού είπα, δέν άποτελοϋν γνώμη μου, αλλά είναι αυτό, πού κεΐται καί είναι τελείως άδιαμφισβήτητο.

Σέ μερικές περιπτώσεις μίλησα αϋθόρμητα, διακινδύνευσα τή γνώμη μου. Θά πρέπει νά σάς πώς όμως, έπειδή τά θέματα αυτά είναι πάρα πολύ σοβαρά, αϋτή ή γνώμη μου δέν δημιουργήθηκε τή στιγμή, πού με ρωτήσατε. Είναι πράγματα, τά όποια τά έχω βασανίσει μέσα μου καί τά έχω αναζητήσει, ως προς τήν αϋθεντικότητα τών άπαντήσεών τους, στά πρόσωπα άγιων, τούς όποιους συνέβη νά έχω γνωρίσει, όπως σάς είπα. Ναί, είμαστε εύτυχεΐς οί Όρθόδοξοι, πού έχουμε σήμερα άγιους, οί όποιοι συνέβη νά έχουν άγιοκαταταχθεΐ κίολας, όποτε τό κϋρος τους πλέον είναι άδιαμφισβήτητο.

Δημοσιογράφος: Σέ σχέση μ' αϋτό, πού λέγαμε στην προηγούμενη ραδιοφωνική μας συνάντηση, για τήν κατάταξη μέ τήν επίσημη πράξη τής Έκκλησίας.

Καθηγητής: Έτσι, ναί, γιατί ή συνείδηση τής Έκκλησίας είναι αϋτή,

πού άγιοκατατάσσει καί, από πλευρās ληξιαρχικής πράξεως, τό κάνει θεσμικά καί μιά Σύνοδος.

Άν θελήσουμε νά αναφερθοϋμε καταλεπτώς στα πρόσωπα αϋτά, δέν θά μās έφθανε ή ώρα, πού έχουμε για τήν ραδιοφωνική έκπομπή. Γι' αϋτούς όμως, πού κάπως γνωρίζω, θά πω λίγα πράγματα καί θά παραπέμψω απλώς.

Άγιος Ίουστίνος Πόποβιτς

Πρῶτα θά πω για τόν Άγιο Ίουστίνο Πόποβιτς. Ο Άγιος Ίουστίνος συνέβη νά είναι καί όμότεχνός μου, Καθηγητής δηλαδή τής Δογματικής στό Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου, ό όποιος πριν από 45 χρόνια -υπογραμμίστε το αϋτό- αντίταχθηκε σε αϋτά ακριβώς,

πού επιχειρεί νά κάνει ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος, γιατί ἔτσι ὀνομαζόταν καί τότε ἐπὶ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου καί στή συνέχεια. Καί μάλιστα εἶναι ἐντυπωσιακό τό γεγονός, ὅτι ἐπισημαίνει αὐτά, τά ὁποῖα λέμε κι ἐμεῖς.

Καί γιά νά σᾶς πῶ ἔτσι -μέ δυό λόγια- τήν ἱστορία τοῦ πράγματος, πού μοῦ ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση. Τήν Ἐπιστολή του-Υπόμνημα, πού ὑπέβαλε στήν Ἱεραρχία τοῦ Πατριαρχείου τῆς Σερβίας, τήν διάβασα ἐκ τῶν ὑστέρων, δηλαδή αὐτές τίς θέσεις μου τίς εἶχα καί χωρίς νά διαβάσω τήν Ἐπιστολή του. Ἦταν ὅμως πολύ μεγάλη ἡ χαρά μου, ὅταν διαπίστωσα, ὅτι τά ἐπιχειρήματα, τά ὁποῖα καί ἐγώ ἀπό τήν δική μου θέση καί μελέτη καί συνείδηση ἔχω πεῖ, εἶναι ἀκριβῶς τά ἴδια μέ αὐτά, τά ὁποῖα μελέτησα. Λέει λοιπόν ἐκεῖ ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος, ὅτι κάθε νέα Μεγάλη ἢ Οἰκουμενική Σύνοδος δέν θά εἶναι οὔτε Ἁγία οὔτε Οἰκουμενική οὔτε Η΄, ἂν προηγουμένως δέν δεχθεῖ τίς προγενέστερες Οἰκουμενικές Συνόδους καί τίς ἀσάλευτες ἀποφάσεις τους. Βλέπετε, ὅτι ἀκόμη κι ἂν θέλει νά παρακάμψει τή λεγομένη Η΄ καί Θ΄ καί θελήσει αὐτή νά λεχθεῖ ὡς τέτοια, θά πρέπει ὑποχρεωτικῶς νά ἀποδεχθεῖ καί ρητῶς τίς ἀποφάσεις αὐτές. Γιατί βλέπουμε σά Πρακτικά τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅτι κάθε ἐπόμενη δέν λέει, ὅτι ἀπλῶς

ἀποδέχεται τίς ἀποφάσεις. Τίς διαβάζουν τίς ἀποφάσεις, καί τίς καταδίκες τίς διαβάζουν. Καί συμφωνοῦν ἐπ' αὐτῶν. Ἄρα, ἔχουμε ἓνα πολύ βασικό στοιχεῖο, πού εἶπαμε προηγουμένως, καί τό ὁποῖο ἔχει τή σημασία του, ὅτι προσανατολίζει ὡς πρός τίς θέσεις, οἱ ὁποῖες θά ἐκφραστοῦν.

Καί τότε, ἀκόμη, προετοιμάζετο ἡ μέλλουσα Μεγάλη Πανορθόδοξος Σύνοδος μέ τήν ἴδια μεθοδολογία. Θέλετε νά σᾶς πῶ, ποιός εἶναι ὁ χαρακτηρισμός αὐτῆς τῆς μεθοδολογίας; Ἐμένα μοῦ βγήκε αὐθόρμητα, ἐπειδή εἶδαμε καί διαβάσαμε τά Πρακτικά τῆς Β΄ Βατικανείου Συνόδου, ὅτι εἶναι δηλαδή σχολαστική ἡ μεθοδολογία. Τί μᾶς λέει ὁ Ἅγιος; Προετοιμάζεται μέ καθαρά σχολαστικοπροτεσταντική θεματολογία. Τό σχολαστική ἀφορᾷ τόν Ρωμαιοκαθολισμό. Ἀλλά καί ἡ προτεσταντική θεματολογία, ὅπως εἶδαμε, ἡ ἀναγνώριση δηλαδή τῶν Προτεσταντῶν, εἶναι τό ζητούμενο ἀπό τοὺς Προτεστάντες. Οἱ Προτεστάντες ἔχουν τήν ἀγωνία τῆς ἐνότητος αὐτῶν τῶν ἰδίων, διότι πολυδιασπῶνται διαρκῶς. Καί φτάσαμε τώρα ἐμεῖς στό σημεῖο, τή βοήθεια πρός αὐτούς νά τήν ἐκφράσουμε μέ ἓνα ἐντελῶς ἀπαράδεκτο τρόπο, υιοθετώντας ὅλους αὐτούς, μέ τίς ἀντιφάσεις μεταξύ τους, ὡς «ἐκκλησίες», ἢ τό Ρωμαιοκαθολικισμό μέ τέτοιες ἀποκλίσεις. Ἡ θεματολογία, λοιπόν, εἶναι

σχολαστική καί προτεσταντική καί ὄχι εὐαγγελική καί ἀγιοπατερική, ἡ ὁποία εἶχε πάντα ὡς σκοπό τῆς τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου.

Προσέξτε τώρα κατά λέξη τί λέει ὁ ἅγιος Ἰουστίνος: «Τό ὀρθοδοξότερον εἶναι νά μή συγκληθεῖ καθόλου ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος», οὐσιαστικά τῆς δίνει αὐτό τό νόημα, διότι αὐτό φιλοδοξεῖ νά εἶναι, «ἢ νά μή συμμετάσχει κάποιος σ' αὐτήν». Αὐτό δέν τό εἶπα ἐγώ. Εἰσηγεῖται, δηλαδή, ὁ Ἅγιος τή μή συμμετοχή Ἱεραρχῶν σ' αὐτήν. Δηλαδή, νά πέσει ἀπό μόνη της, μέ τή μή συμμετοχή. Ἐμεῖς ἔχουμε αὐτήν τήν πρακτική σήμερα; Ἐν μέρει τήν ἔχουμε. Ὑπάρχουν δύο θέματα, τά ὁποῖα ἔρχονται πρὸς συζήτησιν καί στά ὁποῖα δέν μετέχει ἡ Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας καί τῆς Ἀντιοχείας. Ἡ μή συμμετοχή, ὅμως, σημαίνει διαφωνία. Ἀφοῦ προηγουμένως μιλήσαμε γιά συμφωνία ὡς πρὸς τίς ἀποφάσεις, γεννᾶται τώρα ἓνα ἐρώτημα: Πῶς, παρά ταῦτα, ἔρχονται κάποια θέματα, ἀφοῦ ὀρισμένοι διαφωνοῦν;

Ἀλλά σᾶς λέγω τώρα, ἐπί τῆ βάσει τοῦ τί λέει ὁ Ἅγιος: Ἄν δέν πᾶνε κάποιοι Ἐπίσκοποι στή Σύνοδο, ὅποτε δέν θά εἶναι εἰκοσιτέσσερις, ἢ ἂν πᾶνε καί φύγουνε, διότι διαφωνοῦν καί δέν θέλουν νά εἶναι ἀπλῶς ἡ διαφωνία τους λεκτική ἢ μέ μειοψηφία, ἡ δυναμική αὐτή ἀπουσία τους ἀπό αὐτήν, θά δη-

μιουργήσει τό πρόβλημα τῆς νομιμότητάς της. Ἔτσι, γιά νά μήν παρεξηγηθῶ. Ἐπαναλαμβάνω. Ἡ πρόταση εἶναι τοῦ Ἁγίου. Συμφωνῶ καί ἐγώ, ἀλλά δέν ἦταν δική μου ἡ πρόταση. Αὐτό δέν τό εἶχα σκεφθεῖ. «Τί δύναται νά περιμένει κανεῖς ἀπό μίαν τοιαύτην Οἰκουμενικήν Σύνοδον;», διερωτᾶται ὁ Ἅγιος, «ἐν μόνον: σχίσματα καί αἰρέσεις καί διαφόρους ἄλλας συμφοράς. Αὐτό εἶναι ἡ βαθεῖα μου αἴσθησις καί ἡ πλήρης ὀδύνης ἐπίγνωσις. Δί' αὐτό παρακαλῶ καί ἱκετεύω τήν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας, νά ἀποσχεῖ ἀπό τήν συμμετοχήν εἰς τήν προετοιμασίαν τῆς Συνόδου καί ἀπό τήν συμμετοχήν εἰς τήν Σύνοδον».

Σᾶς διάβασα χαρακτηριστικά σημεῖα. Θά ἄξιζε νά ἀσχοληθοῦμε σέ μία ὠριαία ἐκπομπή, γιάτι αὐτό εἶναι ἓνα Ὑπόμνημα δεκαπέντε σελίδων, καί ἴσως -ἂν βροῦμε εὐκαιρία- εἶναι καλό νά τό θυμήσουμε σ' ὅλους, γιάτι εἶναι ad hoc. Ἐνα πρὸς ἓνα, ἀναφέρεται στήν ἱστορία -προϊστορία θά λέγαμε τώρα- τῆς Συνόδου, πῶς ἔφτασε ἐκεῖ, μέ ποιές μεθόδους, μέ ποιούς τρόπους, ποιά μεθοδολογία κ.τ.λ. καί ὅλα αὐτά θά ἦταν πολύ διαφωτιστικά. Βέβαια, ἐκ προοιμίου σᾶς λέω, ὅτι εἶναι μέσα στό πνεῦμα πού κινηθήκαμε καί ἐμεῖς, ἀλλά ἄλλο εἶναι νά ἀκούει κανεῖς τά λόγια ἐνός Ἁγίου.

Δημοσιογράφος: Κι όλα αυτά, πρίν από σαράντα πέντε χρόνια.

Καθηγητής: Κι όλα αυτά, πρίν σαράντα πέντε χρόνια. Τί θέλουμε νά ποῦμε μέ αυτό; Σέ σαράντα πέντε χρόνια, ἔχουμε προσθήκη χειροτέρων πραγμάτων καί, ἐπομένως, θά εἶχε νά πεῖ ὁ Ἅγιος ἀκόμη πιά πολλά καί πιά ἀύστηρά πράγματα.

Δημοσιογράφος: Ἀπό ὅσα γνωρίζουμε, κ. Καθηγητά, τότε ἡ Εἰσήγηση τοῦ ἀγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς- πού ἦτανε ἓνας Καθηγητής καί ἦτανε ἐξοριστος στήν Ἱερά Μονή Τσέλιε- ἔγινε ἀποδεκτή ἀπό τήν Σύνοδο; Διότι τότε ἦταν καί ὁ Κομμουνισμός.

Καθηγητής: Ἀκριβῶς. Καί αὐτά ἔχουνε σημασία. Λέει, δηλαδή, ὅτι δέν πρέπει νά γίνει ἡ Μεγάλη Σύνοδος καί γιά τόν πρόσθετο λόγο, ὅτι ὑπάρχουν Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες τελοῦν ὑπό ἀθεϊστικά καθεστώτα καί, ἐπομένως, θά ἔλθουν στή Σύνοδο, ὑπό ἐπιτήρηση, τρόπον τινά· αὐτό εἶναι τό ὑπονοούμενο. Ἀφήνω, ὅτι στρέφεται καί κατά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία τό 1969 ἀπεφάσισε τήν Intergocommunio, δηλαδή τήν μυστηριακή διακοινωνία μέ τόν Ρωμαιοκαθολικισμό. Σ' αὐτήν τήν περίπτωση, ὅσον ἀφορᾷ τήν συμμετοχή τους, εἶπε ὅτι, ἐπειδή καταπατήθηκαν δόγματα καί Κανόνες, δέν

θά πρέπει νά ἐπιτρέψει ὁ Θεός μιά τέτοια ἀποκαλυπτική φρικαλεότητα. Τήν σύγκληση δηλαδή μιᾶς Οἰκουμενικοῦ χαρακτήρα Συνόδου μέ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας παρακαλῶ, γιατί διέπραξε αὐτό τό πρᾶγμα, δηλαδή τήν διακοινωνία.

Φανταστεῖτε, τώρα, τί θά ἔλεγε με τή θεματολογία πού ἔχουμε ἐμεῖς. Ὅχι δηλαδή γιά κάποιους Ρώσους, πού διέπραξαν κάτι τέτοιο καί τό ἀνέστειλαν στή συνέχεια, ἀλλά γι' αὐτούς οἱ ὁποῖοι ἔχουνε μιά πολυμορφία αἰρετικῶν θέσεων. Γιατί αὐτός εἶναι ὁ Οἰκουμενισμός, μιά πολυμορφία αἵρεση. Ὁ ἴδιος ἦταν ὁ πρῶτος, πού μίλησε γιά τόν Οἰκουμενισμό, ὡς παναίρεση. Αὐτό, βεβαίως, δέν εἶναι καθόλου φανατικό. Τό λέω ἐξ ἀπόψεως ἐπιστημονικῆς -ἐπειδή ἀσχολήθηκα καί τό διδάσκω-, ἀφοῦ ἔχει πολλές ἐπί μέρους αἱρέσεις, γιά τίς ὁποῖες θά ἤθελα νά πῶ, ὅτι καί μιά ἀπ' αὐτές θά ἀρκοῦσε, γιά νά μήν ἔχουμε καμμιά σχέση μαζί τους. Μέ τό καμμιά σχέση, ἐννοῶ σ' αὐτήν τήν κατεύθυνση, ὄχι τό νά μή συζητᾶμε μαζί τους, προκειμένου οἱ ἄνθρωποι νά κατανοήσουν τό ὀρθό, ἄν θέλουν. Ὅχι ὅμως νά τούς θεωρήσουμε ὡς «ἐκκλησία», παρά ταῦτα, ἐνῶ δηλαδή ἐμμένουν σ' αὐτά, πού πιστεύουν, καί ἐνόσω δέν ζητοῦν νά ἔρθουν στήν Ὁρθοδοξία. Ἀπλῶς, ζητοῦν τήν ἀναγνώρισή τους

ὡς ἀληθινή Ἐκκλησία, ὡς Ἐκκλησίες, ὑπό τήν ἔννοια τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλά αὐτό νοεῖται Βιβλικά, ὡς ἡ Ἐκκλησία «ἡ οὖσα ἐν Ἑλλάδι, ἐν Ρωσίᾳ» κ.λπ., ὅπως τό λέει δηλαδή ἀκριβῶς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆ οὖση ἐν Κορίνθῳ...». Μιλᾶμε πάντα γιά Μία Ἐκκλησία, γιά τήν Μία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία παροικεῖ σέ διάφορα μέρη.

Ἐδῶ, ὅμως, δέν πρόκειται περί αὐτῆς τῆς ταυτότητας, ἀφοῦ, ἀπό πλευρᾶς περιεχομένου, ἀπέχει πόρρω, καί μάλιστα, ὅσο περνοῦν τά χρόνια –μιά καί ἀναφερθήκαμε στά 45 χρόνια-, ἔχουν ἀύξηθεῖ πολύ αὐτές οἱ αἰρέσεις. Εἶναι ἐκπληκτικό, δηλαδή, τό πῶς τόλμησαν αὐτοί οἱ Ἐπίσκοποι νά βάλουν τήν ὑπογραφή τους γιά αὐτήν τήν θεματολογία καί μόνο, πῶς μπόρεσαν νά τήν εἰσηγηθοῦν. Γιατί, ἐκεῖ στήν Εἰσήγηση, φαίνονται καί οἱ προθέσεις σου. Εἰσηγεῖσαι αὐτό, πού θέλεις νά ψηφισθεῖ. Καί δέν μπορῶ νά τό συλλάβω, νοητικά, αὐτό τό πρᾶγμα. Δέν μοῦ κάθεται μέ κανέναν τρόπο μέσα μου, πῶς ἕνας Ὁρθόδοξος εἰσηγεῖται ἕνα τόσο ἀντορθόδοξο πρᾶγμα, πού ἀφορᾷ τό πιό καίριο καί λεπτό σημεῖο τῆς πίστεώς μας, τήν Ἐκκλησία, δηλαδή, ὡς Μία.

Δημοσιογράφος: Αὐτό εἶναι πραγματικά ἕνα εὐλογο ἐρώτημα. Δέν ξέρω, ἂν μποροῦμε νά δώσουμε ἀπάντηση, δέν εἴμαστε καί σέ θέση μᾶλλον νά δώσουμε ἀπάντηση, ἀλλά εἶναι καλό, πού τό θέτετε τό ἐρώτημα.

Καθηγητής: Ἀπάντηση κανονικά, θεολογικά, ὑπάρχει. Καθετί, τό ὁποῖο γίνεται, ἔχει τό ὑπόβαθρό του στήν καρδιά μας. Ἀλλά ἀφῆστε, νά μή συζητήσουμε γι' αὐτό τό θέμα αὐτή τή στιγμή, γιατί τώρα μιλᾶμε γιά πράγματα, πού τρέχουν καί ὄχι γιά τίς προϋποθέσεις, πού ὁδήγησαν, ἂν καί αὐτό θά ἄξιζε πολύ τόν κόπο. Ἀρκεῖ νά σᾶς πῶ, ὅτι τό δόγμα συμπυκνώνει τήν ἀγιοπνευματική ζωή, καί ὅταν δέν ὑπάρχει ἀγιοπνευματική ζωή, τότε θέλουμε ἀλλότρια δόγματα, γιά νά στεγάζουν αὐτή τή ζωή, δηλαδή τήν ἐσφαλμένη ζωή. Καί αὐτό εἶναι τραγικό νά τό εἰσηγοῦμαστε ἐμεῖς. Ἐντάξει, τό λένε οἱ ἑτερόδοξοι· ἐντάξει, κυκλοφοροῦσε ἀτελῶς, ἐκπροσωπημένο ἀκόμη καί ἀπό πολύ ὑψηλά στήν Ἱεραρχία πρόσωπα, ἀλλά νομίζω μέσα σ' ἕνα πλαίσιο ἀνοχῆς. Καί οἱ πιστοί, ἀναμένοντας καί προσευχόμενοι, τό ἄφηναν νά τακτοποιηθεῖ κάποια μέρα, θεσμικά. Ἀλλά σᾶς εἶπα, ἐγώ περίμενα νά γίνει αὐτή ἡ Μέλλουσα Σύνοδος, ἀλλά γιά νά τά καταδικάσει αὐτά, ὄχι νά τά υιοθετήσῃ. Αὐτό εἶναι ἡ ἐκπληξή μου.

Δημοσιογράφος: Αύτη εἶναι τότε καί ἡ ἔκπληξη τοῦ Ἁγίου Ἰουστίνου.

Καθηγητής: Ναί. Γι' αὐτό καί εἰσηγεῖται ἀπλῶς νά μή γίνει καθόλου. Γιατί, κοιτᾶτε, τόν ἀντιλαμβάνομαι. Ἐγώ εἶπα κομψά, νά ἀποσυρθεῖ τό θέμα, γιά νά μήν κάνω μάθημα σέ Ἐπισκόπους. Ἀλλά τώρα, μιά καί τό συζητᾶμε εὐρέως καί ἐνώπιον τῶν ἀκροατῶν μας δημοσίᾳ, πρέπει νά πῶ, ὅτι δέν εἶναι τυχαῖο, ὅτι μπῆκε τό θέμα αὐτό καί ὅτι δέν θά εἶναι μόνο αὐτό. Δηλαδή, αὐτά τίθενται πρός συζήτηση, φυσικά, καί διόρθωση ἢ ἀπόρριψη, σέ μιά τελική συμφωνία. Ὅταν, ὅμως, ξέρει κανεῖς τήν ὅλη αὐτή προϊστορία, φοβᾶται καί γιά ἄλλα πράγματα, τά ὁποῖα δέν φαίνονται καθαρά καί μπορεῖ ἐκεῖ νά κυριαρχήσουν. Μέ τέτοιες προδιαγραφές, ὅλα εἶναι ἀναμενόμενα.

Γι' αὐτό, ἡ σύστασή του ἦταν νά μή γίνει ἡ Σύνοδος. Καί θυμᾶμαι τότε, ὅτι ἤμουν φοιτητής, ὅταν τό πληροφορήθηκα αὐτό, ὄχι ἀπό κείμενο ἀλλά ἀκουστικά, καί εἶπα τήν ἐκφραση: «καί πῶς γνωρίζει ὁ π. Ἰουστῖνος Πόποβιτς, ὅτι δέν θά ἐνεργήσει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ;». Ὡς φοιτητής τῆς Θεολογίας, πού ἤμουν, δέν εἶχα τίς προϋποθέσεις νά τό καταλάβω. Τώρα, ὅμως, πού βλέπω καί γνωρίζω τά πράγματα, ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι δέν μπορεῖ νά κυριαρχήσει τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, ὅταν δέν

εἶναι ἐνεργό στίς καρδιές μας. Τουλάχιστον, μέχρι τή διατύπωση φαίνεται, ὅτι δέν ἐκφράζεται τό Πνεῦμα τό Ἅγιο. Θά μποροῦσε βεβαίως νά ἐκφρασθεῖ ἐκεῖ πέρα μέσα στή Σύνοδο, ὑπό τήν προϋπόθεση, ὅτι αὐτό εἶναι ἤδη ἐνεργό στίς καρδιές κάποιων, πού θά κληθοῦν ἐκεῖ «κατά λάθος»; Θά μοῦ ἐπιτρέψετε ἐντός εἰσαγωγικῶν νά τό πῶ, «ἀπό κάποιους», οἱ ὁποῖοι θά ξεφύγουν τίς ἐνδεχόμενες μεθοδεύσεις; Εἰκασία κάνω. Δέν εὐχομαι, νά κάνουν τέτοιες μεθοδεύσεις, γιατί δέν ἔχει γίνει γνωστός ὁ τρόπος. Εἰκοσιτέσσερις Ἐπίσκοποι. Ποιοί; Οἱ «ἄριστοι»; Καί ποιοί εἶναι οἱ ἄριστοι; Καί πῶς μετράτε τό ἄριστο; Εἶναι οἱ λογιότεροι; Οἱ ἐπιστημονικότεροι; Ἐδῶ, πῆγαν ὁ Ἅγιος Νικόλαος καί ὁ Ἅγιος Σπυρίδων στήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο καί, ὡς ὀλιγογράμματοι, ἔπαιξαν καθοριστικό ρόλο. Ἐξίσου, ὅπως συνέβαλε ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος ἦταν λογιότατος.

Τό θέμα δέν εἶναι, πόσα γράμματα ξέρουμε ἢ πόσο εὐφυεῖς κατά κόσμον εἶμαστε, ἀλλά ἂν ἔχουμε τήν εὐφυΐα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό ὁποῖον εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, καί ἡ ὁποία δέν ἐκφράζεται, ὅπως ἔλεγε ὁ Ἄπ. Παῦλος, μέ περίτεχνα λόγια. Ἀλλά ἐνεργώντας τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, ἐκ τῶν ἀκολουθούντων σημείων, πειθώμεθα γιά τοῦ λόγου τό ἀσφαλές. Ὅπως δηλαδή στήν περίπτωση τοῦ Ἁγίου Σπυ-

ρίδωνος. Μέ τί κριτήρια θά ἔβγαζε κανείς ἀπό τό σύλλογο τῶν Ἐπισκόπων τόν ἀγράμματο ποιμένα, ἂν ἀκολουθοῦσε ἡ Οἰκουμενική ἐκείνη Σύνοδος τήν ἀριστοκρατική αὐτή ἐπιλεκτική στάση ἔναντι τῶν συνέδρων; Ὁ ὁποῖος μέ ἕναν πολύ ἀπλό τρόπο, μ' ἕνα παράδειγμα θαυματουργικό, ἔδειξε τήν τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά καί ὁ τρόπος πού φέρθηκε ὁ Ἅγιος Νικόλαος ἐπιβραβεύτηκε ἀπό τόν ἴδιο τόν Χριστό καί τήν Παναγία, γιά νά μὴ ἀναφερόμαστε σέ λεπτομέρειες, ἐνῶ ὁ τρόπος του, ὡς γνωστόν, ἦταν –κοσμικά θεωρούμενος– καταδικαστέος.

Ἀλλά, εἶπα πρό ὀλίγου, ὅτι ὑπάρχουν κι ἄλλοι ἅγιοι στήν Ἐκκλησία μας, οἱ ὁποῖοι μᾶς βοήθησαν, σέ ἀνύποπτο

χρόνο τοῦ παρελθόντος, νά κατανοήσουμε καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, δηλ. τή χαρισματική πλευρά, τήν ἴδια αὐτή ἀλήθεια. Ἐνας τέτοιος εἶναι ὁ π. Φιλόθεος Ζερβάκος. Ἐχουμε πολλά σχετικά κείμενα δικά του, καί νομίζω, ὅτι οἱ πάντες τά γνωρίζουν.

Δημοσιογράφος: Νά ποῦμε, ὅτι στή συνείδηση τοῦ πιστοῦ λαοῦ ἀπολαμβάνει τήν τιμή τῆς ἀγιότητος μέ ὅσα ἔχουν σημειωθεῖ καί ἔχουν καταγραφεῖ. Απομένει ἡ πράξη τῆς Ἐκκλησίας, ἂν καί ὅποτε γίνει ἢ καί ποτέ.

Ἅγιος Παῖσιος

Καθηγητής: Ναι. Δέν εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἀγιοκατάταξη. Ἐχουμε καί τόν π. Παῖσιο, ὁ ὁποῖος ἔγραψε μία Ἐπιστολή πρὸς τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα, ὅταν ἔκανε ἐκεῖνα τά ἀνοίγματα, καί εἶπε ὁ Ὅσιος πράγματα, τά ὁποῖα εἶναι ἐντυπωσιακά καί στά ὁποῖα συμφωνῶ. Καί μὴ γνωρίζοντας τήν Ἐπιστολή αὐτή τῆ συγκεκριμένη, ἐκφραζόμενοι κι ἐγώ μέ αὐτόν τόν τρόπο καί ἀποροῦσα, πῶς ἔκανα ἕνα πρᾶγμα, πού ποτέ, νωρίτερα, δέν τό εἶχα σκεφτεῖ. Γιά νά καταλάβετε, θά σᾶς διαβάσω ἕνα ἐλάχιστο τμήμα αὐτῆς τῆς Ἐπιστολῆς πρὸς τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα: «Φαντάζομαι ὅτι θά μέ καταλάβουν ὅλοι», ἔγραφε,

«ὅτι τά γραφόμενά μου δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἕνας βαθύς μου πόνος διά τήν γραμμήν καί κοσμικήν ἀγάπην, δυστυχῶς, τοῦ πατέρα μας κ. Ἀθηναγόρα. Ὅπως φαίνεται, ἀγάπησε μίαν ἄλλην γυναῖκα μοντέρνα, πού λέγεται Παπική Ἐκκλησία, διότι ἡ Ὁρθόδοξος Μητέρα μας δέν τοῦ κάμνει καμμίαν ἐντύπωσι, ἐπειδή εἶναι πολύ σεμνή. Αὐτή ἡ ἀγάπη, πού ἀκούσθηκε ἀπό τήν Πόλι, βρῆκε ἀπήχησι σέ πολλά παιδιά του, πού τήν ζοῦν εἰς τās πόλεις. Ἄλλωστε αὐτό εἶναι καί τό πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας: ἡ οἰκογένεια νά χάσῃ τό ἱερό νόημά της ἀπό τέτοιου εἴδους ἀγάπες, πού ὡς σκοπό ἔχουν τήν διάλυσιν καί ὄχι τήν ἔνωσιν». Ὁ λόγος του εἶναι παραβολικός. Ἀναφέρεται στήν Ὁρθοδοξία ὡς οἰκογένεια: «Μέ μιά τέτοια περίπου κοσμική ἀγάπη καί ὁ Πατριάρχης μας φθάνει στή Ρώμη. Ἐνῶ θά ἔπρεπε νά δείξῃ ἀγάπη πρῶτα σέ μᾶς τά παιδιά του καί στή Μητέρα μας Ἐκκλησία, αὐτός, δυστυχῶς, ἔστειλε τήν ἀγάπη του πολύ μακριά. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά ἀναπαύσῃ μέν ὅλα τά κοσμικά παιδιά, πού ἀγαποῦν τόν κόσμον καί ἔχουν τήν κοσμικήν αὐτήν ἀγάπην, νά κατασκανδαλίσῃ ὅμως ὅλους ἐμᾶς, τά τέκνα τῆς Ὁρθοδοξίας, μικρά καί μεγάλα, πού ἔχουν φόβο Θεοῦ... Μετά λύπης μου ἀπό ὅσους φιλενωτικούς ἔχω γνωρίσει, δέν εἶδα νά ἔχουν

οὔτε ψίχα πνευματική οὔτε φλοιό. Ξέρουν ὅμως, νά ὀμιλοῦν γιά ἀγάπη καί ἐνότητα, ἐνῶ οἱ ἴδιοι δέν εἶναι ἐνωμένοι μέ τό Θεό, διότι δέν τόν ἔχουν ἀγαπήσει».

Δέν θέλω νά μακρηγορήσω. Νομίζω, ὅτι ἀπό αὐτά τά λίγα, εἶναι πολύ σαφές τό πνεῦμα τοῦ Ἁγίου Πατρός. Γιά ὅσους ἐνδιαφέρονται νά τήν ἀναζητήσουν αὐτήν τήν Ἐπιστολή, ἡ ὁποία γράφτηκε στίς 23 Ἰανουαρίου 1969, μποροῦν νά τήν βροῦνε.

**π. Ἐφραίμ
Κατουνακιώτης**
«ἄνωθεν ἀποκάλυψη»

Στή συνέχεια, θά πῶ κάτι, τό ὁποῖο ἔχει νά κάνει μέ προσωπική κατάθεση. Συνδεόμενα ἐπί δεκαετίες μέ τόν π. Ἐφραίμ τόν Κατουνακιώτη, τοῦ ὁποίου τό ἦθος καί τό φρόνημα εἶναι ἐγνωσμένα. Εἶναι ἐγνωσμένο, ἐπίσης, ὅτι εἶχε κι αὐτός «πνευματική τηλεόραση». Ὅσον ἀφορᾷ ἐμένα, πολλές φορές πήγαινα μέ τήν πρόθεση, νά θέσω κάποια ἐρωτήματα πολύ συγκεκριμένα, μέ μία ἀξιολογική σειρά, καί χρησιμοποιώντας τό δικό μου λεξιλόγιο. Καί ὅταν πήγαινα κοντά του, χωρίς νά τοῦ θέσω κᾶν τήν ἐρώτηση, μοῦ ἀπαντοῦσε μέ αὐτήν τή διαδοχή τῶν ἐρωτημάτων πού εἶχα καί μέ τό λεξιλόγιό μου. Τό λέω, ὡς

προσωπική πείρα. Δέν αποτελεί κάτι καινοφανές. Αυτό συνέβαινε καί μέ πολλούς άλλους.

Κάποτε, λοιπόν, νεαρός τότε καθηγητής στή Θεολογική, μιλάμε τώρα πρίν από τριάντα χρόνια, τοῦ εἶπα τό ἐξής. Ἐπειδή καί στή Θεολογική Σχολή, ιδιαίτερα τῆς Θεσσαλονίκης, τό κλίμα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἀνθεῖ, εἶχα κάποια ἐντονα προβλήματα καί ἐρωτήματα, ἐπειδή ἔβλεπα νά ἐκπροσωπεῖται ἀπό σεβαστούς, κατά τά ἄλλα, καθηγητές. Φυσικά, τόσο ἡ συνείδησή μου ὅσο καί οἱ γνώσεις μου ἀντιδροῦσαν μέν, ἤθελα ὅμως, πέρα ἀπό τήν ἐπιστημονική μου θέση, νά ἔχω καί τήν χαρισματική ἀπάντηση, πρᾶγμα τό ὁποῖο ἔκανα καί σέ πάρα πολλά ἄλλα θέματα.

Τόν ρώτησα, λοιπόν, ἐπί τοῦ συγκεκριμένου, μήπως μπορεῖ νά μοῦ πεῖ τί πρᾶγμα εἶναι ὁ Οἰκουμενισμός. Μοῦ ἀπήντησε ἀπερίφραστα καί χωρίς καμμία δυσκολία: «Αὐτήν τήν ἐρώτηση, παιδί μου, μοῦ τήν ἔχει κάνει κι ἓνας ἀκόμη νωρίτερα ἀπό σένα. Ἐγώ, ἐδωπέρα ἐπάνω, βρίσκομαι σαράντα χρόνια στά βράχια. Ἐχω ξεχάσει καί τά ἑλληνικά μου»- σημειωτέον τελείωσε σχολαρχεῖο - «ἀλλά μ' αὐτό τό θέμα δέν ἔχω ἀσχοληθεῖ. Γι' αὐτό, ἐπειδή ἔπρεπε νά τό ἀπαντήσω, ἀφοῦ δέχτηκα ἐρώτημα καί δέν εἶχα καμία γνώμη πάνω στό θέμα, πῆγα στό κελλί μου καί προσευχήθηκα καί

ρώτησα τόν Χριστό νά μέ πληροφορήσει τί εἶναι ὁ Οἰκουμενισμός. Πῆρα τήν ἀπάντησή του, ἡ ὁποία εἶναι, ὅτι ὁ Οἰκουμενισμός ἔχει πνεῦμα πονηρίας καί κυριαρχεῖται ἀπό ἀκάθαρτα πνεύματα». Καί τόν ρώτησα, πῶς ἀκριβῶς πιστοποιήθηκε αὐτό. Μοῦ ἀπάντησε, πῶς «μετά τήν προσευχή γέμισε τό κελλί μου ἀπό ἀφόρητη δυσωδία, ἡ ὁποία μοῦ ἔφερνε ἀσφυξία στήν ψυχή, δέν μποροῦσα νά ἀναπνεύσω πνευματικά». Τόν ρώτησα, ἂν αὐτό ἦταν ἓνα ἔκτακτο γεγονός γι' αὐτόν ἢ ἂν ἔτσι τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Χριστός σέ ἀνάλογες περιπτώσεις καί μέ βεβαίωσε, ὅτι «σέ ὅλες τίς περιπτώσεις, πού εἶναι μπλεγμένες μέ μάγια, μέ ἀκάθαρτα πνεύματα, αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση, στήν ὁποία μέ εἰσάγει. Μερικές φορές ὑπάρχει καί λεκτική ἀπάντηση, ἀλλά στήν προκειμένη περίπτωση, αὐτή ἦταν ἡ ἀπάντηση καί ἔχω ἀπολυτή τή βεβαιότητα, ὅτι ὁ Οἰκουμενισμός δέν ἔχει τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, ἀλλά τό πνεῦμα τό ἀκάθαρτο».

Αὐτό πού λέγω αὐτή τή στιγμή, θά μποροῦσε νά πεῖ κανείς, ἐνδεχομένως, ὅτι ἔχει χαρακτηῖρα ἐντυπώσεων. Σᾶς πληροφορῶ, ὅτι χάρηκα πάρα πολύ, ἐπειδή αὐτό, πού εἶπε σέ μένα προσωπικά, τό εἶδα καταγραμμένο καί ἀπό τήν εὐλαβῆ συνοδεία του, πού δημοσίευσε ἓναν τιμητικό Τόμο γύρω ἀπό τό πρόσωπό του, τήν πνευ-

ματικότητά του καί τά λόγια του. Πιστοποιεῖται λοιπόν καί ἀπό ἐκεῖ, ἀλλά ἐγώ τό διεσταύρωσα καί μέ ἄλλους ἀξιόπιστους θεολόγους, οἱ ὁποῖοι συνέβη νά τό ἀκούσουν προσωπικά. Δέν τό ἔχω πεῖ δημοσίᾳ μέχρι τώρα, ἀλλά τό ἔφεραν ἔτσι τά πράγματα, πού μέ ἀναγκάζουν νά τό πῶ. Βεβαίως, αὐτό ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στήν στάση μου ἀπέναντι στόν Οἰκουμενισμό. Ἐγώ, βεβαίως, ὡς καθηγητής, ὡς ἐπιστήμων, ὀφείλω σέ κάθε περίπτωση νά τό ἀνακρίνω τό θέμα μέ ἐπιστημονικά κριτήρια καί νά τεκμηριώνω τήν ἀποψή μου ἐπιστημονικά καί αὐτό κάνω καί στά μαθήματά μου, βήμα πρὸς βήμα. Ὅμως θεωρῶ, πῶς ἡ κατάθεση αὐτή εἶναι σημαντική, γιατί γίνεται μέ τρόπο χαρισματικό ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος δέν γνωρίζει κάτι γύρω ἀπὸ αὐτό τό πρόβλημα, δέν ἔχει διαβάσει, δέν ἔχει ἀκούσει, ἀλλά καταθέτει τήν ἄμεση πνευματική ἐμπειρία του. Νομίζω, ὅτι μιλοῦν ἐδῶ τά ἴδια τά πράγματα.

Πῶς πρέπει νά ἐνεργήσουμε;

Δημοσιογράφος: Ἐχουμε λοιπόν τοὺς Ἁγίους μας, τοὺς σύγχρονους Γέροντες, σύγχρονες ἀγιασμένες μορφές, πού τά τελευταῖα χρόνια μίλησαν

γι' αὐτά, πού ἔρχεται τώρα νά μιλήσει ἡ Σύνοδος, πού μέλλει νά συγκληθεῖ. Ἐμεῖς προσπαθήσαμε, κ. Καθηγητά, μέ τήν δική σας βοήθεια, νά προσεγγίσουμε ἓνα θέμα, πού εἶναι πάρα πολύ μεγάλο καί, δυστυχῶς, γιά τό ὁποῖο οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἐμᾶς ἔχουμε πλήρη μεσάνυχτα. Ἦταν, θεωρῶ, πολύ σημαντικά, ὅσα μᾶς εἶπατε, ἔστω καί σ' αὐτόν τόν πιεσμένο ραδιοφωνικά χρόνο. Θά ἤθελα, ὅμως, νά σᾶς ρωτήσω, πῶς θά ἐπιθυμούσατε νά λειτουργήσει αὐτή ἡ ἐνημέρωση, αὐτή ἡ πληροφόρηση, πού προσπαθήσαμε νά λάβουμε ἀπὸ ἐσᾶς, στίς καρδιές τῶν ἀκροατῶν μας, ἀλλά καί ὄλων μας;

Καθηγητής: Εὐχαριστῶ πάρα πολύ γι' αὐτήν τήν ἐρώτηση, γιατί θά ἔχει, κατά τήν γνώμη μου, ἀποφασιστική σημασία ἡ στάση μας μετὰ τήν πληροφόρηση. Ἡ πληροφόρηση δέν ἔχει ἐγκεφαλικό χαρακτήρα. Δέν ἔχει τήν ἔννοια, ὅτι εἶπα ἐγώ αὐτά τά πράγματα, γιά νά μάθουν οἱ ἀκροατές κάτι, πού ἀπλῶς δέν γνώριζαν. Καί καθένας φιλομαθῆς φυσικά θέλει νά γνωρίζει, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως λέει καί ὁ Ἀριστοτέλης, «φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται», δηλαδή θέλει ἐκ φύσεώς του νά μαθαίνει. Ἐδῶ, ὑπάρχει μιά πολύ πολύ συγκεκριμένη σκοπιμότητα. Τουλάχιστον ἐκ μέρους μου, πού εἶπα αὐτά τά πράγματα, μέ

αυτό τό ὕφος καί μέ αὐτόν τόν τόνο.

Ἀνάγκη προσευχῆς

Προσωπικά, θά ἐπιθυμοῦσα ἡ Πληροφόρηση αὐτή νά ὀδηγήσει ὅλους μας σέ καθημερινή, ταπεινή, ἐν μετανοίᾳ προσευχή, ὥστε νά μή διασαλευθεῖ ἡ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι δεδομένη ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅπως εἶπαμε σέ προηγούμενη ἐκπομπή, ἡ ἐνότητα εἶναι δεδομένη ἄνωθεν, δέν τήν κάνουμε ἐμεῖς, ἀλλά τήν ἀπολαμβάνουμε, μετέχουμε ἢ δέν μετέχουμε στήν ἐνότητα. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὑπόθεση τοῦ Χριστοῦ, ὑπόθεση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καθένας, ὁ ὁποῖος μετέχει στό Ἅγιο Πνεῦμα ἐνεργῶς, αὐτός εἶναι ἐνωμένος στήν Ἐκκλησία. Ἔτσι, στήν Ἐκκλησία, εἶναι ὅλος ὁ Τριαδικός Θεός, τά ἑκατομμύρια καί τρισεκατομμύρια τῶν Ἀγγέλων καί ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ Ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διαπρέψει στήν ἐπίγεια ζωή, τηρώντας τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Αὐτή εἶναι ἡ δοξασμένη πλευρά τῆς Ἐκκλησίας καί ἐμεῖς συνιστοῦμε τήν στρατευμένη. Ἡ ἐνότητα, λοιπόν, εἶναι δεδομένη. Τό «ἵνα ὣσιν ἕν», πού εἶναι ἡ Ἀρχιερατική προσευχή τοῦ Χριστοῦ, ἔχει τό νόημα, νά μᾶς καλέσει, πολύ συγκεκριμένα σέ ἐνότητα, διά τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν Του, ὄχι διά τῆς ἀπλῆς ἀποδοχῆς μιᾶς δι-

δασκαλίας. Ἀλλά μέ τρόπο μυστηριακό, χαρισματικό, νά γίνουμε ἕνα μέ τόν Τριαδικό Θεό καί ὅλους αὐτούς τούς Ἁγίους, διά τῆς Ἐκκλησίας. Κι αὐτό θά γίνει, ὅταν τηροῦμε τίς ἐντολές καί μετέχουμε ἐνεργά καί ἀκατάκριτα στά θεουργά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καί εἰδικότερα στό Μυστήριον τῆς Μετανοίας, τῆς Ἐξομολογήσεως καί τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ὅταν μετέχουμε ἐνεργά καί εἶναι ἐνεργό ἐν ἡμῖν τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, δέν μπορεῖ παρά νά φωτίσει καί νά συγκρατήσῃ αὐτούς, οἱ ὁποῖοι κινοῦνται μέ τρόπο ἀθέμιτο μέσα στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας -τό λέω ἀθέμιτο, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι δέν τηροῦνται οἱ προδιαγραφές τῶν Συνόδων, πού γνωρίζουμε-, ὥστε νά τοὺς φωτίσει. Καί θά τοὺς φωτίσει σίγουρα, γιατί ὡς Ἐπίσκοποι εἶναι εἰς τόπον καί τύπον Χριστοῦ, μόνον ἐφ' ὅσον ἔχουν καί οἱ ἴδιοι αὐτό τό πνεῦμα τῆς μετανοίας, διότι «ταπεινοῖς δίδωσι χάριν» ὁ Θεός, μᾶς διαβεβαίωσε ὁ Χριστός. Κατά συνέπεια, ζητᾶμε αὐτό τό πρᾶγμα, νά γίνει οἰκεῖο καί σ' αὐτούς, πού θά ἐκφραστοῦν θεσμικά. Ἀλλά, ἡ προσευχή μας εἰσακούεται ἀπό τόν Θεό μόνον, ὅταν εἶναι ἔμπονη, ὅπως μᾶς ἔλεγε χαρακτηριστικά καί ὁ Ἅγιος Παῖσιος. Γιά νά γίνει, ὅμως, ἔμπονη, πρέπει νά τοποθετηθοῦμε ἐμεῖς μέ ἔμπονη ἀγάπη στήν θέση αὐτῶν τῶν Ἱεραρχῶν,

πού καλοῦνται νά ἐκφράσουν τήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας.

Νά εὐχηθοῦμε λοιπόν μέ πόνο, ἐπειδή οἱ ἀποφάσεις πού καλοῦνται αὐτοί νά πάρουν, θά ἀφοροῦν ὅλο τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Νά εὐχόμεστε, ὅμως, καί γιά τούς ἐπερχομένους στό μέλλον Ἱεράρχες, νά εἶναι πραγματικά ἢ φωνή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νά ἀναπαύουν τό Πνεῦμα τό Ἅγιο. Καί αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνει, ἂν δέν βγάλουμε τά μπάζα, πού ἔχουμε μέσα μας. Καί τά μπάζα βγαίνουνε διά τῆς μετανοίας, μέ τήν αὐτοεπίγνωση δηλαδή, τήν ὁποία δίδει τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, ὅτι εἴμαστε ἀμαρτωλοὶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, πού τό ζητᾶμε. Καί, ἐφ' ὅσον τό ζητᾶμε ἐν ἐπίγνώσει τῆς ἀνεπάρκειάς μας καί βρεθοῦμε σ' αὐτήν τήν διαδικασία, πού εἶπα προηγουμένως, τῆς μετανοίας, τῆς ἐξομολογήσεως καί τῆς συνειδητῆς μετοχῆς μας στό μυστήριό τῆς ζωῆς καί τῆς ἐνότητας, πού εἶναι ἡ Θεία Εὐχαριστία, τότε θά ἔχουμε καί τόν ἀναμενόμενο καρπό.

Εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι ὁ Χριστός εἶπε, πώς ὁ Ἀντίχριστος θά ἔρθει, ὅταν θά τό θελήσουν οἱ ἄνθρωποι, γιατί εἶπε: «ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καί οὐ λαμβάνετε με· ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψεσθε» (Ιω. 5, 43). Αὐτό τί σημαίνει; Ὅτι δέν θά ἔρθει, ἂν δέν τόν θέλετε. Τί σχέση

ἔχει αὐτό, πού λέω, στήν προκειμένη περίπτωση; Ἐχει τήν ἐξῆς σχέση: Ἄν οἱ καρδιές μας δέν θέλουν τά ἀλλότρια, ἀλλά θέλουν τήν ἀγιοπνευματική κατάθεση στήν Ἐκκλησία, αὐτές οἱ καρδιές πού τό θέλουν, θά συνεργήσουν, ὥστε ὁ Θεός νά ἀλλάξει τά πράγματα. Αὐτή τή στιγμή θεωρῶ ὅτι ὑπάρχει μιά σκοτοδίνη. Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος μιλῶ γιά σκοτοδίνη. Γιατί ἓνας νοῦς καθαρὸς δέν μπορεῖ νά εἰσηγεῖται αὐτά τά πράγματα, πού διαβάζουμε σέ ὀρισμένα κείμενα πρὸς συζήτηση καί ψήφιση ἀπὸ τὴ μέλλουσα Μεγάλη Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας.

Θά πρέπει νά γνωρίζουμε μέ κάθε σαφήνεια, ὅτι δέν μπορούμε νά πηγαίνουμε καλά στήν ἐν Χριστῷ ζωή μας, ὅταν σφάλουμε σέ δογματικά ζητήματα. Τό θέμα αὐτό εἶναι δογματικό. Δέν μπορούμε νά σφάλουμε στό δογματικό θέμα καί νά ἔχουμε, κατὰ τά ἄλλα, τήν ψευδαίσθηση, ὅτι ἔχουμε ἢ ὅτι μπορούμε νά ἔχουμε ἀγιοπνευματική ζωή. Δέν γίνονται συμβιβασμοὶ στά δόγματα. Τό ὀρθό δόγμα συμπυκνώνει καί προσδιορίζει τήν ἀγιοπνευματική ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐνότητά μας λοιπόν κινδυνεύει, ὅταν πρακτικῶς δέν εἴμαστε «ἐπόμενοι τοῖς Ἁγίοις Πατράσι». Καί τότε εἶναι, πού ἔχουμε πρακτικῶς ἔπαρση, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὁποία ταπεινολογία μας. Εἴμαστε ταπεινοὶ πραγ-

ματικά, ανεξάρτητα από τον τόνο της φωνής μας, όταν πραγματικῶς εἶμαστε «ἐπόμενοι τοῖς Ἁγίοις Πατράσι». Ὅταν, δηλαδή, ψηφίζουμε πράγματα, πού δέν εἶναι «ἐπόμενα τοῖς Ἁγίοις Πατράσι», μέ ὅποια ἤπια καί γλυκιά φωνή κι ἂν λέγεται αὐτό τό πρᾶγμα, εἶναι ἔπαρση, εἶναι πνεῦμα ἀλαζονείας, εἶναι πνεῦμα τοῦ πονηροῦ καί δέν εἶναι τό πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτό, ἄς τό προσέξουμε, γιατί δέν ἀφορᾷ μόνον αὐτούς, πού θά ἀποφασίσουν, ἀλλά καί ἐμᾶς προσωπικά. Γιατί λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνα σῶμα, πού ἔχει μέλη συνδεόμενα ὀργανικά μεταξύ τους. Ὅταν πάσχει τό ἓνα μέλος, συμπάσχουν τά ἄλλα. Δέν μποροῦμε δηλαδή ἐμεῖς δίκην μιᾶς ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Ἐπισκόπου μας, παραδείγματος χάριν, νά ἐκπροσωπηθοῦμε ἐκεῖ ἀδιαφορώντας γιά τό πρᾶγμα, πῶς ἔχει, πῶς πραγματώνεται. Ἄν ἔχουμε πραγματικά σχέση ἐνότητας στό μυστηριακό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἂν κυριαρχεῖ δηλαδή τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, ἂν «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός ἡμῶν ἐστίν» ἐνεργῶς, τότε θά πονᾶμε, τότε δέν θά μποροῦμε νά κοιμηθοῦμε κάποιες ὥρες, γιατί αὐτό εἶναι πρόβλημα ἔτσι, ὅπως ἐμφανίζεται μπροστά μας.

Καί οἱ Πατέρες μας, γιατί αὐτοί εἶναι οἱ Ἐπίσκοποί μας, βρίσκονται σέ

ἐξαιρετικά δύσκολη θέση. Δέν ἐξετάζω ἐγώ τίς ὅποιες προϋποθέσεις κ.τ.λ. Ἡ πραγματικότητα εἶναι αὐτή. Καί ἡ πραγματικότητα αὐτή εἶναι πολύ δύσκολη. Ἐμεῖς μποροῦμε νά ἐνισχύσουμε στό μέτρο, πού ἡ προσευχή μας θά ἀκούγεται. Καί θά ἀκούγεται ἡ προσευχή μας, ὅταν θά ἔχουμε αὐτήν τήν μαρτυρία τῆς συνειδήσεώς μας, ὅτι ἀναπαύεται ἐν ἡμῖν τό Πνεῦμα τό Ἅγιο. Ὅταν ἔχουμε δηλαδή πνεῦμα ἡγεμονικό, πνεῦμα εὐθές ἐντός μας, ὥστε καί ἐκεῖ νά ἐκφρασθεῖ αὐτό τό Πνεῦμα τό Ἅγιο. Τότε μόνον μποροῦμε νά ἐνεργοῦμε προσευχητικά σωστά ὑπέρ τοῦ κοινοῦ σώματος, δηλαδή μέ τρόπο θεραπευτικό.

Ὅποτε σέ τελευταῖα ἀνάλυση, γιά νά κλείσω, ἂν δέν μπορεῖ νά ἀποφευχθεῖ ἡ σύγκληση τῆς Συνόδου καί γίνει αὐτή, τελικῶς παρά ταῦτα, ἐμεῖς θά προσευχόμαστε καί θά εὐχόμαστε νά κυριαρχήσει ἡ Χάρη τῆς Ἐκκλησίας Αὐτῆς, ἡ ὁποία ἐτιμήθη μέ τό ἀνεκτίμητο αἷμα τοῦ ἴδιου τοῦ Θεανθρώπου. Δέν μπορεῖ νά ἀφήσει ὁ Χριστός τήν Ἐκκλησία Του. Πρός στιγμή ὅμως, αὐτό νά τό προσέξουμε, μπορεῖ νά συμβεῖ, ἂν οἱ καρδιές μας δέν ἐκζητοῦν τόν Χριστό. Ἄν δέν ἔχουμε πόθο γι' αὐτήν τήν ἐνότητα μαζί Του ἐμεῖς, ἀλλά καί ὅλοι οἱ ἄλλοι οἱ βαπτισμένοι, πολύ περισσότερο οἱ Ἱεράρχες μας, μπορεῖ νά βρεθοῦμε σέ ἐκκλησιαστική δοκιμασία.

Επομένως, μπορεί νά αποτρα-
πεῖ ἡ ὅποια ληστρική, θά λέγαμε, καί
ἄκυρη, στή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας,
ἀπόφαση. Βεβαίως, ἡ Ἐκκλησία δέν
κινδυνεύει μέ ὅσα λέμε ἐμεῖς, οὔτε
βεβαίως, μέ ὅσα λέμε, πᾶμε νά σώ-
σουμε τήν Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι
ἐκείνη, πού μᾶς σώζει, ἐξαιτίας τῆς
κεφαλῆς Της καί τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
τος. Ἀλλά πρέπει νά ἀναλάβουμε καί
ἐμεῖς τίς εὐθύνες μας. Μήν ποῦμε
π.χ. μετά ἀπό τόσα, πού λέχθηκαν:
«ἂ, ὠραῖα πράγματα εἶναι αὐτά» καί
ρίξουμε πέτρα ἀναθέματος σέ ἐκεί-
νους, οἱ ὅποιοι δέν διαχειρίστηκαν ἢ
δέν διαχειρίζονται καλά τήν ὑπόθεση
τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι μέλη καί μάλιστα
τετιμημένα ἱεραρχικῶς, μέσα σέ αὐτό
τό Σῶμα. Πρέπει ἡ προσευχή μας νά
ἀρχίζει ἀπό ἐκεῖ, ἂν θέλετε, γιατί αὐ-
τούς ἔβαλε ὁ Χριστός ποιμένες μας.
Καί γνωρίζει ὁ Χριστός, γιατί ἔβαλε
αὐτούς, κατά τήν καρδιά μας, νά εἶναι
ἐκεῖ πού εἶναι, ὡς ποιμένες. Μποροῦ-
με, ὅμως, νά ἀλλάξουμε τά πράγματα,
ὅπως τά ἄλλαζαν οἱ ἀληθινοί Προφή-
τες, οἱ ὅποιοι ἔμπαιναν μπροστά στήν
ὀργή τοῦ Θεοῦ. Θυμηθεῖτε τόν Προ-
φήτη Μωϋσῆ, ὁ ὅποιος μέ τήν στάση
του καί τήν προσευχή του ζητοῦσε
τήν ἀλλαγὴ τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ καί
γινόταν. Ὁ ἀληθινός Προφήτης στήν
Ἐκκλησία, πού στή θέση του -κατά
κάποιο τρόπο- μποροῦμε νά εἶμαστε

καί μεῖς, σέ κάποιο βαθμό, ἀκόμη καί
ὅταν ξέρει τήν ἀρνητική ἐκδοχή μιᾶς
ὑποθέσεως, κάτι, δηλαδή, πού τό εἶπε
ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὅτι θά γίνει, θά Τοῦ ζη-
τήσει νά μήν γίνει. Κι ἂν Τοῦ ζητήσου-
με ἐμεῖς μέ πόνον ἀγάπης γιά τούς ἄλ-
λους, θά τό ἀναστείλει ὁ Θεός αὐτό τό
πρᾶγμα, ὅπως τό ἔκανε στήν Νινευή,
ὅπως τό ἔκανε ἱστορικά καί σέ ἄλλες
περιπτώσεις, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ
Ἁγία Γραφή.

Καί μέ αὐτό νά κλείσω, εὐχα-
ριστώντας τούς ἀγαπητούς
ἀκροατές, οἱ ὅποιοι εἶχαν τήν ὑπομο-
νή νά μέ ἀκούσουν, γιατί ἔχω καταλά-
βει, ὅτι ἴσως ἔχω καταχραστεῖ τόν χρό-
νο σας. Ἀλλά εἶναι καί ὁ δικός μου ὁ
καημός αὐτός, αὐτά πού μαθαίνω καί
αὐτά πού ζῶ στόν χῶρο πού διακονῶ,
νά περάσουν εὐρύτερα πρὸς τά ἔξω.

Καί ἐκφράζω γιά ἀκόμη μιὰ φορά
τήν βαθειά μου εὐγνωμοσύνη καί τίς
εὐχαριστίες μου: Πρῶτον στόν Τρια-
δικό Θεό, ὁ ὅποιος μᾶς ἔδωσε αὐτήν
τήν εὐκαιρία, γιατί δέν ἦταν δική μου
ἡ πρωτοβουλία. Δεύτερον, νά εὐχαρι-
στήσω τόν Σεβασμιώτατο Μητροπο-
λίτη Πειραιῶς κ. Σεραφεῖμ, ὁ ὅποιος
στεγάζει ὅλην αὐτήν τήν δραστηρι-
ότητα καί ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη του δέν
κλείνεται μέσα στά γεωγραφικά ὄρια
τῆς Μητροπόλεώς του καί, ὅπως πλη-
ροφοροῦμαι ἀπό τόν κόσμον, μέ τήν

δορυφορική μάλιστα αυτή σύνδεση, γίνονται άκουστά τά λόγια τοῦ Θεοῦ καί ἡ δική μας συμβολή, στό μέτρο τῶν δυνατοτήτων μας, ἀνά τήν ὑψηλο. Καί χαιρόμαστε μέ τήν χαρά ἐκείνων, πού μᾶς πληροφοροῦν, ὅτι οἰκοδομοῦνται, χαίρονται καί περιμένουν νά ἀκούσουν αὐτές τίς ἐκπομπές.

Καί πάλι σᾶς εὐχαριστῶ καί σᾶς κ. Μαρκούδη, προσωπικά, γιά τόν κόπο σας, ἀλλά καί γιά τίς ἐρωτήσεις, οἱ ὁποῖες μέ προκάλεσαν καί ἐμένα, νά ἀναφερθῶ σέ πτυχές, τίς ὁποῖες δέν εἶχα σκεφθεῖ νωρίτερα, ἀλλά οἱ ὁποῖες ἦτανε πολύ σημαντικές καί θά ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ἀπό τό σεβαστό καί ἀγαπητό ἀκροατήριό μας.

Δημοσιογράφος: Νομίζω, κ. Καθηγητά, ὅτι οἱ εὐχαριστίες εἶναι ἀπό τήν δική μας πλευρά πρὸς ἐσᾶς, γιατί πραγματικά, αὐτές τίς ὥρες πού περάσαμε μαζί καί σᾶς ἀκούγαμε, μᾶς βοηθήσατε νά προσεγγίσουμε αὐτό τό σπουδαῖο θέμα. Καί νομίζω, ὅτι ὅλα ὅσα εἶπαμε, συμπυκνώνονται στίς τελευταῖες σας φράσεις, ὅτι θά πρέπει προσευχητικά καί ἐν μετανοίᾳ νά σταθοῦμε στόν Θεό μας μπροστά, καί νά ἐνεργοποιήσουμε αὐτό τό μεγάλο ὄπλο, τό ὁποῖο πραγματικά τό ἔχουμε ξεχάσει. Γιατί, ἀναμφίσβητητα, κατά τόν λαό οἱ ἄρχοντες καί οἱ πολιτικοί καί οἱ ἐκκλησιαστικοί. Καί ἐπειδή

καί ἐμεῖς εἶμαστε πολύ ἀδιάφοροι καί μακριά ἀπό τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν, γ' αὐτό βλέπουμε νά ἔρχονται τέτοια θέματα πρὸς συζήτηση καί νά ἐπηρεάζουν τήν ζωή μας καί τήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλά μᾶς δώσατε, νομίζω, τόν κανόνα, πού εἶναι καί τό μόνο ἀνίκητο ὄπλο πού ἔχουμε.

Καθηγητής: Γιά νά πῶ καί τήν τελευταία λέξη, ἐπειδή αὐτή ἡ Σύνοδος γίνεται γιά τήν ὁρατή ἔκφραση τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς Θεοῦ, μὴν δημιουργηθεῖ σέ κανέναν ἢ ἐντύπωση, ὅτι αὐτή ἡ ἐνότητα τώρα ἐνδεχομένως χαλκεύεται ἢ σφυρηλατεῖται, καί ὅτι εἶναι ἓνα πρᾶγμα ζητούμενο σέ ἔκδοση Προτεσταντικοῦ ἢ Δυτικοῦ τύπου. Εἶναι δεδομένη ὄντολογικῶς ἡ ἐνότητα ἀπό τόν ἴδιο τόν Χριστό, μέ τήν ἴδρυση τῆς Ἐκκλησίας. Σᾶς εἶπα, ἄλλωστε, τήν δοξασμένη πλευρά τῆς Ἐκκλησίας καί τήν δική μας ἔνταξη σ' αὐτήν τήν ἐνότητα. Ἀλλά ἡ ἐνότητα αὐτή εἶναι καί σέ μᾶς ζητούμενη, ὑπό τήν ἔννοια τῆς ἐλεύθερης βιώσεώς της. Αὐτή ἡ ἐλεύθερη βίωση εἶναι ὁ ἀγώνας μας, αὐτή εἶναι ἡ κλήση μας, ὥστε νά φανερωθεῖ αὐτή ἡ ἄκτιστη δόξα, ἡ ὁποία μᾶς κάνει ἓνα πνεῦμα.

Βεβαίως, ἔχει τεράστια σημασία, ὅπως σᾶς εἶπα προηγουμένως, ἡ δογματική ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, νά εἶναι ξεκάθαρη, γιατί αὐτή εἶναι τό ση-

μεῖο ἀναφορᾶς καί νοηματοδότησης καί κρίσεως τῆς ποιότητος τῆς ἴδιας μας τῆς ζωῆς. Ἄρα, πρῶτα ἀξιολογικά εἶναι τό δόγμα καί ἡ βίωσή του. Ὅλα μποροῦνε νά μᾶς τά πάρουνε, τήν ἐνότητά μας ὅμως μέ τόν Χριστό δέν μπορεῖ νά μᾶς τήν πάρει κανένας, ἔστω κι ἂν κάνει κιμά τό σῶμα μας. Τήν ψυχή μας δέν μπορεῖ νά μᾶς τήν χωρίσει ἀπό τόν Χριστό. Κι αὐτό εἶναι δωρεά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί δέν εἶναι κατόρθωμα ἢ ἐπιτυχία ἐνός φορέα, ἔστω καί ἐκκλησιαστικοῦ, ὅπως εἶναι στήν προκειμένη περίπτωση μία συνοδική ἔκφραση. Λοιπόν δέν χρειάζεται νά ὑπάρχει αὐτός ὁ φόβος.

Δημοσιογράφος: Μ'αὐτό λοιπόν

τό ἀγωνιστικό φρόνημα, μ' αὐτήν τήν πίστη καί τήν πεποίθηση στό δόγμα μας, πού γιά μᾶς εἶναι ἡ Ὑποστατική Ἀλήθεια, ὅπως μᾶς τήν περιγράψατε, σᾶς εὐχαριστοῦμε πάρα πολύ καί ἐλπίζω νά ἔχουμε τήν εὐκαιρία νά τά ξαναποῦμε, ὄχι τόσο ἐπειδή πάλι θά ἔχουμε ἀπορίες, πού σίγουρα θά ἔχουμε, γι' αὐτήν τήν Σύνοδο, ἀλλά κυρίως γιά νά ἀντλήσουμε πληροφορία, ἐνημέρωση καί οὐσιαστική γνώση γιά θέματα, πού ἄπτονται τῆς ἴδιας τῆς ψυχῆς μας. Κ. Καθηγητά, σᾶς εὐχαριστοῦμε πάρα πολύ.

Καθηγητής: Παρακαλῶ. Ὁ Θεός νά δώσει.

Δημοσιογράφος: Ἀμήν.

Α' ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΕΛΕΓΓΙΔΗ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟ

μέ **Θέμα:**

ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ
ΚΕΙΜΕΝΟΥ: «ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΟΙΠΟΝ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ»

Θεσσαλονίκη 3/2/2016

Μακαριώτατε Άγιε Πρόεδρε,
Σεβασμιώτατοι Άγιοι Αρχιερείς,

Απευθύνομαι εύλαβώς προς Σας, ως τήν Άνωτάτη Διοίκηση τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, για τό σοβαρότατο θέμα τής μελλούσης νά συνέλθει Άγίας και Μεγάλης Συνόδου τής Όρθοδοξίας.

Συγκεκριμένα, ενόσω ασχολούμην προσφάτως μέ τήν μελέτη τών δημοσιευθέντων ήδη κειμένων μέ τά θέματα τής μελλούσης Συνόδου, μοῦ ἐζητήθη ἐπειγόντως από τήν Έκκλησία τής Ρωσίας μιά πρώτη θεολογική αποτίμησή μου για τά κείμενα αυτά.

Άνταποκρινόμενος -καθηκόντως και εύχαρίστως- στήν προτροπή αυτή,

συνέταξα και ἔστειλα αὐθημερόν τήν αποτίμησή μου, στίς 31-1-2016, λόγω τής ἐπικειμένης ἐκεῖ Συνόδου τής Ιεραρχίας.

Σκέφτηκα, λοιπόν, ὅτι θά ἦταν καλό -άντί για ἐκτενές μελλοντικό κείμενό μου- νά ἀποστείλω τώρα και προς Σας τήν παραπάνω σύντομη αποτίμησή μου. Καί τοῦτο, ἐπειδή πιστεύω, ὅτι θά μπορούσε νά συμβάλει κάπως στήν συζήτηση τής Συνόδου τής Ιεραρχίας τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, ἀφοῦ και ἡ Τοπική Έκκλησία μας κλήθηκε, αὐτονοήτως, νά ἀποφασίσει σχετικῶς ἐπί τών μελλόντων νά προταθοῦν θεμάτων στή Μεγάλη Σύνοδο τής Έκκλησίας.

**ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:
«ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΟΙΠΟΝ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ»**

Τό κείμενο αυτό εμφανίζει κατά συρροή τήν θεολογική ασυνέπεια, αλλά καί τήν αντίφαση. Ἐτσι, στό ἄρθρο 1 διακηρύσσει τήν ἐκκλησιαστική αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, θεωρώντας αὐτήν –πολύ σωστά– ὡς τήν «Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία». Ὅμως, στό ἄρθρο 6 παρουσιάζει μιά ἀντιφατική πρός τό παραπάνω ἄρθρο (1) διατύπωση. Σημειώνεται χαρακτηριστικά, ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τήν ἱστορικήν ὑπαρξίν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν μή εὐρισκομένων ἐν κοινωσίᾳ μετ' αὐτῆς».

Ἐδῶ γεννᾶται τό εὐλογο θεολογικό ἐρώτημα: Ἄν ἡ Ἐκκλησία εἶναι «ΜΙΑ», κατά τό Σύμβολο τῆς Πίστεως καί τήν αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας (Ἄρθρο 1), τότε, πῶς γίνεται λόγος γιά ἄλλες Χριστιανικές Ἐκκλησίες; Εἶναι προφανές, ὅτι αὐτές οἱ ἄλλες Ἐκκλησίες εἶναι ἑτερόδοξες.

Οἱ ἑτερόδοξες ὅμως «Ἐκκλησίες» δέν μποροῦν νά κατονομάζονται καθόλου ὡς «Ἐκκλησίες» ἀπό τούς Ὁρθοδόξους, ἐπειδή δογματικῶς θεωρούμενα τά πράγματα δέν μπορεῖ νά

γίνεται λόγος γιά πολλότητα «Ἐκκλησιῶν», μέ διαφορετικά δόγματα καί μάλιστα σέ πολλά θεολογικά θέματα. Κατά συνέπεια, ἐνόσω οἱ «Ἐκκλησίες» αὐτές παραμένουν ἀμετακίνητες στίς κακοδοξίες τῆς πίστεώς τους, δέν εἶναι θεολογικά ὀρθό νά τούς ἀναγνωρίζουμε ἐκκλησιαστικότητα –καί μάλιστα θεσμικά– ἐκτός τῆς «Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας».

Στό ἴδιο ἄρθρο (6) ὑπάρχει καί δεύτερη σοβαρή θεολογική ἀντίφαση. Στήν ἀρχή τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ σημειώνεται τό ἐξῆς: «Κατά τήν ὄντολογικήν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐνότης αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νά διαταραχθῆ». Στό τέλος, ὅμως, τοῦ ἴδιου ἄρθρου γράφεται, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ τήν συμμετοχή της στήν Οἰκουμενική Κίνηση ἔχει ὡς «ἀντικειμενικόν σκοπόν τήν προλείανσιν τῆς ὁδοῦ τῆς ὁδηγούσης πρός τήν ἐνότητα».

Ἐδῶ, τίθεται τό ἐρώτημα: Ἐφόσον ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δεδομένη, τότε τί εἶδους ἐνότητα Ἐκκλησιῶν ἀναζητεῖται στό πλαίσιο τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως; Μήπως ὑπονοεῖται ἡ ἐπιστροφή τῶν Δυτικῶν Χριστιανῶν στή ΜΙΑ καί μόνη Ἐκκλησία; Κάτι τέτοιο, ὅμως, δέν διαφαίνεται ἀπό τό γράμμα καί τό πνεῦμα σύνολου τοῦ Κειμένου. Ἀντίθετα, μάλιστα, δίνεται ἡ ἐντύπωση, ὅτι ὑπάρχει δεδομένη διαίρεση στήν Ἐκκλησία καί οἱ

προοπτικές τῶν διαλεγομένων ἀποβλέπουν στήν διασπασθεῖσα ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Θεολογική σύγχυση προκαλεῖ μέ τήν ἀσάφειά του καί τό ἄρθρο 20, τό ὁποῖο λέγει: «Αἱ προοπτικά τῶν θεολογικῶν διαλόγων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετά τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν προσδιορίζονται πάντοτε ἐπί τῆ βάσει τῶν κανονικῶν κριτηρίων τῆς ἤδη διαμορφωμένης ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως (κανόνες 7 τῆς Β΄ καί 95 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῶν Συνόδων)».

Ὅμως, οἱ Κανόνες 7 τῆς Β΄ καί 95 τῆς Πενθέκτης κάνουν λόγο γιά τήν ἀναγνώριση τοῦ Βαπτίσματος συγκεκριμένων αἰρετικῶν, πού ἐκδηλώνουν ἐνδιαφέρον γιά προσχώρηση στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἀλλά, ἀπό τό γράμμα καί τό πνεῦμα τοῦ θεολογικῶς κρινομένου κειμένου ἀντιλαμβανόμεστε, ὅτι δέν γίνεται καθόλου λόγος γιά ἐπιστροφή τῶν ἑτεροδόξων στήν Ὁρθόδοξη καί μόνη Ἐκκλησία. Ἀντίθετα, στό κείμενο θεωρεῖται τό Βάπτισμα τῶν ἑτεροδόξων ἐκ προοιμίου –καί χωρίς Πανορθόδοξη ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφαση– ὡς δεδομένο. Μέ ἄλλα λόγια, τό Κείμενο υἱοθετεῖ τήν «βαπτισματική θεολογία». Ταυτόχρονα, ἀγνοεῖται σκοπίμως τό ἱστορικό γεγονός, ὅτι οἱ σύγχρονοι ἑτερόδοξοι τῆς Δύσεως (Ρ/λικοί καί Προτεστάν-

τες) ἔχουν ὄχι ἓνα, ἀλλά σωρεία δογμάτων, πού διαφοροποιοῦνται ἀπό τήν πίστη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας (ἐκτός τοῦ filioque, κτιστή Χάρη τῶν μυστηρίων, πρωτεῖο, ἀλάθητο, ἄρνηση τῶν εἰκόνων καί τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων κ.ἄ.).

Εὐλόγα ἐρωτηματικά ἐγείρει καί τό ἄρθρο 21, ὅπου σημειώνεται, ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία... ἐκτιμᾷ θετικῶς τά ὑπ' αὐτῆς (ἐνν. τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καί Τάξις») ἐκδοθέντα θεολογικά κείμενα... διά τήν προσέγγισιν τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἐδῶ, θά πρέπει νά παρατηρήσουμε, ὅτι τά κείμενα αὐτά δέν κρίθηκαν ἀπό τίς Ἱεραρχίες τῶν Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Τέλος, στό ἄρθρο 22 δίδεται ἡ ἐντύπωση, ὅτι ἡ Μέλλουσα νά συνέλθει Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος προδικάζει τό ἀλάθητο τῶν ἀποφάσεων της, ἐπειδή θεωρεῖ, ὅτι «ἡ διατήρησις τῆς γνησίας ὀρθοδόξου πίστεως διασφαλίζεται μόνον διά τοῦ συνοδικοῦ συστήματος, τό ὁποῖον ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπετέλει τόν ἀρμόδιον καί ἔσχατον κριτήν περί τῶν θεμάτων τῆς πίστεως». Στό ἄρθρο αὐτό παραγνωρίζεται τό ἱστορικό γεγονός, ὅτι στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔσχατο κριτήριο εἶναι ἡ γρηγοροῦσα δογματική συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία στό παρελθόν ἐπικύρωσε ἢ θεώρησε ληστρικές ἀκόμη καί Οἰκουμενικές

Συνόδους. Τό συνοδικό σύστημα από μόνο του δέν διασφαλίζει μηχανιστικά τήν ὀρθότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Αυτό γίνεται μόνο, ὅταν οἱ συνοδικοί Ἐπίσκοποι ἔχουν μέσα τους ἐνεργοποιημένο τό Ἅγιο Πνεῦμα καί τήν Ὑποστατική Ὁδό, τό Χριστό δηλαδή, ὁπότε ὡς συν-οδικοί εἶναι στήν πράξη καί «ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσι».

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Μέ ὅσα γράφονται καί ὅσα ὑπονοοῦνται σαφῶς στό παραπάνω Κείμενο, εἶναι προφανές, ὅτι οἱ ἐμπνευστές καί οἱ συντάκτες του ἐπιχειροῦν μιά θεσμική νομιμοποίηση τοῦ Χριστιανικοῦ Συγκρητισμοῦ-Οἰκουμενισμοῦ, μέ μιά ἀπόφαση Πανορθόξου Συνόδου. Αυτό, ὅμως, θά ἦταν καταστροφικό γιά τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Γι' αὐτό προτείνω, ταπεινῶς, τήν καθολική ἀπόσυρσή του.

Καί μιά θεολογική παρατήρηση στό Κείμενο: «ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ». Στό ἄρθρο 5, ἰ σημειώνεται: «ὁ γάμος Ὀρθοδόξων μεθ' ἑτεροδόξων κωλύεται κατά κανονικήν ἀκρίβειαν, μή δυνάμενος νά εὐλογηθῆ (κανών 72 τῆς Πενθέκτης ἐν Τρούλλῳ συνόδου) δυνάμενος ὅμως νά εὐλογηθῆ κατά συγκατάβασιν καί διά φιλανθρωπίαν, ὑπό τόν ρητόν ὅρον ὅτι τά ἐκ τοῦ γάμου τούτου

τέκνα θέλουν βαπτισθῆ καί ἀναπτυχθῆ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ».

Ἐδῶ, ὁ ρητός ὅρος ὅτι «τά ἐκ τοῦ γάμου τούτου τέκνα θέλουν βαπτισθῆ καί ἀναπτυχθῆ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», ἀντιστρατεύεται τήν θεολογική κατοχύρωση τοῦ γάμου ὡς μυστηρίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τοῦτο, ἐπειδή ἐμφανίζεται ἡ τεκνογονία -σέ συνάρτηση μέ τή βάπτιση τῶν τέκνων στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία- νά νομιμοποιεῖ τήν ἱερολογία τῶν μικτῶν γάμων, πράγμα σαφῶς ἀπηγορευμένο ἀπό Κανόνα (72 τῆς Πενθέκτης) Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Μέ ἄλλα λόγια, μιά μή Οἰκουμενική Σύνοδος, ὅπως εἶναι ἡ Μέλλουσα Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος, ἐμφανίζεται νά σχετικοποιεῖ ρητή ἀπόφαση Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Καί αὐτό εἶναι ἀπαράδεκτο.

Καί κάτι ἀκόμη. Ἄν ὁ ἱερολογημένος γάμος δέν ἀποδώσει τέκνα, νομιμοποιεῖται θεολογικῶς αὐτός ὁ γάμος ἀπό τήν πρόθεση τοῦ (τῆς) ἑτεροδόξου συζύγου νά ἐντάξει τά ἐνδεχόμενα παιδιά του στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία;

Κατά θεολογική συνέπεια, λοιπόν, ἡ παρ. 5, ἰ πρέπει νά ἀπαλειφθεῖ.

Μέ βαθύτατο σεβασμό
Δημήτριος Τσελεγγίδης
Καθηγητής Α.Π.Θ.

Β' ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΕΛΕΓΓΙΔΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟ

Θεσσαλονίκη 10/2/2016

**Μακαριώτατε Άγιε Πρόεδρε,
Σεβασμιώτατοι Άγιοι Αρχιερείς,**

Εν ὄψει τῆς μελλούσης νά συνέλθει Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, θά ἤθελα νά θέσω γιά ἀκόμη μία φορά, εὐλαβῶς, ἐνώπιόν Σας κάποιες θεολογικοῦ χαρακτήρα σκέψεις μου, πού ἐλπίζω νά Σᾶς φανοῦν ἀξιόποιήσιμες.

Ἀπό μία ἔρευνα, πού πραγματοποιήσα, διαπίστωσα μέ δυσάρεστη ἔκπληξη, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος -ἀπό τό 1961 πού ἄρχισαν οἱ Πανορθόδοξες Προσυνοδικές Διασκέψεις γιά τήν παραπάνω Μεγάλη Σύνοδος- ἀσχολήθηκε μέ τίς ἀποφάσεις τῶν Διασκέψεων αὐτῶν σέ ἐπίπεδο Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Τοῦτο εἶχε ὡς συνέπεια, νά φτάσουμε στήν δυσχερῆ σημερινή ἐκκλησιαστική κατάσταση. Νά ἔχουμε δηλαδή ἐκκλησιαστικές ἀποφάσεις γιά τά κρίσιμα θέματα μιᾶς Μεγάλης Πανορθόδοξου Συνόδου, γιά τίς ὁποῖες, ὅμως,

ὑπάρχει σοβαρό ἔλλειμμα συνοδικῆς καλύψεώς τους ἀπό τήν Τοπική Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας, ὅπως προβλέπεται, ἄλλωστε, ἀπό τίς Προσυνοδικές Διασκέψεις.

Αὐτήν τή στιγμή βρισκόμαστε ἐκκλησιαστικῶς στό προτελευταῖο στάδιο τῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων τῆς Μεγάλης Πανορθόδοξου Συνόδου. Φρονῶ, ὅτι τά πράγματα -παρά τήν ἐξαιρετική σοβαρότητά τους- εἶναι ἀκόμη ἰάσιμα. Ὡς γνωστόν, τό Συνοδικό Σύστημα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας ἀποτελεῖ ἀγιοπνευματική ἐκκλησιαστική λειτουργία, ὄχι μόνο γιά τά θέματα τῆς διοικήσεως καί τῆς ζωῆς της, ἀλλά καί γιά τήν ἀκριβῆ διατύπωση τῆς δογματικῆς διδασκαλίας της. Εἰδικότερα, φρονῶ, ὅτι τό συνοδικό ἔλλειμμα τῶν παρελθόντων 55 ἐτῶν μπορεῖ σίγουρα νά θεραπευθεῖ τώρα, ἐφόσον οἱ ἀποφάσεις τῆς ἐπικειμένης Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, σχετικά μέ τά θέματα τῆς μελλούσης Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας, θά εἶναι σύμ-

φωνες μέ τήν αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ἁγιοπνευματική ἐμπειρία τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεώς της.

Καί κάτι ἄλλο, συναφές, καί ἐξαιρετικά σοβαρό. Διάβασα, προσεκτικά, τόν δημοσιευμένο προσφάτως «Κανονισμό Ὁργανώσεως καί Λειτουργίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου» καί ἔχω νά Σᾶς καταθέσω μία θεολογικοῦ-δογματικοῦ χαρακτήρα παρατήρησή μου.

Συγκεκριμένα, στό Ἄρθρο 12, μέ θέμα «ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ», σημειώνονται τά ἐξῆς σημαντικά: «Ἡ ψηφοφορία ἐπί τῶν συζητηθέντων καί ἀναθεωρηθέντων ὑπό τῆς Συνόδου κειμένων ἐπί τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως,

1. συνδέεται πρός τάς αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας καί ὄχι πρός τά καθ' ἕκαστον μέλη τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ ἀντιπροσωπειῶν αὐτῶν, συμφώνως πρός τήν ὁμόφωνον σχετικήν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,

2. ἡ κατά Ἐκκλησίας καί ὄχι κατά τά μέλη αὐτῶν ψήφισις ἐν τῇ Συνόδῳ τῶν κειμένων δέν ἀποκλείει τήν ἀρνητικήν θέσιν ἐνός ἢ καί πλειόνων ἀρχιερέων μιᾶς ἀντιπροσωπείας αὐτοκεφάλου τινός Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί τῶν γενομένων τροπολογιῶν ἢ καί ἐπί ἐνός κειμένου γενικώτερον, ἢ δια-

φωνία τῶν ὁποίων καταχωρίζεται εἰς τά Πρακτικά τῆς Συνόδου, καί

3. ἡ ἀξιολόγησις τῶν διαφωνιῶν αὐτῶν εἶναι πλέον ἐσωτερικόν ζήτημα τῆς εἰς ἣν ἀνήκουν αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δύναται νά ὑποστηρίξη τήν θετικήν ψήφον αὐτῆς ἐπί τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἐσωτερικῆς πλειονοψηφίας, ἐκφράζεται δέ ὑπό τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς, διό καί δέον ὅπως προβλεφθῇ εἰς αὐτήν ὁ ἀναγκαῖος χῶρος καί χρόνος δι' ἐσωτερικήν συζήτησιν ἐπ' αὐτοῦ».

Στό Ἄρθρο αὐτό βλέπουμε, ὅτι ἡ ὁμοφωνία τῆς Μεγάλης Συνόδου περιορίζεται στή μία ψήφο κάθε Τοπικῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας. Οἱ ἐπιμέρους διαφωνίες -ἐφόσον αὐτές συμβαίνει νά ἀποτελοῦν μειοψηφία, στό πλαίσιο τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν- ἀφήνονται ὡς «ἐσωτερική ὑπόθεσή τους», πρᾶγμα πού εἶναι ἐκκλησιολογικῶς ἀπαράδεκτο γιά τήν συγκεκριμένη Πανορθόδοξη Σύνοδο, ὅταν μάλιστα συμβαίνει τό θέμα τῆς διαφωνίας νά εἶναι γιά δογματική ὑπόθεση. Καί ἡ περίπτωση αὐτή εἶναι πάρα πολύ πιθανή. Λόγου χάρι, τό θέμα τῆς αὐτοσυνειδησίας καί τῆς ταυτότητας τῆς Ἐκκλησίας, πού πραγματεύεται τό Κείμενο: «ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΟΙΠΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ», εἶναι θέμα ἐκκλησιολογικό, δηλαδή κατεξοχήν δογ-

ματικό. Κατά συνέπεια, δέν εἶναι θεολογικά ἐπιτρεπτό, ἕνα Κείμενο πού προωθεῖται πρὸς ἔγκριση, ἀπό τή μία μεριά νά εἰσηγεῖται οὐσιαστικά τήν Προτεσταντική θεωρία τῶν «κλάδων»-νομιμοποιώντας μέ τήν ἀποδοχή του τήν ὕπαρξη πολλῶν Ἐκκλησιῶν μέ πολύ διαφορετικά δόγματα- καί ἀπό τήν ἄλλη ὁ «Κανονισμός Ὁργανώσεως καί Λειτουργίας τῆς Συνόδου» αὐτῆς νά ἀγνοεῖ στήν πράξη τούς ἐνδεχόμενους μειοψηφοῦντες Ἱεράρχες τῶν ἐπιμέρους Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καί νά μὴν λαμβάνει σοβαρώτατα ὑπόψη τίς θεολογικές τοποθετήσεις τῆς ἐπισκοπικῆς συνειδήσεώς τους.

Καί ἐδῶ γεννᾶται τό εὐλογο θεολογικό-δογματικό ἐρώτημα: Πῶς θά ὁμολογηθεῖ στήν προκειμένη περίπτωση ἡ μία πίστη τῆς Ἐκκλησίας, «ἐν ἐνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ»; Πῶς θά μπορέσουν οἱ Συνοδικοί Πατέρες νά ποῦν: «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν»; Πῶς θά ἀποδείξουν ὅτι ἔχουν «νοῦν Χριστοῦ», ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ θεοφόροι Πατέρες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας;

Μακαριώτατε,

Στά δογματικά θέματα, ὡς γνωστόν, ἡ ἀλήθεια δέν βρίσκεται στήν πλειονοψηφία τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων. Ἡ ἀλήθεια καθεαυτήν εἶναι πλειοψηφική, γιατί στήν Ἐκκλησία ἡ

ἀλήθεια εἶναι Ὑποστατική πραγματικότητα. Γι' αὐτό, καί ὅσοι διαφωνοῦν μέ αὐτήν, ἀποκόπτονται ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἀφοῦ καθαιροῦνται καί ἀφορίζονται κατά περίπτωση. Ἡ Αγία καί Μεγάλη Σύνοδος δέν ἐπιτρέπεται νά ἀφήσει σέ κατώτερα συνοδικά σώματα τό ἐξαιρετικά σοβαρό θέμα τῆς ἐνδεχόμενης διαφωνίας τῶν μειοψηφούντων ἐπισκόπων σέ δογματικά θέματα. Ἐπιβάλλεται, ὡς ἀνώτατο συνοδικό σῶμα, νά ἐπιληφθεῖ αὐτοῦ τοῦ θέματος ἄμεσα, γιατί διαφορετικά ὑπάρχει ὁρατός ὁ κίνδυνος τοῦ Σχίσματος στήν Ἐκκλησία, τήν στιγμή ἀκριβῶς, πού ἡ Μεγάλη αὐτή Σύνοδος φιλοδοξεῖ νά ἐπαναβεβαιώσει τήν ὁρατή ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Μέ βαθύτατο σεβασμό
ἀσπάζομαι τήν δεξιάν Σας

Δημήτριος Τσελεγγίδης
Καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Α.Π.Θ.

Ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ
Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία

“Ἐἷς Κύριος, μία Πίστις, ἓν Βάπτισμα”
(Ἐφεσ. 4, 6).